

Municipālo atkritumu apsaimniekošana: neraugoties uz pakāpeniskiem uzlabojumiem, joprojām pastāv problēmas ES virzībā uz aprites principiem

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Saturs

Punkts

01–19 | Galvenie vēstījumi

01–04 | Kāpēc šī joma ir svarīga

05–19 | Mūsu konstatējumi un ieteikumi

20–107 | Sīkāks ieskats mūsu apsvērumos

20–63 | Komisija pastiprināja mērķrādītājus un citas juridiskās prasības, bet novēloti sāka pārkāpuma procedūru attiecībā uz nenasniegtiem atkritumu apsaimniekošanas mērķrādītājiem

25–35 | Komisija ierosināja mērķus, pamatojoties uz pārliecinošu izskaidrojumu.

36–53 | Komisija pakāpeniski pastiprināja juridiskās prasības attiecībā uz municipālajiem atkritumiem, taču reciklēšanas tirgū joprojām pastāv problēmas.

54–63 | Komisija sniedza dalībvalstīm attiecīgus ieteikumus, taču to īstenošanu attiecībā uz neizpildītiem atkritumu apsaimniekošanas mērķiem kavēja personāla trūkums un aizkavēšanās

64–100 | Izlasē iekļautās dalībvalstis virzās uz priekšu lēni, jo nav pieejams pietiekams publiskais finansējums un nav iespējams pilnībā izmantot ekonomiskos instrumentus.

70–79 | Izlasē iekļauto dalībvalstu atkritumu apsaimniekošanas valsts plānos nepietiekami novērtētas infrastruktūras vajadzības un trūkst sākas informācijas par paredzamo finansējuma pieejamību.

80–85 | Neraugoties uz progresu dalītās savākšanas jomā, trijās no četrām izlasē iekļautajām dalībvalstīm tā joprojām ir ļoti zemā līmenī.

86–100 | Izlasē iekļautās dalībvalstis ir guvušas ierobežotus panākumus, izmantojot ekonomiskos instrumentus.

101–107 | Lielākā daļa atlasīto projektu kavējās, un daži no tiem saskārās ar izmaksu un jaudas problēmām.

Pielikumi

I pielikums. Par revīziju

**II pielikums. Dalībvalstu progress attiecībā uz trim pamatmērķiem
municipālo atkritumu jomā**

III pielikums. Ar atkritumiem saistīto datu salīdzināmība

**IV pielikums. ES juridiskais pamats: pasākumi, kas attiecas uz atkritumu
radīšanu un dalītu savākšanu**

V pielikums. Reģenerētie reciklējamie materiāli un to pārdošanas cenas

VI pielikums. Kohēzijas politikas finansējums

**VII pielikums. Atkritumu apsaimniekošana: galvenās ieinteresētās personas
un finanšu plūsmas**

Saīsinājumi

Glosārijs

Komisijas atbildes

Laika grafiks

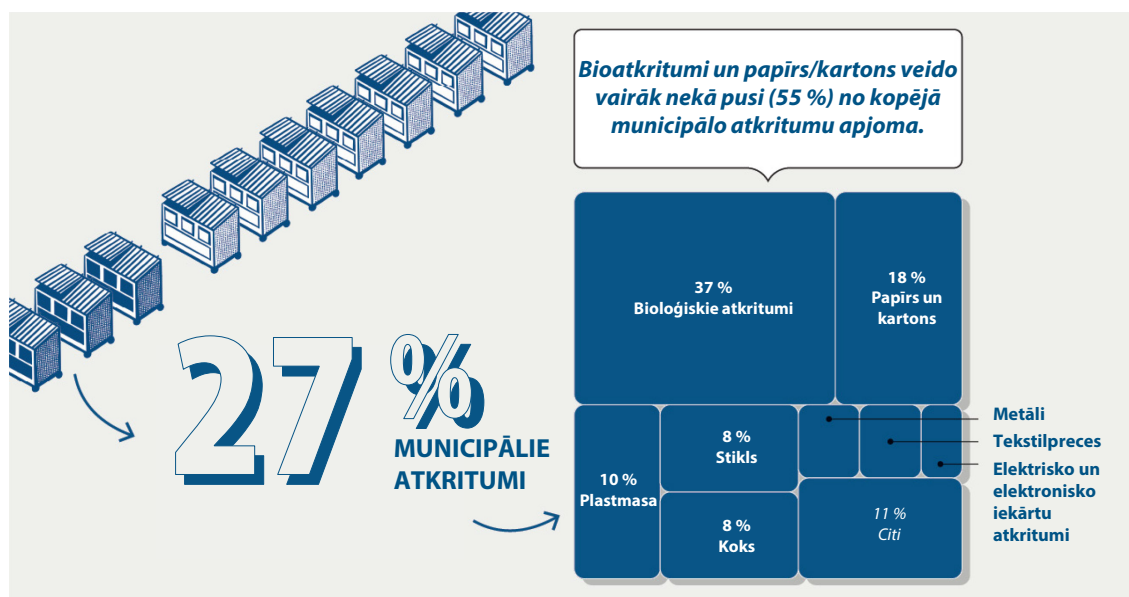
Revīzijas darba grupa

Galvenie vēstījumi

Kāpēc šī joma ir svarīga

- 01** Sadzīves atkritumi un līdzīga sastāva atkritumi no birojiem, veikaliem un citiem avotiem – “municipālie atkritumi” – veido 27 % no kopējā ES radīto atkritumu apjoma. Municipālo atkritumu apsaimniekošana ir sarežģīta, jo to sastāvs ir daudzveidīgs, tie atrodas fiziskā tuvumā cilvēkiem un ietekmē vidi un veselību. Ievērojamu daļu municipālo atkritumu veido iepakojuma materiāli, kā arī bioatkritumi, piemēram, bioloģiski noārdāmi dārzu un parku atkritumi, pārtikas un virtuves atkritumi. Sīkāku informāciju sk. [1. attēlā](#).

1. attēls. | Municipālo atkritumu veidi pēc svara

Piezīme. Procentuālais daudzums ir aprēķināts, ņemot vērā kopējo radīto atkritumu daudzumu, izņemot minerālu atkritumus.

Avots: ERP, pamatojoties uz Eiropas Vides aģentūras informatīvo ziņojumu 02/2022 un datu kopām.

- 02** Efektīvai municipālo atkritumu apsaimniekošanai ir nepieciešama labi organizēta dažādu materiālu dalīta vākšana (piemēram, stikls un papīrs/kartons nonāk atsevišķos konteineros), atbilstoša infrastruktūra šķirošanai, apstrādei, sadedzināšanai un/vai apglabāšanai atkritumu poligonos, kā arī dzīvotspējīgs pārstrādātās produkcijas tirgus. Aktīva iedzīvotāju un uzņēmumu līdzdalība atkritumu šķirošanā ir ļoti svarīga, lai iegūtu augstas kvalitātes otrreizēji pārstrādājamus materiālus.
- 03** ES ilgtermiņa mērķis ir pāreja uz aprites ekonomiku, kurā atkritumi tiek samazināti līdz minimumam un nenovēršamie atkritumi, cik vien iespējams, tiek izmantoti kā resursi. Šajā nolūkā ES nosaka mērķus dalībvalstīm, lai nodrošinātu, ka noteikta municipālo atkritumu daļa tiek sagatavota atkārtotai izmantošanai un reciklēta un izlietotais iepakojums tiek reciklēts. Tajā ir arī noteikts mērķrādītājs attiecībā uz municipālo atkritumu daudzumu, ko var nosūtīt uz poligoniem.
- 04** Mēs sagaidām, ka mūsu apsvērumi būs noderīgi Komisijai, kad tā pārskatīs dažus no municipālo atkritumu mērķrādītājiem. Revīzijas mērķis bija novērtēt Komisijas un dalībvalstu veiktos pasākumus, lai sasniegtu ES mērķus municipālo atkritumu jomā. Mēs vērtējam, vai: i) Komisijas juridiskās iniciatīvas un izpilde bija mērķim atbilstošas; ii) četras izlasē iekļautās dalībvalstis (Grieķija, Polija, Portugāle un Rumānija) ir guvušas labus panākumus ES atkritumu mērķrādītāju un mērķu sasniegšanā; un iii) vai šajās četrās dalībvalstīs 16 izlasē iekļautie projekti, kas līdzfinansēti no ES līdzekļiem, tika īstenoti labi laika, izmaksu un kapacitātes ziņā. Revīzija aptvēra laikposmu no 2014. gada līdz 2024. gadam. Papildu informācija un sīkāks revīzijas tvēruma un pieejas izklāsts ir sniegts *[I pielikumā](#)*.

Mūsu konstatējumi un ieteikumi

- 05** Kopumā secinām, ka Komisija ir pastiprinājusi mērķus un citas juridiskās prasības municipālo atkritumu apsaimniekošanai; tomēr daudzas dalībvalstis saskaras ar grūtībām, virzoties uz aprites ekonomiku, galvenokārt finansiālu ierobežojumu un plānošanas un īstenošanas trūkumu dēļ.

Komisija pastiprināja mērķrādītājus un citas juridiskās prasības, bet novēloti sāka pārkāpuma procedūru attiecībā uz nesasniedztiem atkritumu apsaimniekošanas mērķrādītājiem

- 06** Kopš 1975. gada, kad ES pirmo reizi noteica savu atkritumu politiku, likumdošanas uzsvars ir pakāpeniski pārvirzījies no atkritumu poligoniem uz sadedzināšanu, reģenerāciju un pēc tam sagatavošanu atkārtotai izmantošanai un pārstrādi. Municipālo atkritumu apsaimniekošanas mērķrādītāji tika pastiprināti un palielināti, jo īpaši ar 2018. gada grozījumiem trijās galvenajās direktīvās: [Atkritumu pamatdirektīvā](#), [Iepakojuma un izlietotā iepakojuma direktīvā](#) un [Atkritumu poligonu direktīvā](#) (**25.** un **26.** punkts).
- 07** Lai gan dažas dalībvalstis ir panākušas ievērojamu progresu mērķu sasniegšanā, citas ir uzrādījušas tikai mērenu progresu, un dažas dalībvalstis ir panākušas nelielu progresu vai pat vispār nav panākušas progresu. Mēs arī atzīmējam, ka atkritumu rašanās galvenokārt turpina pieaugt, jo iekšzemes kopprodukts pieaug, lai gan mazākā mērā; abu atsaistīšana ir galīgais mērķis atkritumu rašanās novēršanas pasākumiem, kas dalībvalstīm jāīsteno (**27.–28.** un **40.** punkts).
- 08** Ir grūti noteikt, vai dažu dalībvalstu grūtības sasniegt mērķus ir saistītas ar mērķu skaitu un/vai vērienu, dalībvalstu efektīvas rīcības trūkumu vai, iespējams, abu iemeslu apvienojumu (**29.** punkts).
- 09** Iepriekš minētā politikas ievirzes maiņa (**06.** punkts) tika atspoguļota arī noteikumos, kas reglamentē kohēzijas politikas fondus, kuri jau sen ir bijis galvenais finansējuma avots mazāk attīstītajām dalībvalstīm un reģioniem. Finansēšanas noteikumi 2021.–2027. gada periodam izslēdz lielāko daļu ieguldījumu atkritumu poligonos un atkritumu pārstrādes iekārtās, atspoguļojot atkritumu hierarhijas uzsvaru uz augstākiem posmiem, piemēram, atkārtotu izmantošanu un reciklēšanu (**36.** punkts).
- 10** Līdztekus mērķrādītājiem ES tiesību akti ir pakāpeniski pastiprinājuši citas juridiskās prasības dalībvalstīm municipālo atkritumu jomā (**37.–39.** un **41.–48.** punkts), no kurām visnozīmīgākās ir šādas:
- palielināt valsts un/vai reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu saturu (piemēram, tajā jāiekļauj esošo atkritumu savākšanas sistēmu novērtējums);
 - ieviest nosacījumu, kas jāizpilda, lai saņemtu atlīdzinājumu no Komisijas par izdevumiem, kas radušies saistībā ar projektiem, kurus līdzfinansē no kohēzijas politikas līdzekļiem. Dalībvalstīm ir jāpierāda, ka tām ir atjaunināti atkritumu apsaimniekošanas plāni, kas atbilst Atkritumu pamatdirektīvai;

- ieviest prasību izmantot ekonomiskos instrumentus, piemēram, fiskālos instrumentus, lai stimulētu vai atturētu no noteiktas rīcības (piemēram, atkritumu poligonu nodokļi vai iepakojuma depozīta sistēmas);
- palielināt tādu atkritumu plūsmas, attiecībā uz kurām ir nepieciešama dalīta savākšana.

11 Pēdējo piecu gadu laikā Komisija ir arī nākusi klajā ar tiesību aktu priekšlikumiem, lai risinātu atkritumu problēmu no ražošanas perspektīvas, t. i., koncentrējoties uz produktu dizainu. Tomēr būs vajadzīgs laiks, lai varētu novērot būtiskus rezultātus (49. punkts).

12 Viens no galvenajiem izaicinājumiem ceļā uz aprites ekonomiku ir reciklēšanas nozares dzīvotspēja. Reciklēšanas mērķus var sasniegt tikai tad, ja pastāv pārstrādes infrastruktūra un ja pārstrādātajai produkcijai ir pielietojums un tirgus. Tomēr dažās dalībvalstīs pārstrādes rūpnīcu trūkst, savukārt citās dalībvalstīs dažas esošās rūpnīcas, jo īpaši tās, kas nodarbojas ar plastmasu, ir pakļautas slēgšanas riskam, jo pieaug izmaksas, ES nav pieprasījuma pēc to produkcijas un tiek importēta lētāka pārstrādāta un neapstrādāta plastmasa no valstīm ārpus ES. Mēs atzīmējam, ka Komisija ir paziņojusi par jaunu Aprites ekonomikas aktu, ko paredzēts pieņemt 2026. gadā ar mērķi risināt tirgus un pieprasījuma problēmas (50.–53. punkts).

1. ieteikums.

Risināt problēmas otrreizējās pārstrādes tirgū

Komisijai ir jāveic pasākumi, lai aprites ekonomikas praksi (piemēram, materiālu reciklēšanu) Eiropas Savienībā padarītu ekonomiski dzīvotspējīgāku, tostarp nodrošinot reciklētājiem ekonomisko pamatojumu. Lai to panāktu, tai ir jānosaka ar pieprasījumu un piedāvājumu saistītās problēmas, kas ietekmē aprites produktu un otrreizējo izejvielu vienoto tirgu.

Mērķa īstenošanas termiņš: 2026. gada 4. ceturksnis.

- 13** Lai uzraudzītu un novērtētu dalībvalstu progresu, Komisija izmantoja dažādus rīkus, piemēram, agrīnās brīdināšanas ziņojumus, ietekmes novērtējumus un atbilstības veicināšanas procedūras. Tie ļāva Komisijai gūt pilnīgu izpratni par attiecīgajiem jautājumiem un nosūtīt dalībvalstīm attiecīgus ieteikumus. Tomēr personāla trūkuma dēļ Komisija:
- jau vairāk nekā desmit gadus nav veikusi nevienu vizīti dalībvalstīs, lai mudinātu dalībvalstis ātrāk panākt atbilstību ES tiesību aktiem (“atbilstības veicināšana”); un
 - neizmantoja iespēju pieprasīt korekcijas pārskatītajos īstenošanas plānos, ko iesniegušas dalībvalstis, kuras sniegušas paziņojumu par savu nodomu atlikt konkrētu mērķu īstenošanas termiņus. Tas bija tāpēc, ka Komisijai neizdevās izvērtēt pārskatītos plānus noteiktajos termiņos (56.–58. punkts).
- 14** Turklāt Komisija dažas pārkāpumu procedūras uzsāka ar ievērojamu kavēšanos: par 2008. gadā sasniedzamajiem mērķiem Komisija uzsāka procedūru tikai 2024. gada jūlijā. Tajā pašā procedūrā tā pievērsās arī mērķiem, kas jāsasniedz 2020. gadā (59.–63. punkts).

2. ieteikums.

Labāk izmantot uzraudzības un izpildes rīkus

Komisijai ir jāpiešķir pietiekami resursi, lai:

- a) savlaicīgi uzsāktu pārkāpumu procedūras, tādējādi nodrošinot atturošu iedarbību un veicinot progresu; Atzīstot Komisijas rīcības brīvību lemt par to, vai un kad sākt pārkāpuma procedūru, šādi lēmumi jāpieņem, pamatojoties uz būtiskiem, uz saturu balstītiem kritērijiem;
- b) organizēt vizītes uz dalībvalstīm, pamatojoties uz agrīnās brīdināšanas ziņojumu secinājumiem un/vai atkritumu apsaimniekošanas plānu un atkritumu rašanās novēršanas programmu īstenošanas gaitu, lai mudinātu tās panākt turpmāku progresu ES tiesību aktu ievērošanā;
- c) veikt izvērtējumus saskaņā ar ES tiesību aktos noteiktajiem termiņiem.

Plānotais īstenošanas mērķtermiņš: a) no 2028. gada 1. ceturkšņa attiecībā uz 2025. gada mērķiem; b) un c) 2026. gada 4. ceturksnī.

Izlasē iekļautās dalībvalstis virzās uz priekšu lēni, jo nav pieejams pietiekams publiskais finansējums un nav iespējams pilnībā izmantot ekonomiskos instrumentus.

- 15** Lai gan municipālo atkritumu mērķi ir jāsasniedz valsts līmenī, atkritumu politika tiek īstenota vietējā līmenī – galvenokārt atsevišķās pašvaldībās. Tas rada papildu grūtības mērķu sasniegšanā, jo īpaši dalībvalstīm, kas saskaras ar administratīvās kapacitātes problēmām (67. punkts).
- 16** Komisijas 2023. gada agrīnās brīdināšanas ziņojumā, kurā novērtēts dalībvalstu progress virzībā uz municipālo atkritumu mērķu sasniegšanu, bija norādīts, ka daudzām dalībvalstīm pastāv risks nenasniegt vienu vai vairākus no 2025. un 2035. gada mērķiem. Attiecībā uz municipālo atkritumu reciklēšanas mērķi – prasība izmantot stingrāku metodi, lai ziņotu par sasnieguma pakāpi, dažām dalībvalstīm vēl vairāk apgrūtinās šā mērķa sasniegšanu (64.–66. punkts).
- 17** Četras revidētās dalībvalstis, izņemot Portugāli, ir starp tām, kurās pastāv risks, ka netiks sasniegts 2025. gada municipālo atkritumu reciklēšanas mērķis un 2025. gada izlietotā iepakojuma reciklēšanas mērķis. Minētā iemesli ir šādi:
- valstu atkritumu apsaimniekošanas plānos nebija pietiekami novērtēti infrastruktūrā nepieciešamie ieguldījumi (71.–72. punkts);
 - nebija paskaidrots, kā un kad nepieciešamais finansējums būs pieejams (73.–75. punkts);
 - divas no četrām dalībvalstīm nebija pilnībā izmantojušas resursus, kas tām bija pieejami no ES kohēzijas politikas fondiem (78. punkts);
 - neraugoties uz zināmu progresu dalītās atkritumu savākšanas organizēšanā, trijās no četrām dalībvalstīm tā joprojām bija ļoti zemā līmenī (82.–85. punkts);

- ir panākts zināms, lai gan nevienmērīgs progress ekonomisko instrumentu jomā, piemēram, īstenojot iepakojuma depozīta sistēmas, palielinot atkritumu poligonu nodokli un piemērojot atkritumu tarifu saskaņā ar principu “cik izmet, tik maksā” (**86.–100.** punkts):
 - atkritumu poligonu nodokļa apmērs dažādās dalībvalstīs ievērojami atšķiras, kā rezultātā atkritumi var tikt nosūtīti no vienas valsts uz citu valsti ekonomisku iemeslu dēļ;
 - no iedzīvotājiem iekasētie atkritumu tarifi nesedza visas atkritumu apsaimniekošanas izmaksas, un tos reti aprēķināja pēc radīto atkritumu masas vai apjoma.

18 Attiecībā uz daudziem no šiem jautājumiem Komisija bija sniegusi ieteikumus dalībvalstīm vai nu 2018. vai 2023. gada agrīnās brīdināšanas procedūras rezultātā, vai abu minēto procedūru rezultātā (**82.**, **86.**, **97.**, **98.** un **100.** punkts).

3. ieteikums.

Novērtēt, vai ir iespējams ES līmenī saskaņot atkritumu poligonu un incinerācijas nodokļus.

Komisijai ir jāizvērtē izmaksas, ieguvumi un iespējas ieviest un/vai saskaņot atbilstošus atkritumu poligonu un incinerācijas nodokļus visā ES.

Mērķa īstenošanas termiņš: 2026. gada 4. ceturksnis.

Lielākā daļa atlasīto projektu kavējās, un daži no tiem saskārās ar izmaksu un jaudas problēmām.

- 19** Attiecībā uz mūsu pārbaudīto 16 projektu izlasi, kas līdzfinansēti saskaņā ar kohēzijas politiku, mēs konstatējām, ka:
- 13 (80 %) saskārās ar ievērojamiem kavējumiem, kā rezultātā dažos gadījumos nolietojās iekārtas un neizmantotais aprīkojums;
 - četros (25 %) radušies izmaksu pieaugumi par vairāk nekā 20 %;
 - trīs no 10 projektiem (30 %), kas darbojās pietiekami ilgi, lai varētu novērtēt jaudas izmantojumu, darbojās zem jaudas, savukārt diviem no 10 projektiem (20 %) nebija pietiekamas jaudas;
 - pieci no astoņiem projektiem (63 %), kuros bija paredzēti ieguldījumi atkritumu poligonā, bija nodrošinājuši pietiekamus līdzekļus, lai vismaz 30 gadus segtu objekta slēgšanas un pēcslēgšanas apsaimniekošanas izmaksas ([102.](#)–[107.](#) punkts).

Sīkāks ieskats mūsu apsvērumos

Komisija pastiprināja mērķrādītājus un citas juridiskās prasības, bet novēloti sāka pārkāpuma procedūru attiecībā uz nesasniegtiem atkritumu apsaimniekošanas mērķrādītājiem

- 20** Kopš 1975. gada Komisija ir veikusi pasākumus, lai risinātu jautājumu par to, kā valsts un pašvaldību iestādes savāc un apstrādā atkritumus. Tā ir darījusi pieejamu ES finansējumu, galvenokārt mazāk attīstītām dalībvalstīm, un ieviesusi tiesību aktus šajā jautājumā. Cita starpā Komisija noteica kursu ES līmenī, nosakot mērķus. Mērķiem vajadzētu būt pamatotiem ar pierādījumos balstītu novērtējumu, tostarp pārliedzinošiem pieņēmumiem, un tiem vajadzētu būt vērienīgiem, bet reālistiskiem.
- 21** Pašreizējie mērķi, kas noteikti Atkritumu pamatdirektīvā¹ ("Atkritumu direktīva") un Iepakojuma un izlietotā iepakojuma direktīvā² ("Iepakojuma direktīva"), ir vairākkārt grozīti ([2. attēls](#)).

¹ Direktīva 2008/98/EK.

² Direktīva 94/62/EK

2. attēls. | Atkritumu direktīvā un Iepakojuma direktīvā noteiktie mērķi

	1994. un 2004. gada Iepakojuma direktīvas	Iepakojuma direktīva (2004. gads)	2008. gada Atkritumu direktīva	Atkritumu direktīva un Iepakojuma direktīva (2018. gads)		2018. gada Atkritumu direktīva
	Ne vēlāk kā līdz 2001. gada jūnija beigām	Ne vēlāk kā līdz 2008. gada beigām	līdz 2020. gada beigām	līdz 2025. gada beigām	līdz 2030. gada beigām	līdz 2035. gada beigām
Ar enerģijas atgūšanu reģenerēts vai sadedzināts iepakojums (pēc svara)	 50 % (minimums) līdz 65 % (maksimums)	 60 % (minimums)				
Municipālie atkritumi, kas sagatavoti atkārtotai izmantošanai un reciklēti (pēc svara)			 50 %* (minimums)	 55 % (minimums)	 60 % (minimums)	 65 % (minimums)
Visa izlietotā iepakojuma reciklēšana (pēc svara)	 25 % (minimums) līdz 45 % (maksimums)	 55 % (minimums) līdz 80 % (maksimums)		 65 % (minimums)	 70 % (minimums)	

Materiāliem specifiski reciklēšanas mērķrādītāji (pēc svara):

Plastmasa	 22,5 % (minimums)		 50 % (minimums)	 55 % (minimums)	
Koks	 15 % (minimums)		 25 % (minimums)	 30 % (minimums)	
Melnie metāli	 50 %* (minimums)		 70 % (minimums)	 80 % (minimums)	
Alumīnijs (krāsainais metāls)			 50 % (minimums)	 60 % (minimums)	
Stikls	 60 % (minimums)		 70 % (minimums)	 75 % (minimums)	
Papīrs un kartons	 60 % (minimums)		 75 % (minimums)	 85 % (minimums)	

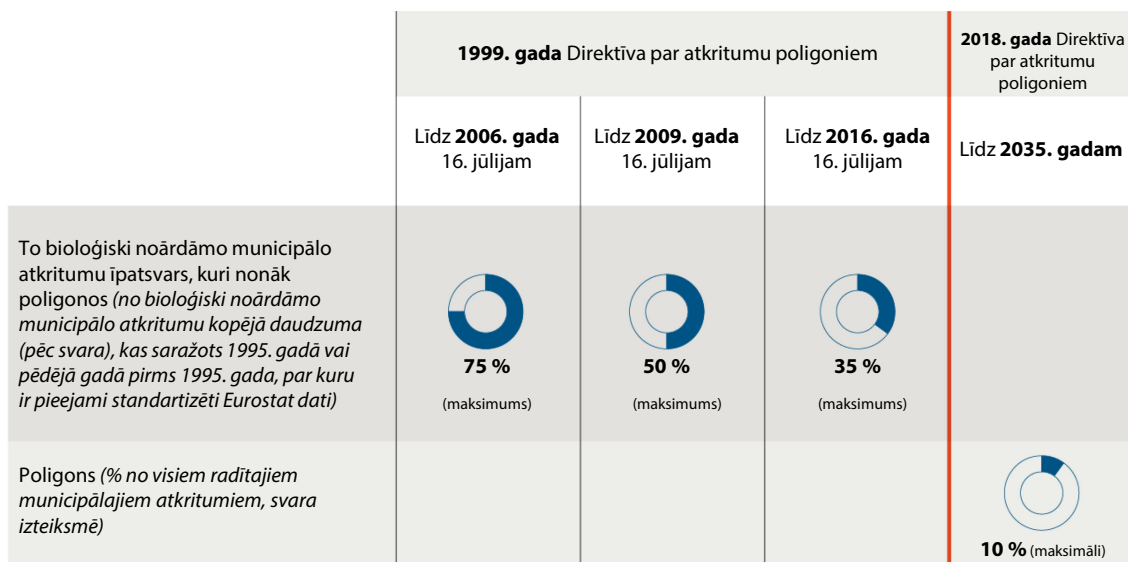
* 2020. gada mērķis attiecas tikai uz papīra, metāla, plastmasas un stikla reciklēšanas līmeni, bet vēlākie mērķi (2025., 2030., 2035. gadam) attiecas uz visiem municipālajiem atkritumiem.

** 2008. gada mērķis attiecas uz visiem metāliem, savukārt vēlākie mērķi (2025. un 2030. gadam) attiecas uz melnajiem metāliem un alumīniju kā atsevišķiem mērķiem.

Avots: ERP, pamatojoties uz Atkritumu direktīvu un Iepakojuma direktīvu.

22 Atkritumu poligonu direktīvā noteiktie mērķi³ ir sīki izklāstīti **3. attēlā**.

3. attēls. | Atkritumu poligonu direktīvā noteiktie mērķi

Avots: ERP, pamatojoties uz Atkritumu poligonu direktīvu.

23 Komisija ir atbildīga par ES tiesību aktu efektīvu piemērošanu, īstenošanu un izpildi⁴. Lai to sekmīgi paveiktu, Komisijai ir cieši jāuzrauga, kā dalībvalstis šos tiesību aktus ievieš un piemēro, jārisina visas problēmas, kas rodas, lai novērstu iespējamus juridiskos pārkāpumus, un vajadzības gadījumā jāuzsāk attiecīgas pārkāpuma procedūras.

24 Mēs vērtējam, vai Komisijas juridiskās iniciatīvas un izpilde atbilda paredzētajam mērķim, jo īpaši, vai:

- Komisija ierosināja mērķus, pamatojoties uz stingru pamatojumu;
- tiesību aktos tika iekļauti atbilstoši noteikumi, lai mudinātu dalībvalstis sasniegt ES mērķus un uzdevumus;
- Komisijai bija efektīva izpildes sistēma.

³ Direktīva 1999/31/EK

⁴ Komisijas paziņojums 2017/C 18/02.

Komisija ierosināja mērķus, pamatojoties uz pārlicinošu izskaidrojumu.

- 25** Izlietotā iepakojuma mērķus ES sākotnēji noteica 1994. gadā ar Iepakojuma direktīvu. Pēc tam 1999. gadā tika pieņemta Atkritumu poligonu direktīva, kurā noteikti mērķi bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma samazināšanai poligonos. Laika gaitā ES tiesību akti ir pakāpeniski pārorientējušies no atkritumu novietošanas poligonos uz atkritumu incinerāciju un reģenerāciju un pēc tam uz sagatavošanu atkārtotai izmantošanai un reciklēšanai. Turklāt ES tiesību akti paplašinājās no izlietotā iepakojuma, aptverot visas atkritumu plūsmas, tostarp municipālos atkritumus (t. i., atkritumus no mājāsaimniecībām un līdzīgiem avotiem). Komisija savas darbības balstīja uz pamatīgu analīzi, kā izklāstīts šajā iedaļā.
- 26** Jo īpaši būtiski uzlabojumi tika ieviesti ar 2018. gadā veiktajām Atkritumu direktīvas, Iepakojuma direktīvas un Atkritumu poligonu direktīvas pārskatīšanām (sk. pēdējās trīs slejas [2. attēlā](#) un pēdējo sleju [3. attēlā](#)).
- Komisija 2014. gadā uzsāka pārskatīšanas procesu, publicējot tiesību aktu priekšlikumus, lai grozītu šīs trīs direktīvas. Tās priekšlikumi lielā mērā bija saskaņoti ar ietekmes novērtējumu, kura pamatā bija tās pasūtītais pētījums. Ietekmes novērtējumā tika secināts, ka priekšlikumos noteiktie mērķi ir reālistiski.
 - Tomēr pēc sākotnējām diskusijām par Komisijas priekšlikumu Padome⁵ aicināja izvirzīt reālistiskus un sasniedzamus mērķus, ņemot vērā katras dalībvalsts īpatnības, jo īpaši to atšķirīgo snieguma līmeni.
 - Tā rezultātā Komisija atsauca savus sākotnējos priekšlikumus un 2015. gada beigās iesniedza pārskatītus priekšlikumus, pamatojoties uz atjauninātu ietekmes novērtējumu. Kopumā ierosinātie mērķi bija elastīgāki, un tiem bija ilgāki termiņi. Likumdošanas procesa rezultātā mērķi samazinājās vēl vairāk, bet joprojām bija stingrāki nekā direktīvās, kas bija spēkā pirms 2018. gada ([1. tabula](#)).

⁵ Paziņojums presei, [14510/14](#).

1. tabula. | Ierosinātie un pieņemtie mērķi (%)

Mērķi	Termiņš	Komisijas 1. priekšlikums	Komisijas 2. priekšlikums	2018. gadā pieņemtās direktīvas
Atkritumu poligons: vieglāks mērķis un ilgāks termiņš	2020 2025 2030 2035	25 5	 10	 10
Municipālie atkritumi, kas sagatavoti atkārtotai izmantošanai un reciklēšanai: vieglāks mērķis un ilgāks termiņš	2020 2025 2030 2035	50 70	 60 65	55 60 65
Izlietotā iepakojuma reciklēšana: vieglāks mērķis	2020 2025 2030	60 70 80	65 70	50 65 70

27 2014. gadā, kad tika iesniegts pirmais ietekmes novērtējums, lielākā daļa (79 %) dalībvalstu izpildīja Iepakojuma direktīvas 2008. gada mērķi (“izlietotā iepakojuma reciklēšana”). Reģionu komiteja par Komisijas 2014. gada priekšlikumu sniedza komentāru: *“pozitīvie rezultāti dažās dalībvalstīs arī liecina, ka ir iespējams sasniegt vērienīgus mērķus vai pietuvoties tiem, ja ir atbilstoši pamatnosacījumi un ja tiek attīstīta nepieciešamā administratīvā kapacitāte tur, kur tās līdz šim nav”*⁶. Patiešām, ņemot vērā mērķu skaitu, dalībvalstīm ir jābūt efektīvām organizatoriskām struktūrām un pietiekamiem finanšu resursiem. Mūsu analīze par progresu, kas panākts periodā no 2010. līdz 2022. gadam (*II pielikums*), apstiprina Reģionu komitejas paziņojumu, ka ir iespējams sasniegt vai pietuvoties vērienīgiem mērķiem.

- Dažas dalībvalstis bija panākušas ievērojamu progresu, citas bija panākušas mērenu progresu, un dažas no tām bija izrādījušas niecīgu progresu vai pat vispār nav panākušas nekādu progresu.
- Starp valstīm, kas atpaliek, bija Grieķija, Kipra, Malta un Rumānija attiecībā uz lielāko daļu mērķu (t. i., “atkritumu poligonu”, “municipālo atkritumu sagatavošana atkārtotai izmantošanai un reciklēšanai” un “izlietotā iepakojuma reciklēšana”). Attiecībā uz Grieķiju un Rumāniju mēs konstatējām, ka bija kavēšanās projektu īstenošanā un kopumā atkritumu apsaimniekošanas pasākumu īstenošanā (*70.–78. un 102.–107. punkts*).

⁶ Atzinums 2015/C 140/08.

- 28** Ietekmes novērtējumā, ko Komisija⁷ izdeva saistībā ar savu 2022. gada priekšlikumu grozīt iepakojuma direktīvu, secināts, ka pasākumi, ko dalībvalstis veikušas, pamatojoties uz dažādām direktīvām, *“nav pietiekami, lai nodrošinātu, ka tie atbilst visiem konkrētajiem mērķiem attiecībā uz reciklēšanas rādītājiem, kas noteikti iepakojuma direktīvā. Turklāt pastāv ievērojams potenciāls uzlabot izlietotā iepakojuma reciklēšanu pat dalībvalstīs, kas sasniegs vismaz dažus no noteiktajiem pārstrādes mērķiem”*. Tāpēc Komisija ierosināja direktīvu pārvērst regulā. Iepakojuma un izlietotā iepakojuma regula⁸ (*“Iepakojuma regula”*) tika pieņemta 2025. gadā.
- 29** Joprojām ir grūti noteikt, vai dažu dalībvalstu grūtības sasniegt mērķus ir saistītas ar mērķu skaitu un/vai vērienīgumu, vai arī ar to, ka dalībvalstis nav efektīvi rīkojušās, vai arī, iespējams, ar abu faktoru kombināciju.
- 30** ES tiesību aktos ir arī paredzētas koncesijas, lai atvieglotu mērķu sasniegšanu. Pirmā koncesija ir saistīta ar mērķu aprēķināšanai izmantoto metodi. Komisijas lēmums⁹ ļāva dalībvalstīm izvēlēties no četrām dažādām metodēm, lai aprēķinātu 2020. gada mērķu attiecībā uz *“municipālajiem atkritumiem, kas sagatavoti atkārtotai izmantošanai un reciklēti”* (turpmāk *“municipālo atkritumu reciklēšanas mērķis”*). Tas mainījās līdz ar 2025. gada mērķi, attiecībā uz kuru visām dalībvalstīm ir jāizmanto viena un tā pati metode (skaits 4¹⁰), kas ir vismazāk izdevīga. Komisijas novērtējums par 2020. gada mērķa sasniegšanu ir balstīts uz dalībvalstu izvēlēto metodi. Ietekme uz mērķa sasniegšanas pakāpi ir sīki izklāstīta [1. izcēlumā](#) un [4. attēlā](#). Citi faktori, kas ietekmē datu salīdzināmību, ir izklāstīti [III pielikumā](#).

⁷ SWD(2022) 384.

⁸ Regula (ES) 2025/40.

⁹ Lēmums 2011/753/ES.

¹⁰ Īstenošanas lēmums (ES) 2019/1004.

1. izcēlums.

Dažādas metodes 2020. gada municipālo atkritumu reciklēšanas mērķa aprēķināšanai

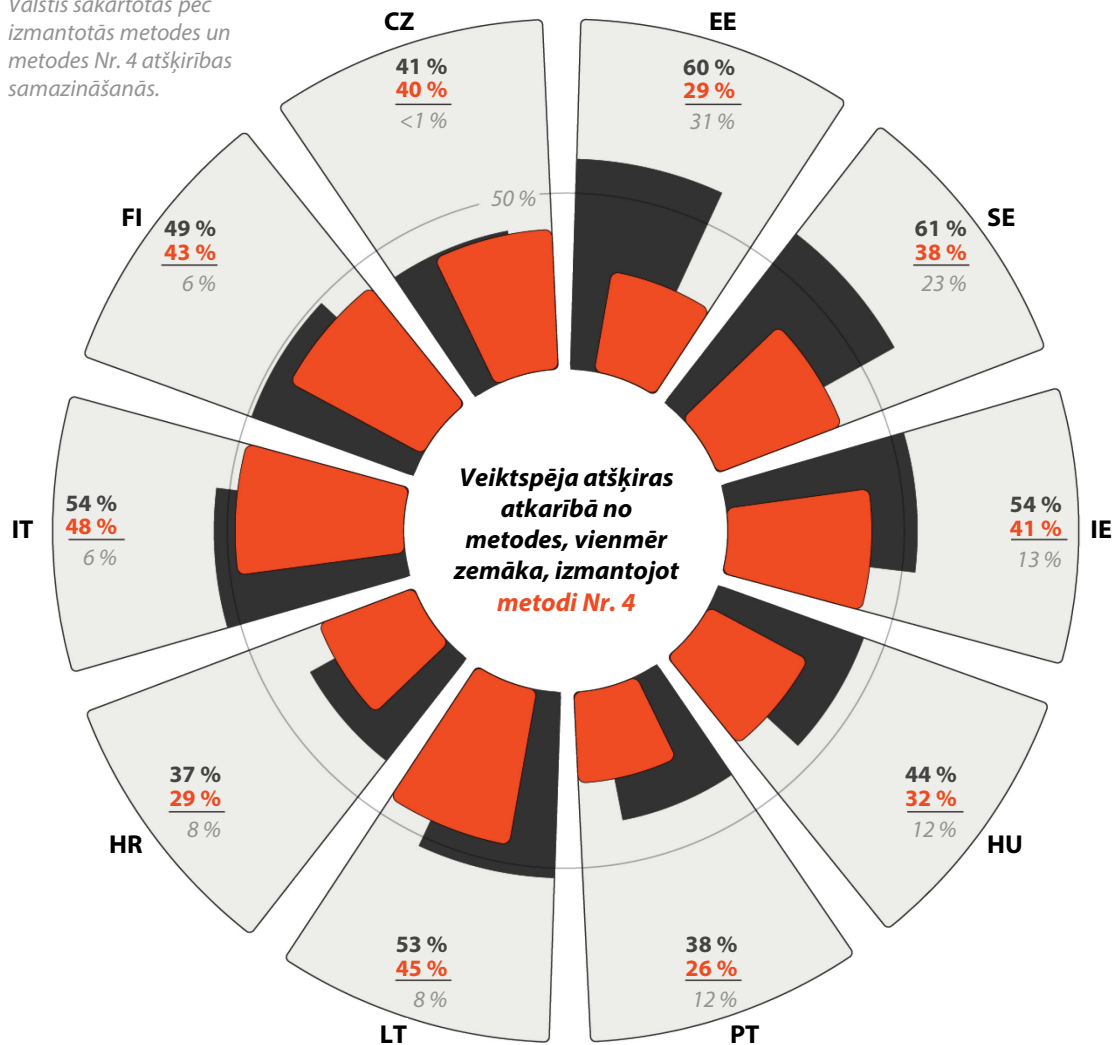
Attiecībā uz municipālo atkritumu reciklēšanas mērķi 2020. gadam lielākā daļa dalībvalstu (15) jau izvēlējās novērtēšanu, pamatojoties uz metodi Nr. 4, deviņas izmantoja metodi Nr. 2, bet divas – metodi Nr. 1. Grieķija nesniedza nekādus datus par 2020. gadu (līdz 2024. gada beigām). Turklāt 10 no šīm 11 dalībvalstīm bija iesniegušas datus, izmantojot gan veco, gan jauno metodi. Tas ļāva mums salīdzināt datus: mēs konstatējām, ka metodes Nr. 4 dati bija vidēji par 12 procentpunktiem zemāki (ar intervālu no -0,5 līdz -30,9 procentpunktiem), kā parādīts [4. attēlā](#).

Lai gan, izmantojot citu metodi, nevis Nr. 4, mērķa sasniegšana ir vienkāršāka, tas nozīmē arī to, ka šīm dalībvalstīm būs jāpieliek lielākas pūles, lai līdz 2025. gadam sasniegtu jauno municipālo atkritumu reciklēšanas mērķi – 55 %. Lai gan jaunais mērķis ir tikai par pieciem procentpunktiem augstāks nekā 2020. gada mērķis, šīm dalībvalstīm vispirms ir jākompensē atšķirība starp abām metodēm un pēc tam jāsasniedz papildu pieci procentpunkti.

4. attēls. | Dažādu aprēķina metožu ietekme uz 2020. gada mērķi

■ izmantotā metode
■ metode Nr. 4

Valstis sakārtotas pēc izmantotās metodes un metodes Nr. 4 atšķirības samazināšanās.

Avots: ERP, pamatojoties uz datiem, kas saņemti no Eurostat.

31 Otrā koncesija attiecas uz mērķu sasniegšanas termiņiem. Pamatojoties uz Komisijas priekšlikumiem, kas tika precizēti likumdošanas procesa laikā, Atkritumu direktīvā un Atkritumu poligonu direktīvā tika noteikts, ka dalībvalstis ar zināmiem nosacījumiem var izvēlēties atlikt šos termiņus. Tāpat piecu gadu atlikšana ir iespējama attiecībā uz iepakojuma direktīvas materiāliem specifiskajiem mērķiem; šis noteikums nebija daļa no Komisijas sākotnējā priekšlikuma, bet tika iekļauts likumdošanas procesā. Rezultātā astoņas¹¹ dalībvalstis (no 11 dalībvalstīm, kas izpildīja nosacījumus) paziņoja par savu nodomu atlikt 2025. gada municipālo atkritumu reciklēšanas mērķa izpildi, un septiņas¹² dalībvalstis (no 27 dalībvalstīm, kas izpildīja nosacījumus) to darīja attiecībā uz 2025. gada iepakojuma mērķiem attiecībā uz iepakojumā izmantoto materiālu. Tā kā dažas dalībvalstis plāno atlikt vairākus mērķus, kopumā ir iesaistītas 12 dalībvalstis. Tomēr Komisijas 2023. gada agrīnās brīdināšanas ziņojumā par dalībvalstu progresu mērķu sasniegšanā 23 dalībvalsts tika atzīta par tādu, kurai pastāv risks neizpildīt vienu vai vairākus no šiem mērķiem (7. attēls). Tas nozīmē, ka ne visas dalībvalstis, kuras tika uzskatītas par pakļautām riskam, bet kuras varēja lūgt atlikšanu, faktiski izmantoja šo iespēju.

32 Mēs arī novērtējam pamatojumu tam, kāpēc nav noteikti mērķi attiecībā uz konkrētiem aspektiem, proti, atkritumu rašanās novēršanu un incenirāciju.

33 Iespēja ieviest mērķus **atkritumu rašanās novēršanai** pirmo reizi tika minēta Komisijas paziņojumā 2003. gadā. 2008. gada Atkritumu direktīvā nebija noteikti mērķi, bet dalībvalstīm bija pienākums līdz 2013. gada beigām sagatavot atkritumu rašanās novēršanas programmas. Līdzīgi Komisija neierosināja šādus mērķus 2014. un 2015. gada priekšlikumos par grozījumiem Atkritumu direktīvā. Saskaņā ar Komisijas veiktajiem ietekmes novērtējumiem galvenie iemesli, kāpēc tas netika darīts, bija šādi:

- tā kā jēdziens “municipālie atkritumi” nav skaidri definēts, dalībvalstu iesniegtos datus nebija iespējams salīdzināt. Tas arī apgrūtināja tādu mērķu noteikšanu, kurus varētu vispārēji piemērot;
- pirms mērķu ieviešanas bija jānovērtē atkritumu rašanās novēršanas programmu efektivitāte.

¹¹ Grieķija, Horvātija, Lietuva, Ungārija, Malta, Polija, Rumānija un Slovākija.

¹² Čehija, Grieķija, Horvātija, Luksemburga, Malta, Portugāle un Zviedrija.

34 Tomēr Komisija sāka ieviest pasākumus, lai samazinātu atkritumu rašanos no konkrētām plūsmām.

- Pamatojoties uz Komisijas priekšlikumiem, kas tika turpmāk grozīti likumdošanas procesā, ar 2015. gada direktīvu¹³ tika ieviesti ierobežojumi vieglās plastmasas iepirkumu maisiņu izmantošanai, savukārt 2019. gadā ar citu direktīvu¹⁴ tika aizliegti daži plastmasas izstrādājumi (piemēram, galda piederumi, šķīvji un salmiņi).
- Komisijas 2022. gada priekšlikumos¹⁵ par grozījumiem Iepakojuma direktīvā (kas atspoguļoti pieņemtajā Iepakojuma regulā) un 2023. gada priekšlikumā¹⁶ par grozījumiem Atkritumu direktīvā (pieņemti 2025. gada rudenī) pirmo reizi tika noteikti samazināšanas mērķi. Mērķi attiecas uz konkrētām atkritumu plūsmām: pārtikas atkritumiem un izlietotā iepakojuma atkritumiem. Sīkāka informācija ir iekļauta *IV pielikumā*.

¹³ Direktīva (ES) 2015/720.

¹⁴ Direktīva (ES) 2019/904.

¹⁵ COM(2022) 677.

¹⁶ COM(2023) 420.

35 ES juridiskajā pamatā nav noteikti mērķi attiecībā uz **incinerāciju**. Agrāk daudzas dalībvalstis ieguldīja atkritumu incinerācijas iekārtās, un dažas dalībvalstis to joprojām dara, piemēram, Itālija (piemēram, Romā, **3. izcēlums**). Šādas investīcijas ir dārgas, un iekārtu darba mūžs ir 20 gadi vai vairāk. Tā rezultātā incinerācija joprojām ir galvenā atkritumu apglabāšanas metode daudzās dalībvalstīs (**1 pielikums (4. attēls)**). Turklāt lielākā daļa incinerācijas iekārtu rekuperē enerģiju, ko var pārdot, lai gūtu ieņēmumus. Tomēr ES tiesību aktos ir iekļauti daži ierobežojoši pasākumi attiecībā uz incinerācijas izmantošanu, kas nākotnē var tikt pastiprināti.

- Eiropas Parlaments bija aicinājis līdz 2020. gadam stingri ierobežot incinerāciju, attiecinot to tikai uz nepārstrādājamiem un bioloģiski nenoārdāmiem atkritumiem. Pēdējais aspekts lielā mērā ir īstenots, jo 2018. gada Atkritumu direktīvā ir noteikts, ka bioatkritumi ir vai nu jāreciklē avotā, vai jāsavāc atsevišķi. Tajā arī norādīts, ka dalīti savāktos atkritumus nedrīkst sadedzināt.
- Komisijai 2026. gadā ir jānovērtē, vai ir iespējams no 2028. gada ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā iekļaut municipālo atkritumu incinerācijas iekārtas¹⁷. Saskaņā ar šo sistēmu šīm iekārtām netiks piemērotas izolē iegādātas emisijas kvotas, lai ņemtu vērā šo iekārtu izraisītās siltumnīcefekta gāzu emisijas. Tas palielinātu incinerācijas izmaksas un tādējādi mazinātu motivāciju izmantot šo metodi.

Komisija pakāpeniski pastiprināja juridiskās prasības attiecībā uz municipālajiem atkritumiem, taču reciklēšanas tirgū joprojām pastāv problēmas.

36 ES mērķus un uzdevumus var sasniegt tikai tad, ja dalībvalstis uzņemas iniciatīvu to sasniegšanai. Tāpēc mēs vērtējam, cik lielā mērā Komisija ir pastiprinājusi juridiskās prasības, lai to veicinātu.

¹⁷ Direktīvas 2003/87/EK 30. panta 7. punkts.

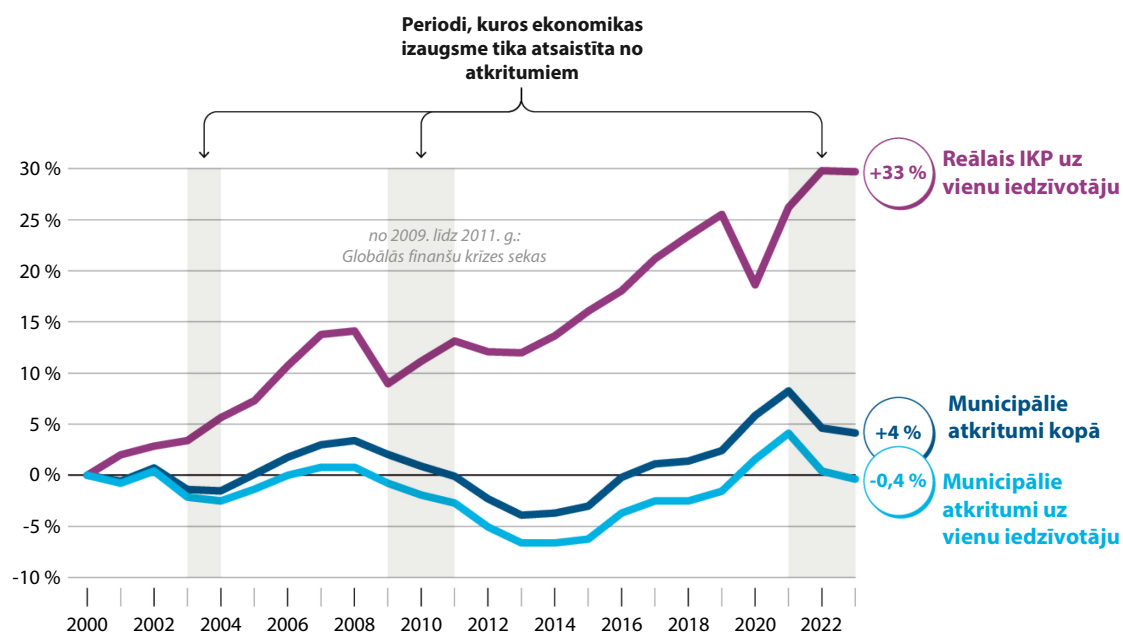
- 37** Pirmajā 1975. gada Atkritumu direktīvā jau bija noteikts, ka dalībvalstīm ir jāsagatavo **atkritumu apsaimniekošanas plāni**, galvenokārt koncentrējoties uz atkritumu veidiem, daudzumiem un apglabāšanas vietām. Pamatojoties uz Komisijas priekšlikumiem, ES tiesiskais regulējums ir pakāpeniski pastiprinājis prasības attiecībā uz plānu saturu (piemēram, tajos ir jāiekļauj esošo atkritumu savākšanas sistēmu novērtējums). Tas nozīmē, ka atkritumu apsaimniekošanas plānos tagad ir visaptveroši jāatspoguļo katras valsts atkritumu apsaimniekošanas politika. Lai gan prasība saskaņot plānus ar ES mērķiem juridiskajā pamatā tika iekļauta tikai 2018. gadā, tā bija pozitīva attīstība. Dalībvalstīm šie plāni ir jāizvērtē vismaz reizi sešos gados un vajadzības gadījumā jāpārskata¹⁸. Atkritumu direktīva piešķir dalībvalstīm rīcības brīvību lemt par atjaunināšanas nepieciešamību, tādējādi ierobežojot Komisijas izpildes pilnvaras.
- 38** Lai gan juridiskajā pamatā nav skaidri noteikts, ka Komisijai ir jāizvērtē plāni, Komisija ar līgumslēdzēja palīdzību no 2015. līdz 2018. gadam analizēja valsts un reģionālos plānus visās dalībvalstīs. Tā secināja, ka ievērojams skaits plānu nebija apmierinoši. Nesen Komisija ir uzdevusi ārējam uzņēmumam izvērtēt jaunākos atkritumu apsaimniekošanas plānus (valsts, reģionālos un vietējos). Paredzams, ka novērtējums tiks pabeigts līdz 2026. gada vidum.
- 39** Komisija 2005. gadā ierosināja pieprasīt dalībvalstīm sagatavot **atkritumu rašanās novēršanas programmas**; tas pēc tam tika iekļauts 2008. gada Atkritumu direktīvā. Eiropas Vides aģentūrai (EVA) tika uzdots publicēt ziņojumus, kuros sniegts pārskats par progresu, kas panākts atkritumu rašanās novēršanas programmu pabeigšanā un īstenošanā. 2025. gada ziņojumā¹⁹ cita starpā tika secināts, ka:
- neraugoties uz atkritumu rašanās novēršanas nozīmi, pašreizējās programmas joprojām galvenokārt balstās uz brīvprātīgām iniciatīvām, nolīgumiem un informācijas kampaņām, kas veido 81 % no visiem programmās iekļautajiem pasākumiem;
 - neraugoties uz saikni starp atkritumu radīšanu un ekonomisko izaugsmi, ekonomiskie instrumenti (piemēram, finansiālie stimuli) joprojām netiek pietiekami izmantoti;
 - ir ierobežota informācija par šo programmu faktisko īstenošanu. Lai gan dalībvalstīm ir pienākums novērtēt savas programmas vismaz reizi sešos gados, šī prasība bieži netiek ievērota, novērtējumi ne vienmēr ir publiski pieejami, un politikas instrumentu efektivitāte netiek pietiekami novērtēta.

¹⁸ Direktīva 2008/98/EK, 30. panta 1. punkts.

¹⁹ EVA ziņojums 02/2025.

- 40** Atkritumu rašanās novēršanai galu galā ir jāatdala atkritumu rašanās no ekonomikas izaugsmes, ko nosaka ar iekšzemes kopproduktu (IKP). Pēdējo 23 gadu laikā atsaistīšana ir panākta konkrētos laikposmos, kas nozīmē, ka municipālo atkritumu rašanās joprojām galvenokārt pieaug, kad IKP pieaug, lai gan mazākā mērā, kā parādīts [5. attēlā](#).

5. attēls. | IKP un municipālo atkritumu svārstības (2000.–2023. gads)

Avots: ERP, pamatojoties uz Eurostat datu kopām [sdg_08_10](#) par reālo IKP uz vienu iedzīvotāju un [env_wasmun](#) par kopējo municipālo atkritumu daudzumu un municipālo atkritumu daudzumu uz vienu iedzīvotāju.

41 Citas prasības attiecas uz **finansēšanas noteikumiem saskaņā ar kohēzijas politiku**, kas ir galvenais finansējuma avots mazāk attīstītajām dalībvalstīm un reģioniem. Mēs konstatējam, ka šie noteikumi pakāpeniski atspoguļo atkritumu hierarhiju (*1 pielikums (04. punkts)*).

- 2014.–2020. gada programmas periodā kohēzijas politiku reglamentējošie tiesību akti neparedzēja nekādus ierobežojumus attiecībā uz līdzfinansējamo projektu veidiem. Tomēr Komisijas *vadlīnijās par atkritumu apsaimniekošanu* ir uzsvērts, ka pasākumi zemākajos hierarhijas posmos ir “mazāk vēlamī” un “ir jāizmanto tikai tad, ja nav iespējams veikt pasākumus augstākos atkritumu hierarhijas līmeņos”. Investīcijas zemākajos posmos attiecas uz atkritumu poligoniem, incinerācijas vai mehāniskās bioloģiskās apstrādes iekārtām.
- Attiecībā uz 2021.–2027. gada programmas periodu tiesību aktā ir sperts vēl viens solis tālāk, izslēdzot no atbalsta darbības jomas i) ieguldījumus atkritumu poligonos un ii) palielinot to iekārtu jaudu, kas apstrādā atlikušos atkritumus (t. i., mehāniskās bioloģiskās apstrādes iekārtas vai incinerācijas iekārtas), lai gan ar dažiem izņēmumiem²⁰. Turklāt atbalstītajām investīcijām būtu jāatbilst principam “nenodari būtisku kaitējumu”, lai izvairītos no kaitējuma vides mērķim, kas saistīts ar pāreju uz aprites ekonomiku²¹.

42 Attiecībā uz 2014.–2020. gada plānošanas periodu kohēzijas politikas finansējumam Komisija arī ievieša **nosacījumus**, kas dalībvalstīm jāizpilda līdz 2016. gada beigām. Ja dalībvalsts neizpilda šos nosacījumus, Komisija var apturēt maksājumus. Līdzīgi nosacījumi attiecas arī uz 2021.–2027. gada programmas periodu. Atšķirībā no 2014.–2020. gada dalībvalstīm 2021.–2027. gada periodā ir jāpiemēro veicinošie nosacījumi. Turklāt Komisija neatmaksās deklarētos izdevumus, ja dalībvalstis neievēros – vai arī turpinās neievērot – nosacījumus visā laikposmā.

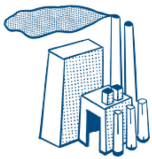
²⁰ Regula (ES) 2021/1058, 7. panta 1. punkta f) un g) apakšpunkts.

²¹ Regula (ES) 2021/1060, 10. apsvēruma un 9. panta 4. punkts.

- 43** Viens no šādiem nosacījumiem bija tāds, ka dalībvalstīm bija jāizstrādā atkritumu apsaimniekošanas plāni saskaņā ar Atkritumu direktīvu. Lai gan Atkritumu direktīvā kopš 1975. gada ir prasīts sagatavot šādus plānus, ievērojamam skaitam dalībvalstu bija vajadzīgs laiks, lai izpildītu šo nosacījumu. Tā kā programmas, ar kurām īsteno kohēzijas politiku, galvenokārt tiek izstrādātas reģionālā līmenī, galvenokārt reģioni iesniedza reģionālos plānus.
- 2014.–2020. gada periods: 13 dalībvalstis neizpildīja šo nosacījumu, kad Komisija apstiprināja to reģionālās un valsts programmas kohēzijas politikas īstenošanai. Tāpēc tām bija jāiesniedz konkrēti rīcības plāni. Vēlāk Komisija uzskatīja, ka nosacījums ir izpildīts.
 - 2021.–2027. gada periods: 2025. gada jūnija vidū 29 no 115 programmām, uz kurām attiecās šis nosacījums, vēl nebija izpildījušas šo nosacījumu. Šīs 29 programmas attiecās uz piecām dalībvalstīm.
- 44** Šā nosacījuma izpilde nenozīmē, ka plāni ir kvalitatīvi, reālistiski un īstenojami, kā liecina mūsu veiktā četru pārbaudīto dalībvalstu analīze ([70.–75. punkts](#)).
- 45** 2020. gadā Padomes lēmums par ES pašu resursu sistēmu²² mudināja dalībvalstis samazināt vienreizlietojamās plastmasas patēriņu, veicināt reciklēšanu un stimulēt aprites ekonomiku. Tas tika panākts, nosakot, ka katrai dalībvalstij ir jāmaksā **valsts iemaksa ES** proporcionāli izlietotā plastmasas iepakojuma daudzumam, ko tā nepārstrādā.
- 46** Komisija ir pakāpeniski pastiprinājusi prasības dalībvalstīm **ekonomikas instrumentu** jomā. Tiem var būt izšķiroša nozīme municipālo atkritumu apsaimniekošanas un atkritumu rašanās novēršanas mērķu sasniegšanā. Galvenie instrumentu veidi ir aprakstīti [6. attēlā](#).

²² Lēmums (ES, Euratom) 2020/2053.

6. attēls. | Ekonomiskie instrumenti

	Ekonomiskā instrumenta veids	Nolūks
	Atkritumu poligonu nodoklis	Nodoklis, kas jāmaksā par atkritumu poligonā noglabāto atkritumu daudzumu. Nodoklim vajadzētu padarīt atkritumu poligonus dārgākus un līdz ar to mazāk pievilcīgus.
	Incinerācijas nodoklis	Nodoklis, kas jāmaksā par incinerācijai novadīto atkritumu daudzumu. Nodoklim ir jāpadara incinerācija dārgāka un līdz ar to mazāk pievilcīga.
	Princips "cik izmet, tik maksā"	Atkritumu radītāji maksā tarifu, pamatojoties uz faktisko radīto atkritumu daudzumu (t. i., svaru vai tilpumu). Tam vajadzētu kalpot par stimulu radīt mazāk atkritumu un labāk šķirot atkritumus.
	Iepakojuma depozīta sistēma	Patērētājs maksā depozītu, piemēram, pērkot dzērienu pudelē. Depozīts tiek atmaksāts, atgriežot pudeli. Sistēmām ir jākalpo par stimulu efektīvai izlietoto produktu un materiālu savākšanai.
	Ražotāja paplašinātas atbildības shēmas	Produktu ražotāji uzņemas finansiālu atbildību vai finansiālu un organizatorisku atbildību par produkta aprites cikla atkritumu stadijas apsaimniekošanu. Ražotājiem jo īpaši ir jāsedz izmaksas par atkritumu dalītu savākšanu, to turpmāku transportēšanu un apstrādi. Sistēmām ir jākalpo kā stimulam izstrādāt videi draudzīgus produktus.

Avots: ERP, pamatojoties, cita starpā, uz Atkritumu direktīvu un EVA informatīvo materiālu [29/2022](#).

47 Lai gan 2008. gada Atkritumu direktīvā bija paredzēta ekonomisko instrumentu izmantošanas veicināšana, 2018. gada Atkritumu direktīvā tika noteikta to obligāta izmantošana. Komisijas 2014. gada ietekmes novērtējumā secināts, ka šo instrumentu pilnīga saskaņošana būtu pārmērīga. Tāpēc ES tiesību akti piešķir dalībvalstīm elastību izvēlēties, kurus instrumentus īstenot, ar šādiem galvenajiem izņēmumiem.

- No 2029. gada janvāra noteikta formāta iepakojumiem būs obligāti jāievieš depozīta sistēma. Šis noteikums tika balstīts uz Komisijas priekšlikumu un iekļauts 2025. gada iepakojuma regulā.
- Kopš 2025. gada janvāra ražotāja paplašinātas atbildības shēmas ir obligātas attiecībā uz visu iepakojumu. Šo noteikumu iepakojuma direktīvā ieviesa abi likumdevēji (Eiropas Parlaments un Padome).

48 Komisija ir arī pakāpeniski pastiprinājusi prasības dalībvalstīm **dalītās savākšanas sistēmu** jomā (*IV pielikums (2. tabula)*). Efektīvas savākšanas sistēmas ir būtiskas, lai savāktu augstas kvalitātes pārstrādājamus materiālus un sasniegtu paaugstinātus reciklēšanas rādītājus.

- Lai gan 2008. gada Atkritumu direktīvā ir noteikts, ka līdz 2015. gadam dalītā savākšana ir obligāta vismaz attiecībā uz papīru, metālu, plastmasu un stiklu, 2018. gada Atkritumu direktīvā ir noteikts, ka no 2025. gada janvāra tā ir obligāta arī attiecībā uz tekstilizstrādājumiem.
- Lai gan 2008. gada Atkritumu direktīva veicināja bioloģisko atkritumu dalītu savākšanu, 2018. gada Atkritumu direktīva nosaka, ka dalībvalstīm ir jānodrošina, lai līdz 2023. gada 31. decembrim bioloģiskie atkritumi tiktu vai nu atdalīti un reciklēti rašanās vietā, vai savākti dalīti un nesajaukti ar citiem atkritumu veidiem.

- 49** Pēdējā laikā Komisija ir arī sākusi risināt atkritumu problēmu no ražošanas puses. Jautājums par atkritumiem ir jāņem vērā jau **produkta projektēšanas** posmā. Tas ir vēl viens nozīmīgs solis atkritumu samazināšanas virzienā, taču būs nepieciešams laiks, pirms varēs novērot būtiskus rezultātus. Trīs galvenie tiesību akti ir 2019. gada Direktīva par konkrētu plastmasas izstrādājumu ietekmes samazināšanu²³ (**34. punkts** un **IV pielikums (1. tabula)**), 2025. gada Iepakojuma regula (**IV pielikums (1. tabula)**), kā arī 2024. gada Ekodizaina regula²⁴. Ekodizaina regula ir sava veida pamata tiesību akts, un tā ir pamats turpmākai konkrētu noteikumu pieņemšanai vai nu attiecībā uz katru produktu atsevišķi, vai horizontāli. Šajā nolūkā Komisija noteiks produktu prioritātes un pēc tam sāks izstrādāt produktu noteikumus. Pirmais prioritāšu saraksts²⁵ tika pieņemts 2025. gada pavasarī, un tajā ir iekļauti, piemēram, tekstilizstrādājumi.
- 50** Mēs konstatējam problēmas saistībā ar reciklēšanas nozari, jo īpaši attiecībā uz plastmasu, un pieprasījumu pēc otrreizējiem (t.i., reciklētiem) materiāliem. Reciklēšanas mērķi ir apdraudēti bez efektīvas reciklēšanas nozares un tirgus. EVA secināja²⁶, ka i) plastmasas vērtības ķēdes nav ilgtspējīgas, rada emisijas un palielina atkritumus un piesārņojumu, un ii) šādas ietekmes samazināšana prasa virzību uz apritīgu un ilgtspējīgu plastmasas sistēmu.
- 51** Reciklētāji ir saimnieciskās darbības veicēji, kuriem ir nepieciešama dzīvotspējīga uzņēmējdarbība. Nesen organizācija, kas pārstāv Eiropas plastmasas reciklētāju intereses ES, brīdināja²⁷ par krīzi nozarē, minot dažādus iemeslus, piemēram: i) pieaugošās darbības izmaksas, ko daļēji nosaka augstās enerģijas cenas; ii) lēts, nepārbaudīts neapstrādātas un pārstrādātas plastmasas imports; un iii) pieprasījuma trūkums pēc ES neapstrādātas un reciklētas plastmasas.

²³ Direktīva (ES) 2019/904.

²⁴ Regula (ES) 2024/1781.

²⁵ COM(2025) 187.

²⁶ Informatīvs paziņojums 05/2024.

²⁷ Plastic Recyclers Europe, "Safeguarding Europe's Plastics Recycling Future", 2025; "Crisis in EU Plastic Recycling Demands Immediate Action", 2025; "EU's competitiveness under serious threat: Plastics sector at crossroads", 2024.

- 52** Atkritumu pārstrādes operatori Polijā un valsts atkritumu apsaimniekošanas plāns Rumānijā ziņoja par to, ka trūkst reciklēšanas centru, kas iegādājas reģenerētus materiālus. Turklāt operatori norādīja, ka vairāki reciklēšanas centru vai nu samazina jaudu, vai vispār pārtrauc darbību. Šis trūkums (t. i., zems pieprasījums) veicina zemas cenas un nozīmē, ka reciklējamās izejvielas ir jāpārvadā lielākos attālumos, radot ar transportu saistītas emisijas. Piemēram, viens no mūsu izlasē iekļautajiem reciklēšanas centriem pārdeva stiklu uzņēmumam, kas atrodas 590 km attālumā, bet cits pārdeva papīru uzņēmumam, kas atrodas vairāk nekā 570 km attālumā, un alumīniju uzņēmumam, kas atrodas vairāk nekā 910 km attālumā. **V pielikumā** ir sniegta sīkāka informācija par to, kā atšķiras reciklējamu materiālu pārdošanas cenas atkarībā no materiāla.
- 53** Attiecībā uz pieprasījumu mēs atzīmējam, ka 2022. gada regulā²⁸ par pārstrādātiem plastmasas materiāliem ir noteikts, ka pārstrādātiem plastmasas materiāliem, kas nonāk saskarē ar pārtiku, jābūt no dalīti savākti plastmasas atkritumiem vai jābūt savākti ar sistēmu, kas nodrošina, ka nenotiek piesārņojums. Tas samazina reciklētas plastmasas izmantošanas iespējas. No otras puses, Komisija paziņoja,²⁹ ka jaunajā Aprites ekonomikas aktā, ko plānots pieņemt 2026. gadā, ir paredzēts iekļaut pasākumus, kuru mērķis ir stiprināt otrreizējo izejvielu vienoto tirgu, palielināt kvalitatīvu reciklētu materiālu (t. i., reciklēšanas procesā iegūtu materiālu) piedāvājumu un veicināt pieprasījumu pēc otrreizējiem materiāliem un aprites produktiem.

Komisija sniedza dalībvalstīm attiecīgus ieteikumus, taču to īstenošanu attiecībā uz neizpildītiem atkritumu apsaimniekošanas mērķiem kavēja personāla trūkums un aizkavēšanās

- 54** Komisija ir atbildīga par to, lai uzraudzītu, kā dalībvalstis ievēro ES tiesību aktus, tostarp par progresu izvirzīto ES mērķrādītāju sasniegšanā. Atkritumu direktīvā Komisijai tika uzdots sniegt ieteikumus dalībvalstīm, par kurām uzskata, ka pastāv risks nesasniegt mērķus. Ja dalībvalstis neievēro ES tiesību aktus, Komisijai ir tiesības ierosināt pārkāpuma procedūru un, galarezultātā, nodot lietu izskatīšanai Eiropas Savienības Tiesā. Komisijai ir rīcības brīvība izlemt, vai un kad ierosināt pārkāpuma procedūru.
- 55** Tāpēc mēs izvērtējam Komisijas procesu, kā tā novērtē dalībvalstu progresu attiecībā uz municipālo atkritumu apsaimniekošanu un ierosina pārkāpumu procedūras.

²⁸ Regula (ES) 2022/1616.

²⁹ COM(2025) 85.

56 Komisija, veicot dažādus novērtējumus, ir guvusi padziļinātu izpratni par municipālo atkritumu apsaimniekošanu dalībvalstīs.

- Vairāki ietekmes novērtējumi, piemēram, tie, kas veikti, gatavojoties grozījumiem Atkritumu direktīvā, Iepakojuma direktīvā un Atkritumu poligonu direktīvā, kā arī Iepakojuma regulā.
- Divas atbilstības veicināšanas procedūras, lai palīdzētu uzlabot valsts municipālo atkritumu apsaimniekošanas praksi. Viena tika veikta 2012.–2013. gadā (aptverot 10 dalībvalstis), bet otra – 2014.–2015. gadā (aptverot astoņas dalībvalstis). Līdztekus vispārējiem ziņojumiem³⁰ un faktu lapām par konkrētām valstīm Komisija publicēja arī ceļvežus, kuros izklāstītas problēmas un sniegti ieteikumi uzlabojumiem.
- Agrinās brīdināšanas ziņojumi: pamatojoties uz 2018. gada Atkritumu direktīvu, šie ziņojumi jāiesniedz ne vēlāk kā trīs gadus pirms katra noteiktā termiņa. Lai gan pirmais ziņojums bija jāiesniedz līdz 2022. gadam, Komisija to bija sagatavojusi jau 2018. gadā³¹. Tajā bija iekļauta vispārīga daļa, kā arī konkrētām valstīm adresēti ziņojumi par 14 dalībvalstīm³², par kurām tika uzskatīts, ka pastāv risks, ka tās nerasniegs 2020. gada mērķrādītāju attiecībā uz municipālo atkritumu reciklēšanu. Komisija bija ieplānojusi turpmākus apmeklējumus uz vietas, taču tie nenotika personāla trūkuma dēļ. 2023. gadā³³ Komisija publicēja otro ziņojumu, pamatojoties uz EVA veikto detalizēto darbu. Ziņojumā sniegts novērtējums ne tikai par 2025. gada mērķiem (**2. attēls**), bet arī par 2035. gada mērķi attiecībā uz atkritumu poligoniem (**3. attēls**). Tas ietvēra konkrētām valstīm adresētus ziņojumus par 18 dalībvalstīm, par kurām uzskatīja, ka pastāv risks, ka tās nerasniegs mērķus (**7. attēls**).
- Valstu profili³⁴, ko EVA publicēja 2025. gada aprīlī pēc Komisijas pieprasījuma. Novērtējumos ir iekļautas atjauninātas prognozes attiecībā uz reciklēšanas un atkritumu apglabāšanas mērķu sasniegšanu.

³⁰ 2013. gadā publicētais ziņojums un 2016. gadā publicētais ziņojums.

³¹ COM(2018) 656.

³² Bulgārija, Igaunija, Grieķija, Spānija, Horvātija, Kipra, Latvija, Ungārija, Malta, Polija, Portugāle, Rumānija, Slovākija un Somija.

³³ COM(2023) 304.

³⁴ EVA, valstu profili 2025. gadā.

- 57** Pēdējo desmit gadu laikā Komisija nav veikusi nevienu atbilstības veicināšanas apmeklējumu uz vietas dalībvalstīs, lai gan šādi apmeklējumi var atbalstīt dalībvalstis un palīdzēt saglabāt municipālo atkritumu jautājumu valstu politiskajās darba kārtībās. Tomēr tās ieteikumi dalībvalstīm (**56.** punkts) bija būtiski, jo tie tieši attiecās uz galvenajām konstatētajām problēmām.
- 58** Tomēr Komisija nebija izmantojusi iespēju pieprasīt korekcijas īstenošanas plānos, kas bija jāveic dalībvalstīm, kuras atlika konkrētu mērķrādītāju sasniegšanas termiņus (**31.** punkts). Tā kā neviens no iesniegtajiem īstenošanas plāniem neatbilda direktīvām, Komisija lūdza tos pārskatīt. Diemžēl Komisija nevarēja pabeigt pārskatīto plānu novērtējumu direktīvās noteiktajā trīs mēnešu termiņā, tāpēc plāni tika uzskatīti par atbilstošiem.
- 59** Turklāt Komisija ļoti vēlu ierosināja pārkāpuma procedūru par to, ka nav sasniegti 2004. gada Iepakošanas direktīvā noteiktie 2008. gada mērķi. Tikai 2024. gada jūlijā tiesvedība beidzot tika uzsākta pret astoņām dalībvalstīm³⁵. Tajā pašā laikā tā arī uzsāka tiesvedību par to, ka nav sasniegti 2008. gada Atkritumu direktīvas 2020. gada mērķi. Tā kā dalībvalstīm dati ir jāiesniedz 18 mēnešus pēc pārskata gada (2022. gada jūlijs 2020. gada datiem), Komisijai bija vajadzīgi divi gadi, lai uzsāktu šīs procedūras pret 17 dalībvalstīm.
- 60** Attiecībā uz trim direktīvām, kas grozītas 2018. gadā, Komisijai bija jāpārbauda, vai dalībvalstis:
- sniedza paziņojumu par saviem valsts īstenošanas pasākumiem līdz transponēšanas termiņam (t. i., 2020. gada jūlijam) (paziņošana un transponēšana);
 - precīzi atspoguļoja visus direktīvas noteikumus valsts tiesību aktos (atbilstība).
- 61** Attiecībā uz Iepakošanas direktīvu Komisija neveica nekādas pārbaudes, jo direktīva bija jāatceļ ar regulu. Iepakošanas regulas priekšlikums tika publicēts 2022. gada novembrī, un regula tika pieņemta 2025. gada janvārī un stājās spēkā 2026. gada augustā.
- 62** Attiecībā uz abām pārējām direktīvām Komisija veica gan “paziņošanas un transponēšanas”, gan “atbilstības pārbaudes”, lai gan pēdējās vēl turpinājās 2025. gada septembrī. Mēs konstatējam, ka Komisija ne vienmēr ievēroja savus iekšējos pārbaudžu termiņus, kas sīki izklāstīti **2. tabulā**. Mūsu **2024. gada īpašajā ziņojumā par ES tiesībaizsardzību** tika izdarīti līdzīgi secinājumi.

³⁵ Īrija, Grieķija, Horvātija, Kipra, Ungārija, Malta, Rumānija un Portugāle.

2. tabula. | Pārkāpuma procedūra, ko Komisija uzsākusi saistībā ar 2018. gada Atkritumu direktīvu un Atkritumu poligonu direktīvu (līdz 2025. gada septembrim)

Tiesvedību skaits	Komisijas pārbaudes un termiņi	Konstatējumi
Paziņošana/transponēšana		
42 lietas pret 23 dalībvalstīm par 2018. gada Atkritumu direktīvu un Atkritumu poligonu direktīvu.	No brīža, kad ir nosūtīta oficiāla paziņojuma vēstule, līdz brīdim, kad lieta ir atrisināta vai iesniegta Tiesā, ir pagājuši ne vairāk kā 12 mēneši ³⁶ .	Visas lietas tika uzsāktas ātri, trīs mēnešu laikā pēc transponēšanas termiņa beigām. Termiņš nav ievērots 68 % gadījumu.
Atbilstība		
17 lietas pret 13 dalībvalstīm, tostarp 12 lietas saistībā ar 2018. gada Atkritumu direktīvu un trīs lietas saistībā ar 2018. gada Atkritumu poligonu direktīvu.	Pabeigt atbilstības pārbaudi 16–24 mēnešu laikā no dienas, kad saņemts paziņojums par valsts transponēšanas pasākumiem. (..) Parasti atbilstības pārbaude ir jāsāk tikai pēc tam, kad ir pabeigts transponēšanas pārbaudes iepriekšējais posms, tostarp iespējamās pārkāpuma procedūras par neziņošanu par transponēšanas pasākumiem ³⁷ .	Termiņš nav ievērots 71 % gadījumu.

³⁶ COM(2007) 502, 3. iedaļa.

³⁷ Better Regulation Toolbox 2023.

- 63** Komisija arī konstatē, ka dalībvalstis, iespējams, nepareizi piemēro direktīvas vai nu sūdzību, vai pašas veiktās izmeklēšanas rezultātā. Attiecībā uz direktīvām, kas saistītas ar atkritumiem un piemērojamas pirms 2018. gada, tā ir uzsākusi 56 procedūras no 2003. gada jūlija līdz 2025. gada septembrim, tostarp tās, kas minētas [59.](#) punktā. [2. izcēlumā](#) ir sniegts piemērs.

2. izcēlums.

Pārkāpuma procedūra pret Itāliju par nepilnībām municipālo atkritumu savākšanā un apglabāšanā

Pēc krīzes saistībā ar municipālo atkritumu apglabāšanu Kampānijas reģionā 2007. gadā Komisija uzsāka pārkāpuma procedūru pret Itāliju, kuras rezultātā Tiesa 2010. gadā pieņēma spriedumu. Komisija 2013. gada decembrī iesniedza vēl vienu lietu pret Itāliju par to, ka tā nav pieņēmusi visus pasākumus, kas vajadzīgi, lai izpildītu Tiesas spriedumu. Komisija ziņoja, ka no 2010. līdz 2011. gadam Kampānijā tika ziņots par daudzām atkritumu savākšanas problēmām, kā rezultātā vairāku dienu laikā Neapoles un citu Kampānijas pilsētu ielās uzkrājās vairākas tonnas atkritumu. Turklāt reģionā bija uzkrājies liels daudzums iepriekš radušos atkritumu (6 miljoni tonnu).

Tiesa 2015. gadā piesprieda Itālijai samaksāt dienas sodu 120 000 EUR apmērā un vienreizēju maksājumu 20 miljonu EUR apmērā. 2021. gadā dienas sods tika samazināts par 40 000 EUR, jo Komisija konstatēja, ka ir panākts progress attiecībā uz incinerācijas jaudu.

Avots: Lieta C-653/13, Tiesas [paziņojums presei 86/15](#) un atbilde uz [Parlamenta jautājumu](#).

Izlasē iekļautās dalībvalstis virzās uz priekšu lēni, jo nav pieejams pietiekams publiskais finansējums un nav iespējams pilnībā izmantot ekonomiskos instrumentus.

- 64** 2023. gada agrīnās brīdināšanas ziņojumā ([56.](#) punkts), pamatojoties uz 2020. gada datiem un citiem faktoriem³⁸, tika secināts, ka 23 dalībvalstīm pastāv risks, ka netiks sasniegts viens vai vairāki 2025. gada mērķi, un 13 dalībvalstis ievērojami atpaliek no 2035. gada atkritumu poligonu mērķa ([7. attēls](#)).

³⁸ EVA, "Methodology for the Early warning assessment related to certain waste targets", 2.1.2022.

7. attēls. | Dalībvalstu statuss 2020. gada beigās attiecībā uz mērķiem

Mērķa nosaukums	Mērķvērtība	Dalībvalstis																										
Dalībvalstis, kurās pastāv risks, ka netiks sasniegti 2025. gada mērķi																												
Vispārējie mērķi																												
Municipālie atkritumi, kas sagatavoti atkārtotai izmantošanai un reciklēšanai (minimums, pēc svara)		BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE
Izlietotā iepakojuma reciklēšana (minimums, pēc svara)																												
Materiālam specifiskie mērķrādītāji (minimums, pēc svara)																												
Papīrs/kartons																												
Plastmasa																												
Stikls																												
Koks																												
Melnie metāli																												
Alumīnijs																												
Dalībvalstis, kurām nepieciešams ievērojams progress, lai sasniegtu 2035. gada mērķrādītāju																												
Poligons (maksimāli % no visiem radītajiem municipālajiem atkritumiem, pēc svara)																												

Avots: ERP, pamatojoties uz COM(2023) 304.

65 Lai sasniegtu šos mērķus, cita starpā ir nepieciešama atbilstoša atkritumu šķirošanas un apstrādes infrastruktūra, efektīvi ekonomiskie instrumenti (6. attēls) un iedzīvotāju līdzdalība atkritumu šķirošanā to rašanās vietā. Visu atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu izmaksu atspoguļošana tarīfos, kas tiek iekasēti no iedzīvotājiem, veicina viņu iesaistīšanos šajā procesā. Turklāt ir svarīgi uzsvērt atkritumu rašanās novēršanu, jo atkritumi, kas netiek radīti, nav jāapsaimnieko.

66 2023. gada Agrīnās brīdināšanas ziņojumam pievienotajos 18 ziņojumos par konkrētām valstīm bija iekļauti ieteikumi katrai dalībvalstij, lai risinātu konstatētās municipālo atkritumu problēmas. Dati par četrām revidētajām dalībvalstīm ir apkopoti 8. attēlā.

8. attēls. | 2023. gada agrīnās brīdināšanas ziņojumu ieteikumi

GRIEĶIJA

POLIJA

PORTUGĀLE

RUMĀNIJA

Turpina attīstīt atkritumu apstrādes infrastruktūru

	• Palielina bioatkritumu apstrādes jaudu • Atbalsta mājas kompostēšanu • Izveido kvalitātes vadības sistēmu kompostam/digestātam no bioatkritumiem.	• Stiprina ieguldījumus atkritumu apstrādes infrastruktūrā, tostarp dalīti savāktos bioatkritumu apstrādes iekārtās	• Palielina bioatkritumu apstrādes jaudu • Atbalsta mājas kompostēšanu • Nodrošina atkritumu pirmapstrādi, kas nonāk poligonā	• Palielina bioatkritumu apstrādes jaudu • Atbalsta mājas kompostēšanu • Nodrošina bioatkritumu izmantošanu mēslošanai, nosakot valsts kvalitātes standartus
--	--	---	--	--

Sadala savākšanu

	• Paplašina tās darbības jomu, iekļaujot visas iedzīvotāju grupas, jo īpaši attiecībā uz bioatkritumiem • Uzlabo iedzīvotāju informētību par atkritumu šķirošanu un atkritumu rašanās novēršanu	• Palielina iepakojuma materiālu efektivitāti • Ievieš to attiecībā uz bioatkritumiem • Veicina daudzkārt lietojamās sistēmas vietējo pudeļu pildītāju vidū	• Pilnveido reciklēšanu, proti, izlietotajiem iepakojumiem. • Uzlabo bioatkritumu dalītās savākšanas ērtības	• Paplašina dalīto savākšanu sākotnējā vietā • Uzlabo iedzīvotāju informētību par atkritumu šķirošanu un atkritumu rašanās novēršanu
--	---	--	---	---

Atbalsta gatavošanos municipālo atkritumu atkārtotai izmantošanai un iepakojuma sistēmu atkārtotai izmantošanai

	✓	✓	✓	✓
--	---	---	---	---

Īsteno ekonomikas instrumentus

	• Cik izmet, tik maksā • Palielina atkritumu poligonu nodokli	• Sistēma "cik izmet, tik maksā" mājāsaimniecībām • Iepakojuma depozīta sistēma • Paplašinātas ražotāja atbildības shēma attiecībā uz iepakojumu no mājāsaimniecībām	• Cik izmet, tik maksā • Iepakojuma depozīta sistēma • Paplašināta ražotāja atbildība par atkritumiem, kas nav sadzīves atkritumi • Palielina atkritumu poligonu nodokli	• Cik izmet, tik maksā • Palielina atkritumu poligonu nodokli
--	--	---	---	--

Uzlabo datu pārvaldības sistēmu

	Iesniedz saskaņotus un pārbaudāmus datu kopas , jo īpaši par izlietoto iepakojumu.			Iesniedz saskaņotus un pārbaudāmus datu kopas
--	---	--	--	--

Avots: ERP, pamatojoties uz 2023. gada ziņojumiem par katru valsti, kas pievienoti agrīnās brīdināšanas ziņojumam.

67 2023. gada agrīnās brīdināšanas ziņojums balstījās uz 2020. gada datiem. Mūsu revīzijas laikā kļuva pieejami dati par 2022. gadu. Izmantojot datus, kas paziņoti saskaņā ar attiecīgajām direktīvām, un izmantojot aprēķina metodi Nr. 4 (**30.** punkts un **III pielikums**), mēs izdarām šādus secinājumus par dalībvalstu statusu attiecībā uz ES mērķiem³⁹.

- Attiecībā uz 2025. gada municipālo atkritumu reciklēšanas mērķrādītāju (vismaz 55 %): sešas dalībvalstis vai nu sasniedza mērķrādītāju, vai arī atpalika par mazāk nekā 5 procentpunktiem; 11 dalībvalstis atpalika no mērķrādītāja sasniegšanas par vairāk nekā 15 punktiem, bet pārējās deviņas bija pa vidu (dati par Grieķiju attiecībā uz metodi Nr. 4 nebija pieejami).
- Attiecībā uz 2025. gada iepakojuma un izlietotā iepakojuma mērķrādītāju (vismaz 65 %): 19 dalībvalstis vai nu sasniedza mērķrādītāju, vai arī atpalika par mazāk nekā 5 procentpunktiem; četras dalībvalstis atpalika par vairāk nekā 15 punktiem un līdz ar to vēl nebija sasniegušas šo mērķrādītāju; pārējās četras dalībvalstis bija starplaikā.
- Attiecībā uz 2035. gada atkritumu poligonu mērķrādītāju (ne vairāk kā 10 %): Deviņas dalībvalstis jau ir sasniegušas mērķi, četrām no tā pietrūka no 10 līdz 20 procentpunktiem, trim no 20 līdz 40 procentpunktiem, bet pārējām 11 dalībvalstīm pietrūka vairāk nekā 40 procentpunktu, tāpēc nākamajos 10 gados būs jāpanāk ievērojams progress.

68 Mēs arī atzīmējam, ka mērķrādītāja sasniegšana valsts līmenī nenožīmē, ka visas vietējās pašvaldības ievēro direktīvu mērķus. Daļēji tas ir saistīts ar to, ka atkritumu apsaimniekošana galvenokārt tiek organizēta vietējā līmenī (bieži vien pašvaldību līmenī). Izaicinājumi atšķiras arī starp mazām pašvaldībām un lielām pilsētām, kā to ilustrē Romas piemērs **3. izcēlums**. Tas vēl vairāk sarežģī atkritumu apsaimniekošanu kopumā.

³⁹ Izmantotie dati ir dati, kas paziņoti saskaņā ar Komisijas Īstenošanas lēmuma (ES) 2019/1004 IV pielikumu attiecībā uz municipālo atkritumu reciklēšanas rādītāju, saskaņā ar Komisijas Īstenošanas lēmuma (ES) 2019/1885 II pielikumu attiecībā uz atkritumu poligonu mērķi un Komisijas Īstenošanas lēmumu (ES) 2019/665 attiecībā uz iepakojuma un izlietotā iepakojuma mērķi.

3. izcēlums.

Problēmas, ar kurām saskaras Roma

Lai gan Komisija neuzskatīja, ka Itālijai (valsts līmenī) draud risks neizpildīt mērķus, izņemot vienu (**7. attēls**), Roma ir saskārusies ar vairākām problēmām saistībā ar municipālajiem atkritumiem, piemēram, šādām.

- Nepietiekama attīrīšanas jauda. No 2018. līdz 2023. gadam Romas attīrīšanas jauda samazinājās no 900 000 līdz 140 000 tonnu, galvenokārt ugunsgrēku dēļ, kas iznīcināja mehāniskās bioloģiskās attīrīšanas iekārtas. Līdz ar to atkritumi ir jātransportē uz citām vietām, lai tos apstrādātu.
- Dalītas savākšanas līmenis ir zemāks par valsts vidējo rādītāju.
- Augstāki atkritumu apglabāšanas rādītāji, salīdzinot ar vidējo rādītāju valstī.
- Novecojis un nepietiekams atkritumu savākšanas autoparks.
- Ar personālu saistīti jautājumi.

Tomēr ir plānoti ieguldījumi šo problēmu risināšanā, piemēram, četru jaunu atkritumu apstrādes rūpnīcu būvniecība, ko paredzēts sākt 2025. gada vidū, jaunas incinerācijas rūpnīcas būvniecības darbi, ko paredzēts sākt 2025. gada septembrī, un atkritumu savākšanas autoparka atjaunošana, lai uzlabotu pakalpojumu regularitāti. Šo investīciju efektivitāte tiks vērtēta nākamajos gados.

Avots: Camera dei Deputati, Senato della Repubblica, XIX legislatura, Doc. XXIII, n 5, un informācija, kas saņemta no Romas pilsētas attiecīgā departamenta.

69 Tāpēc attiecībā uz četrām revidētajām dalībvalstīm mēs izvērtējam, vai:

- valsts atkritumu apsaimniekošanas plāni sniedza skaidru priekšstatu par infrastruktūras vajadzībām un finansējuma pieejamību;
- ir panākts progress atkritumu dalītās savākšanas organizēšanā;
- ir panākts progress ekonomisko instrumentu īstenošanā.

Izlasē iekļauto dalībvalstu atkritumu apsaimniekošanas valsts plānos nepietiekami novērtētas infrastruktūras vajadzības un trūkst sīkas informācijas par paredzamo finansējuma pieejamību.

- 70** Atkritumu apsaimniekošanas plāni ir svarīgs instruments, kas ļauj iestādēm piemērot ES atkritumu apsaimniekošanas tiesību aktu principus valsts, reģionālā un vietējā līmenī. Tāpēc mēs novērtējam, vai plāni, kas pašlaik ir spēkā attiecībā uz četrām revidētajām dalībvalstīm, faktiski identificēja turpmākās infrastruktūras vajadzības un ietvēra jēgpilnu informāciju par municipālo atkritumu apsaimniekošanas finansējuma avotiem un pieejamību. Tā kā pietiekams finansējums ir būtisks, lai sekmīgi īstenotu valstu atkritumu apsaimniekošanas plānus, mēs vērtējam arī to, cik lielā mērā to īstenošanai tika izmantots pieejamais ES finansējums.
- 71** Pastiprinātie 2018. gada direktīvu mērķi ([2. attēls](#) un [3. attēls](#)) nozīmē, ka dalībvalstīm bija jārisina jaunas infrastruktūras prasības. Mēs konstatējam, ka trīs no četrām izlasē iekļautajām dalībvalstīm bija atjauninājušas savus valsts plānus pēc 2018. gada un atsaucās uz jaunajiem mērķiem. Vienīgais izņēmums bija Rumānija, kur valsts plāns vēl nebija atjaunināts, lai gan reģionālie plāni bija un tādējādi atspoguļoja jaunus mērķus. Arī Rumānijas plānošanā bija nepilnības, jo no 2013. līdz 2018. gadam nebija spēkā neviens plāns.
- 72** Attiecībā uz infrastruktūras vajadzībām un attiecīgajiem ieguldījumiem mēs konstatējam, ka pašreizējie plāni sniedza pilnīgāku un labāku informāciju nekā iepriekšējie plāni. Tomēr vajadzības un attiecīgās summas visās četrās dalībvalstīs tika novērtētas par zemu viena vai vairāku šādu iemeslu dēļ:
- nepareizas atkritumu rašanās prognozes. Ja faktiskais radīto atkritumu daudzums uz vienu iedzīvotāju pārsniedz prognozēto, attiecīgās infrastruktūras prasības, visticamāk, ir novērtētas par zemu;
 - dažu infrastruktūras vajadzību izlaišana/nenovērtēšana ([4. izcēlums](#));
 - kavējas projektu īstenošana, kurus bija paredzēts pabeigt, kad tika sastādītas pašreizējo plānu tāmes ([4. izcēlums](#));
 - straujš būvniecības izmaksu pieaugums, jo īpaši kopš 2021. gada, ko nebija iespējams ņemt vērā plānos vai aplēsēs, kas sagatavotas pirms šā datuma.

4. izcēlums.

Īstenošanas kavējumu un infrastruktūras vajadzību aplēšu nepilnību piemēri

Griekija: 13 gadu periodā (2011.–2024. gads) tika uzbūvēti un sāka darboties tikai 8 no 33 plānotajiem atkritumu apsaimniekošanas centriem (papildus četriem esošajiem). Pārējie 25 projekti ir dažādās īstenošanas stadijās. Turklāt tikai 3 no 28 dalīti savāktu bioatkritumu apsaimniekošanas objektiem sāka darboties.

Polija: Pašreizējā valsts plāna mērķis ir panākt, lai līdz 2034. gadam incinerācijas jauda nepārsniegtu 27 % no saražotajiem atkritumiem. Tomēr šis mērķis nav saskaņots ar reģionālajiem plāniem (kādi tie bija 2025. gada jūnija vidū), kuros kopējā plānotā municipālo atkritumu incinerācijas jauda, ko paredzēts sasniegt 2035. gadā, ir vismaz 49 %.

Portugāle: Katram no 23 integrētajiem atkritumu apsaimniekošanas centriem ir mērķi attiecībā uz vairākiem aspektiem, tostarp atkritumu poligoniem. Ja šie mērķi tiks sasniegti, Portugāle līdz 2030. gadam izgāzīs 26 % jaukto municipālo atkritumu. Pašreizējā plāna mērķis ir panākt 14 % īpatsvaru. Valstu iestāžu pārstāvji, ar kuriem mēs tikāmies, puda šaubas par 26 %, nemaz nerunājot par 14 %, sasniegšanu. Tāpēc, visticamāk, būs vajadzīga lielāka jauda. Saskaņā ar valsts atkritumu apsaimniekošanas iestāžu veiktā pētījuma datiem līdz 2024. gada vidum Portugāles kontinentālās daļas atkritumu poligonu jauda būs pietiekama vēl tikai 4,5 gadiem. Reaģējot uz šo steidzamību, 2025. gada martā tika pieņemts rīcības plāns.

Rumānija: Plāna mērķis bija panākt, lai visi integrētie atkritumu apsaimniekošanas centri sāktu darboties līdz 2019. gadam. Tomēr kavējumi turpinājās, kā skaidri redzams mūsu projektu izlasē ([6. izcēlums](#) un [11. attēls](#)).

73 Divu dalībvalstu ieguldījumu apjomi valsts plānos bija uzrādīti kā apkopotie rādītāji, tos neklasificējot pēc ieguldījumu veida un nesadalot pa atsevišķiem projektiem.

74 Turklāt nevienā no četriem valsts plāniem nav norādītas summas, kas sadalītas pa finansējuma avotiem – publiskiem (ES, valsts, vietējiem) vai privātiem. Dažās dalībvalstīs reģionālā vai vietējā līmeņa plāni sniedza vairāk informācijas par finansējuma avotiem, taču arī tie ne vienmēr bija pilnīgi. Ja vien šāda informācija (t. i., par to, kas un kad nodrošinās finansējumu) nav apkopota valsts līmenī, nav pārlicības, ka plānus var faktiski īstenot, kā paredzēts.

75 [3. tabulā](#) ir apkopotas katrā dalībvalstī konstatētās problēmas.

3. tabula. | Dažādi valsts atkritumu apsaimniekošanas plānu aspekti

Dalībvalsts	Spēkā esošā plāna periods	Atkritumu rašanās prognozēšana	Infrastruktūras vajadzības: izlaidumi/ novērtējuma nepietiekamība	Ieguldījumu summas	Finansējuma avoti
Grieķija	2020.–2030. g.	Nepietiekami novērtēts par aptuveni 10 %	Remonta centri, atkritumu reciklēšanas punkti	Nepietiekami novērtēts Tikai kopsumma, kas nav iedalīta kategorijās pēc projekta vai ieguldījuma veida.	Norādīti avoti, bet summas par katru avotu nav izpaustas.
Polija	2023.–2028. g.	Saskaņots ar faktiskajām izmaiņām	Incinerācijas infrastruktūra	Incinerācijas nepietiekama novērtēšana Sniegtās summas pa ieguldījumu veidiem	Norādīti avoti, bet summas par katru avotu nav izpaustas.
Portugāle	2023.–2030. g.	Saskaņots ar faktiskajām izmaiņām	Incinerācijas, atkritumu apglabāšanas un atkritumu dalītas savākšanas infrastruktūra vietējā līmenī	Nepietiekami novērtēts Kopējie apjomi pa reģioniem un trim investīciju jomām (bioloģiskie atkritumi, papīra un kartona apstrāde, plastmasas un metāla apstrāde)	Nav informācijas par avotiem
Rumānija	2018.–2025. g.	Nepietiekami novērtēts	Vajadzībās nav ņemti vērā 2018. gada Atkritumu direktīvas jaunie mērķi.	Nepietiekami novērtēts Sniegtās summas pa apgabaliem, ieguldījumu jomas veidiem un 10 apakšpasākumiem	Norādīti avoti, bet summas par katru avotu nav izpaustas.

76 ES finansējums (galvenokārt kohēzijas politikas un atveseļošanas un noturības mehānisma ietvaros) ir galvenais finansējuma avots mūsu izlasē iekļautajām dalībvalstīm (*1 pielikums (8. attēls)*). Tāpēc mēs izvērtējam, cik lielā mērā dalībvalstis izmantoja pieejamo finansējumu. Attiecībā uz kohēzijas politiku mēs arī novērtējam, vai prioritāte tika piešķirta zemākajiem atkritumu hierarhijas posmiem (t. i., ieguldījumiem atkritumu poligonos, incinerācijas un mehāniskās bioloģiskās apstrādes rūpnīcās) vai augšējiem posmiem (t. i., profilaksei sagatavošanai atkārtotai izmantošanai un reciklēšanai).

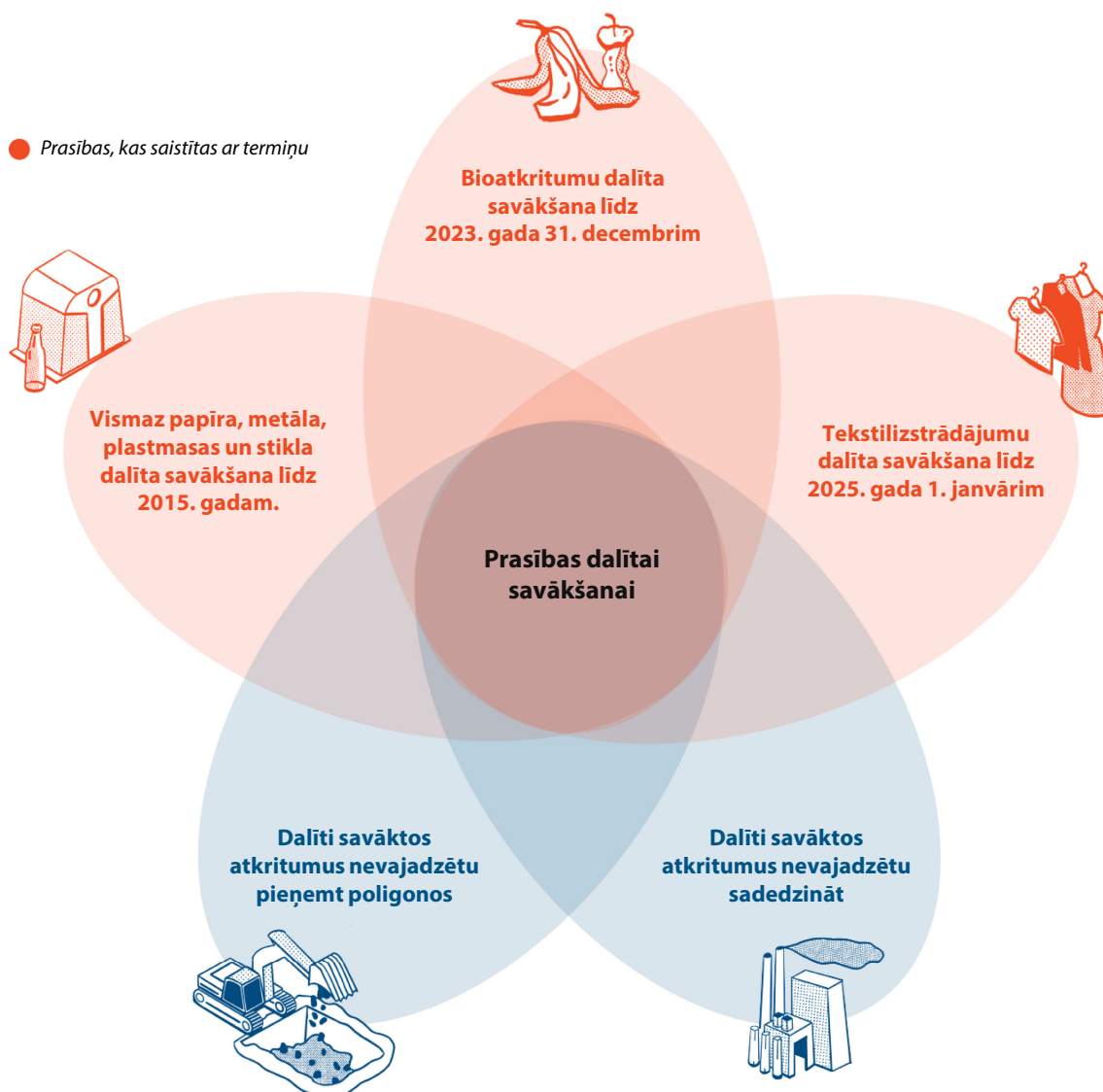
- 77** Mēs salīdzinājām finansējuma piešķirumus municipālo atkritumu apsaimniekošanai kohēzijas politikas fondiem 2014.–2020. g. un 2021.–2027. gada periodos:
- ES līmenī atkritumu apsaimniekošanas hierarhijas augšējo posmu projektiem piešķirtā finansējuma daļa palielinājās no 59 % līdz 80 %;
 - trijās no četrām dalībvalstīm notiek ievērojama pāreja no atkritumu hierarhijas zemākajiem uz augšējiem posmiem. Turpretī 2021.–2027. gada periodā Grieķija piešķir prioritāti projektiem, kas saistīti ar zemākiem posmiem, taču šie skaitļi būtu jāinterpretē piesardzīgi. Lai gan Grieķija plāno ieguldīt integrētos projektos, kas ietver gan zemākā, gan augstākā līmeņa komponentus, tā ir ziņojusi par šādiem projektiem galvenokārt kā par zemākā līmeņa investīcijām. Sīkāku informāciju sk. [VI pielikumā](#).
- 78** Attiecībā uz kohēzijas politikas līdzekļu apguvi 2014.–2020. gada periodā ([VI pielikums \(2. tabula\)](#)) mēs konstatējām, ka:
- ES līmenī 91 % no pieejamajiem līdzekļiem bija izlietoti 2023. gada beigās, kas ir izdevumu attiecināmības galīgais termiņš;
 - divas no četrām dalībvalstīm pilnībā neizmantoja pieejamos līdzekļus (Grieķija izmantoja 76 %, bet Rumānija – 57 %). Ja Grieķija nebūtu samazinājusi savus sākotnēji plānotos atkritumu izdevumus par aptuveni 30 %, absorbcijas rādītājs būtu bijis vēl zemāks.
- 79** Atvēršanas un noturības mehānisma ietvaros divas no četrām dalībvalstīm (Portugāle un Rumānija) atvēlēja finansējumu investīcijām atkritumu infrastruktūras projektos⁴⁰ attiecībā uz sadzīves, komerciālajiem un rūpnieciskajiem atkritumiem. Līdz 2025. gada septembrim neviena dalībvalsts nebija pieprasījusi maksājumus no Komisijas par starpposma rādītāju un mērķrādītāju sasniegšanu, kas saistīti ar šīm investīcijām. Galīgais termiņš šādu pieprasījumu iesniegšanai ir 2026. gada septembra beigas.

Neraugoties uz progresu dalītās savākšanas jomā, trijās no četrām izlasē iekļautajām dalībvalstīm tā joprojām ir ļoti zemā līmenī.

- 80** Atkritumu šķirošana ir kvalitatīvas reciklēšanas priekšnoteikums. ES prasības ir parādītas [9. attēlā](#).

⁴⁰ Regula (ES) 2021/241, VI pielikums, intervences kodi 042, 044 un 044bis.

9. attēls. | Dalīta savākšana – ES prasības

Avots: ERP, pamatojoties uz Atkritumu direktīvu, Iepakojuma direktīvu un Atkritumu poligonu direktīvu.

- 81** Dalītai savākšanai ir nepieciešamas labi organizētas savākšanas sistēmas un infrastruktūra. Atkritumus no mājāsaimniecībām var savākt, nodrošinot nepieciešamās atkritumu tvertnes (“no durvīm līdz durvīm”) un/vai reciklēšanas punktos un sabiedriskās labiekārtošanas vietās; to ir grūtāk organizēt blīvi apdzīvotās vietās. Precīza šķirošana ir atkarīga no iedzīvotāju sadarbības, tādējādi uzsverot informācijas un izpratnes veicināšanas kampaņu nozīmi. Tāpēc dalīta vākšana ir saistīta ar izmaksām. Tas uzsver ražotāja paplašinātās atbildības shēmu nozīmi (47. punkts).

- 82** Gandrīz visām 18 dalībvalstīm, kurās pastāv risks, ka netiks sasniegts 2025. gada municipālo atkritumu pārstrādes mērķis, 2023. gada agrīnās brīdināšanas ziņojumos ieteikts uzlabot dalīto atkritumu savākšanu. Četrās dalībvalstīs, kurās mēs veicām revīziju, 2018. gada agrīnās brīdināšanas ziņojumos jau bija uzsvērtā dalītās vākšanas neefektivitāte. Tā kā situācija nebija pietiekami uzlabojusies, 2023. gada ziņojumos tika ieteikti turpmāki uzlabojumi (**8. attēls**).
- 83** Attiecībā uz **izpratnes veidošanas kampaņām** mēs konstatējām, ka visos četros spēkā esošajos atkritumu apsaimniekošanas plānos (**3. tabula**) ir iekļauti pasākumi, kas jāveic valsts un vietējā līmenī. Polija jau bija īstenojusi valsts kampaņu 2019.–2021. gadā, t. i., pirms pašreizējā plāna stāšanās spēkā. Tas neattiecas uz Grieķiju un Portugāli. Rumānijā par šādām kampaņām galvenokārt ir atbildīgi integrēto atkritumu apsaimniekošanas centru operatori, bet ne visi tās ir organizējuši. Pamatojoties uz mūsu projektu apmeklējumiem, mēs konstatējām, ka dažas pašvaldības vai reģioni organizēja vietējās kampaņas.
- 84** Attiecībā uz **progresu dalītas savākšanas organizēšanā** situācija dažādās dalībvalstīs ir atšķirīga. Dažās dalībvalstīs progress bija lielāks nekā citās, bet līmenis 2022. un 2023. gadā joprojām bija ļoti zems trijās no dalībvalstīm. Mēs konstatējām, ka šīs situācijas iemesli ir finansiāli ierobežojumi, vāja administratīvā spēja un atkritumu apjoma pieaugums uz vienu iedzīvotāju. **4. tabulā** sniegts kopsavilkums par situāciju četrās attiecīgajās dalībvalstīs, pamatojoties uz mūsu veikto analīzi.

4. tabula. | Situācija attiecībā uz dalīto savākšanu

Dalībvalsts	Obligāti saskaņā ar likumu	Kuras atkritumu kategorijas tiek savāktas atsevišķi un kā	Sasniegumi
Grieķija	- Bioatkritumi kopš 2022. gada beigām - Tekstilizstrādājumi no 2024. gada janvāra - Četras atkritumu kategorijas (papīrs, metāls, plastmasa, stikls) kopš 2015. gada.	Viena atkritumu tvertne (papīram, metālam, plastmasai, stiklam) plus viena jauktiem atkritumiem.	Lēns progress. Grieķijas iestādes paredz, ka dalītās savākšanas apjoms palielināsies no 18 % no kopējā municipālo atkritumu apjoma 2022. gadā līdz 55 % 2030. gadā.
Polija	- Tekstilizstrādājumi no 2025. gada janvāra - Četras atkritumu kategorijas (papīrs, stikls, bioatkritumi un metāli/plastmasa/dažādu materiālu izlietotais iepakojums) kopš 2017. gada jūlija.	Četras atkritumu tvertnes (papīram, stiklam, bioloģiskiem atkritumiem, metālam/plastmasai/daudzmateriāliem) un viena jauktiem atkritumiem.	Pastāvīgs dalītās savākšanas pieaugums no 2014. līdz 2023. gadam, 2023. gadā sasniedzot 41 % no kopējā municipālo atkritumu apjoma. Pašreizējā valsts plānā ir uzsvērtā nepieciešamība palielināt jaudu, lai apstrādātu dalīti savāktos bioatkritumus.
Portugāle	- Bioatkritumi no 2023. gada beigām - Tekstilizstrādājumi no 2025. gada janvāra	Trīs atkritumu tvertnes (plastmasai/metālam, stiklam, papīram/kartonam) un viena jauktiem atkritumiem.	Pastāvīgs dalītās savākšanas pieaugums no 2017. līdz 2023. gadam, 2023. gadā sasniedzot 24 % no kopējā municipālo atkritumu apjoma.

Dalībvalsts	Obligāti saskaņā ar likumu	Kuras atkritumu kategorijas tiek savāktas atsevišķi un kā	Sasniegumi
	Četras atkritumu kategorijas (papīrs/kartons, stikls, plastmasa, metāls) no 1997. gada		Pašreizējais atkritumu apsaimniekošanas plāns ietver vairāk ieguldījumu infrastruktūrā dalītai savākšanai. Tomēr plānā ir skaidri norādīts, ka nav pietiekamas jaudas, lai apstrādātu dažādas atkritumu plūsmas.
Rumānija	- Bioatkritumi no 2023. gada beigām - Tekstilizstrādājumi no 2023. gada beigām - Citas kategorijas no 2012. gada	Četras atkritumu kategorijas (papīrs, metāls, plastmasa, stikls) un jauktie atkritumi. Atkarībā no valsts: - Divas atkritumu tvertnes: viena jauktajiem atkritumiem un otra citām kategorijām. - Trīs atkritumu tvertnes: stiklam, metālam/plastmasai/papīram un atkritumu atlikām - Četras atkritumu tvertnes: stiklam, plastmasai/metālam, papīram un atkritumu atlikām.	Lēns progress. Dalītā savākšana ir obligāta kopš 2012. gada, taču tā tika uzsākta tikai 2019. gada jūlijā. 2022. gadā tas sasniedza 15 % no kopējā municipālo atkritumu apjoma. Īstenošanas plānā 2023. gada beigās, atbalstot lūgumu atlikt municipālo atkritumu pārstrādes mērķa sasniegšanas termiņu (58. punkts), tika atzīts, ka vietējās pašvaldības nav paredzējušas pareizos nosacījumus dalītai savākšanai.

Piezīme: Šajā tabulā nav iekļauta informācija par šādām atkritumu kategorijām: akumulatori un elektroniskais aprīkojums. Attiecībā uz tekstilizstrādājumiem tabulā nav iekļauta informācija par prasības īstenošanu (3. sleja).

85 Bioatkritumi, kas ir lielākā municipālo atkritumu kategorija (aptuveni 37 %), vēl netiek savākti atsevišķi trijās no četrām dalībvalstīm (Grieķijā, Portugālē un Rumānijā), izņemot dažas pašvaldības katrā no tām. Bioatkritumu atsevišķa savākšana pazemina citu reciklējamu materiālu (piemēram, papīra vai plastmasas) kontaminācijas līmeni, tādējādi radot augstākas kvalitātes reciklējamus materiālus. Salīdzinājumam, Flandrijas reģionā (Beļģija) bioatkritumu (kas sastāv no augļu, dārzeņu un dārzu atkritumiem) dalītā savākšana aptver aptuveni 70 % iedzīvotāju. Tikai dārza atkritumu vien dalīta savākšana aptver visus iedzīvotājus⁴¹. Bioatkritumu dalīta savākšana tika uzsākta jau 1990. gadā un pakāpeniski palielināta, kas palīdzēja sasniegt kopējo rādītāju 70 %. Vēl viens veicinošs faktors ir mājas kompostēšanas pakāpe: to dara 42 % māsaimniecību. Saskaņā ar reģiona publisko atkritumu aģentūras sniegto informāciju laikposmā līdz 2026. gada janvārim bioatkritumu dalītai savākšanai ir jāklūst obligātai attiecībā uz pārējām pašvaldībām, uz kurām tā vēl neattiecas.

Izlasē iekļautās dalībvalstis ir guvušas ierobežotus panākumus, izmantojot ekonomiskos instrumentus.

86 Ar 2023. gadu saistītajos agrīnās brīdināšanas ziņojumos par gandrīz visām 18 dalībvalstīm, kurās pastāv risks nerasniegt 2025. gada municipālo atkritumu pārstrādes mērķrādītāju, tika ieteikts uzlabot vai īstenot ekonomiskos instrumentus (**6. attēls**). Saskaņā ar EVA 2023. gada ziņojumu⁴² atkritumu poligonu nodoklis bija piemērojams visās dalībvalstīs, izņemot piecas, savukārt incinerācijas nodoklis bija piemērojams tikai deviņās dalībvalstīs. Turklāt tajā tika secināts, ka tikai astoņās dalībvalstīs darbojas sistēma “cik izmet, tik maksā”, kas aptver lielu iedzīvotāju procentuālo daļu.

87 Četrās dalībvalstīs, kurās mēs veicām revīziju, 2018. gada agrīnās brīdināšanas ziņojumos jau bija norādīts, ka ekonomiskie stimuli ir nepietiekami un/vai ka ražotāja paplašinātas atbildības shēmas nav efektīvas. Tāpēc mēs izvērtējām, vai i) tika pienācīgi piemēroti tādi vides aizsardzības principi kā pilnīga izmaksu atgūšana un “cik izmet, tik maksā”; ii) tika palielināts atkritumu poligonu nodoklis; iii) ražotāja paplašinātas atbildības shēmas sedza visas atkritumu apsaimniekošanas izmaksas; un iv) sāka darboties iepakojuma depozīta sistēmas.

⁴¹ Flandrijas Valsts atkritumu apsaimniekošanas aģentūras (OVAM) dati.

⁴² Informatīvs paziņojums 29/2022.

ES vides un atkritumu apsaimniekošanas politikas pamatā esošie principi

88 ES vides politikas pamatā ir princips, ka piesārņotājam jāmaksā⁴³. Atkritumu tarifi, kas balstīti uz **pilnīgas izmaksu atgūšanas principu**, ir veids, kā piemērot principu “piesārņotājs maksā”. Tas nozīmē, ka atkritumu tarifi:

- jāaprēķina ņemot vērā nepieciešamās infrastruktūras būvniecības izmaksas (kapitāla izmaksas), pamatdarbības izmaksas (t. i., par sniegtajiem pakalpojumiem, piemēram, atkritumu savākšanu, apstrādi un apglabāšanu) un administratīvās izmaksas par atkritumu cikla pārvaldību. Kapitāla izmaksām ir jāatspoguļo visa summa, tostarp ar dotācijām finansēto investīciju daļa, lai atvieglotu ilgtermiņa aizstāšanu bez nepieciešamības paļauties uz papildu dotācijām;
- maksā atkritumu radītāji, piemēram, galapatērētāji, t. i., mājsaimniecības vai iedzīvotāji (šajā ziņojumā abi termini ir lietoti kā savstarpēji aizstājami).

89 Turklāt, lai pilnībā piemērotu principu “piesārņotājs maksā”, atkritumu tarifam vajadzētu būt balstītam uz radīto atkritumu masu vai apjomu. Citiem vārdiem sakot, tarifiem ir jāatbilst **principam “cik izmet, tik maksā”**. Šī pieeja arī mudina atkritumu radītājus samazināt atkritumu daudzumu saskaņā ar ES atkritumu apsaimniekošanas politikas vispārējiem mērķiem (sk. piemēru [5. izcēlumā](#)). Tomēr jāatzīmē, ka pārmērīgi augstas izmaksas var novest pie nelikumīgas atkritumu apglabāšanas prakses.

5. izcēlums.

Portugāle – piemērs tam, kāda pozitīva ietekme ir principa “cik izmet, tik maksā” ieviešanai

Vienā pašvaldībā 2021. gadā tika ieviesta sistēma “cik izmet, tik maksā”, un tā 2025. gadā tika pakāpeniski piemērota, lai aptvertu visus iedzīvotājus. Rezultātā:

- jaukto atkritumu īpatsvars 2023. gadā samazinājās no 72 % līdz 67 %;
- ikmēneša jaukto atkritumu savākšana kļuva retāka: līdz 2023. gada beigām 40 % mājsaimniecību bija nepieciešama trīs vai četru jaukto atkritumu savākšana mēnesī salīdzinājumā ar 70 % 2021. gada maijā, savukārt 42 % lietotāju izvēlējās vienu vai divas atkritumu savākšanas mēnesī salīdzinājumā ar 28 % 2021. gadā.

⁴³ Līguma par Eiropas Savienības darbību 191. panta 2. punkts un Atkritumu direktīvas 14. pants.

90 Galvenās ieinteresētās personas municipālo atkritumu ciklā ir infrastruktūras īpašnieks, infrastruktūras operators, atkritumu savācēji un pašvaldība. Struktūra dažādās dalībvalstīs atšķiras: piemēram, dažās valstīs infrastruktūra var piederēt vienai un tai pašai struktūrai un to var ekspluatēt viena un tā pati struktūra. Turklāt dažās valstīs ir starppašvaldību struktūras, kas apvieno pašvaldības noteiktā reģionā. Arī finanšu plūsmas starp ieinteresētajām personām atšķiras atkarībā no izvēlētajās struktūras. Vienkārši sakot, iedzīvotāji (vai mājsaimniecības) maksā tarifu, savukārt infrastruktūras operatori vai īpašnieki saņem “atkritumu pieņemšanas tarifu” par atkritumu apstrādi, apglabāšanu poligonos un/vai incinerāciju. Visas četras dalībvalstis iekasē arī atkritumu poligonu nodoklis. Tarifam ir jāatspoguļo izmaksas, kas radušās dažādām ieinteresētajām personām (88. punkts).

91 10. attēlā vienkāršotā veidā ir ilustrēta Grieķijā izveidotā struktūra. VII pielikumā ir sniegti piemēri par pārējām trim dalībvalstīm, kurās mēs veicām revīziju.

10. attēls. | Grieķija – galvenās ieinteresētās personas un finanšu plūsmas municipālo atkritumu apsaimniekošanai

Piezīme. Vienkāršības labad attēlā nav parādītas citas lietotāju kategorijas, t. i., bezpeļņas organizācijas un uzņēmumi, kas ne tikai rada municipālos atkritumus, bet kuriem arī jāmaksā tarifs.

Avots: ERP.

92 Attiecībā uz četrām revidētajām dalībvalstīm, pamatojoties uz mūsu projektu izlasi, mēs novērtējām, vai:

- visas izmaksas tika atspoguļotas piemērotajā tarifā. Mēs arī novērtējām tarifu sistēmas efektivitāti, ņemot vērā tarifu atjaunināšanas biežumu atbilstoši mainīgajām izmaksām un nesamaksāto rēķinu par atkritumu apsaimniekošanu līmeni. Tarifs ir efektīvs tikai tad, ja tas tiek regulāri atjaunināts, lai atspoguļotu mainīgās izmaksas, un ja tas tiek faktiski maksāts.
- no iedzīvotājiem tika iekasēta maksa, izmantojot principu “cik izmet, tik maksā”.

93 Attiecībā uz pilnīgas izmaksu atgūšanas principu mēs konstatējām, ka pārbaudītajās iestādēs (trīs Rumānijas apgabali un viena pašvaldība katrā projektā pārējās trīs dalībvalstīs) šis princips tika piemērots tikai daļēji. Tas galvenokārt ir saistīts ar šādiem faktoriem (sīkāku informāciju sk. **5. tabulā**):

- izmaksas nav pilnībā iekļautas tarifā, lai gan visu četru dalībvalstu tiesību aktos ir noteikts, ka izmaksas ir pilnībā jāsedz;
- vietējās iestādes regulāri neaktualizē lēmumus par tarifiem. Visās četrās dalībvalstīs valsts tiesību akti piešķir vietējām iestādēm rīcības brīvību koriģēt tarifu līmeni, t. i., to palielināt, samazināt vai saglabāt. Vietējo iestāžu lēmumi par tarifiem bieži vien ir saistīti ar dažādiem apsvērumiem, tostarp politiskiem;
- iedzīvotāji joprojām nav apmaksājuši dažus rēķinus/izmaksas.

5. tabula. | Pilnīgas izmaksu atgūšanas princips – situācija pa dalībvalstīm

Dalībvalsts	Pilnīga izmaksu atgūšanas principa daļēja piemērošana: galvenie iemesli
Grieķija	○ Investīciju izmaksas, kas nav pilnībā ņemtas vērā tarifā, bet no kurām atskaitītas visas saņemtās dotācijas. ○ Atkritumu poligonu nodoklis (maksāts kopš 2023. gada), kas nav atspoguļots tarifā. ○ Trīs no četrām pašvaldībām uzrādīja zaudējumus atsevišķos gados no 2022. līdz 2024. gadam, t.i., ieņēmumi no tarifiem bija nepietiekami, lai segtu visas izmaksas. ○ Neraugoties uz zaudējumiem, šīs trīs pašvaldības tā rezultātā nepalielināja tarifus. ○ Neapmaksāto rēķinu līmenis (2024. gadā) svārstījās no 1,4 % līdz 11 %.
Polija	○ Investīciju izmaksas, kas nav pilnībā ņemtas vērā tarifā, bet no kurām atskaitītas visas saņemtās dotācijas.

Dalībvalsts	Pilnīga izmaksu atgūšanas principa daļēja piemērošana: galvenie iemesli
	- Trīs no četrām pašvaldībām vienā vai vairākos gados no 2021. līdz 2023. gadam uzrādīja zaudējumus, t. i., ieņēmumi no tarifiem bija nepietiekami, lai segtu visas izmaksas. Polijas Augstākā revīzijas iestāde 2025. gada maijā izdotajā ziņojumā nonāca pie līdzīga secinājuma par 13 pašvaldību izlasi. - Neraugoties uz zaudējumiem, viena no trim pašvaldībām pēc 2021. gada nepalielināja tarifu. - Neapmaksāto atkritumu apsaimniekošanas maksu līmenis (2023. gadā) svārstījās no 1,7 % līdz 6,5 %.
Portugāle	- Investīciju izmaksas, kas nav pilnībā ņemtas vērā tarifā, bet no kurām atskaitītas visas saņemtās dotācijas. 2022. un 2023. gadā vidējā izmaksu atgūšana Portugālē kopumā bija attiecīgi 70 % un 68 %. - Neraugoties uz zaudējumiem, viena no lielajām pašvaldībām kopš 2015. gada nav palielinājusi tarifu. - Neapmaksāto rēķinu līmenis (2023. gadā) svārstījās no 0,2 % līdz 4 %.
Rumānija	Sk. 94. punktu.

94 Galvenā atšķirība Rumānijas atkritumu apsaimniekošanas struktūrā salīdzinājumā ar pārējām trim valstīm ir tas, kā tiek risināti izmaksu riski. Rumānijā infrastruktūras operatori uzņemas izmaksu riskus, bet citās valstīs šos riskus uzņemas valsts iestādes. Izrietošās sekas ir šādas.

- Grieķijā, Polijā un Portugālē operatoriem ir tiesības uz izmaksu segšanu kopā ar peļņas daļu, savukārt Rumānijā pakalpojumu sniedzēju atkritumu pieņemšanas tarifs tiek noteikts, izmantojot publiskās iepirkuma procedūras. Attiecībā uz diviem no trim mūsu pārbaudītajiem Rumānijas projektiem, kas jau darbojās, operatori pirmajos gados cieta zaudējumus. Īpašos apstākļos operatori var pieprasīt maksas palielinājumu. Visi trīs lūdza šādu palielinājumu, un visiem tika piešķirts vismaz viens.
- Infrastruktūras operatoriem par infrastruktūras izmantošanu jāmaksā arī autoratlīdzība, kas ir aptuveni vienāda ar gada amortizācijas summu. Tomēr līgumi bija noslēgti uz 10 vai mazāk gadiem, tātad uz laiku, kas ir īsāks par paredzamo infrastruktūras darbības laiku. Tas nozīmē, ka iestādes var atgūt visas ieguldījumu izmaksas tikai tad, ja šos līgumus var pagarināt vai noslēgt jaunus līgumus.

- Uzņēmumiem, kas atbild par atkritumu savākšanu, ir jānoslēdz līgumi ar iedzīvotājiem (mājsaimniecībām) un jāiekasē tarifa summa, izņemot dažas pašvaldības, kuras ir izvēlējušās iekasēt nodokli no saviem iedzīvotājiem. Līgumu slēgšanas līmenis svārstījās no 60 % līdz 100 %. Tomēr pastāv juridisks pienākums savākt atkritumus no visiem iedzīvotājiem. Neapmaksāto rēķinu līmenis (2024. g.) svārstījās no 0,2 % līdz 40 %.

95 Mēs noskaidrojām, ka princips “cik izmet, tik maksā” ir juridiski noteikts visās četrās dalībvalstīs, bet Polija no tā atbrīvo dzīvojamo īpašumu (t. i., mājsaimniecības). Portugālē ar likumu ir paredzēts, ka mājsaimniecībām tas jāievieš līdz 2030. gadam, bet citiem lietotājiem, piemēram, uzņēmumiem, – līdz 2025. gadam.

96 Attiecībā uz mājsaimniecībām mēs konstatējām, ka līdz 2024. gadam četrās dalībvalstīs, kurās mēs veicām revīziju, lielākoties vēl nav piemērots princips “cik izmet, tik maksā”, proti, rēķinu izrakstīšana, pamatojoties uz radīto atkritumu svaru vai apjomu, kā tas apkopots [6. tabulā](#).

6. tabula. | Princips “cik izmet, tik maksā” – situācija sadalījumā pa dalībvalstīm

Dalībvalsts	Principa “cik izmet, tik maksā” daļēja piemērošana: galvenie iemesli
Grieķija	Rēķina izrakstīšanas pamats: m^2 (t. i., tarifs reizināts ar īpašuma platību (m^2)).
Polija	○ Dzīvojamie īpašumi – pamats rēķinu izrakstīšanai: m^2 vai ūdens patēriņš uz vienu iedzīvotāju vai uz mājsaimniecību. ○ Nedzīvojamie īpašumi – pamats rēķinu izrakstīšanai: pēc apjoma tajās pašvaldībās, par kurām mums bija informācija. ○ Daļēji apdzīvojami īpašumi – rēķinu izrakstīšanas pamats: iepriekšējo divu veidu apvienojums tajās pašvaldībās, par kurām mums bija informācija.
Portugāle	Rēķinu izrakstīšanas pamats: ○ Fiksētais komponents (saistīts ar māju skaitu pašvaldībā). ○ Mainīgais komponents atkarībā no ūdens patēriņa. Tomēr 5 % Portugāles pašvaldību jau piemēro principu “cik izmet, tik maksā”.

Dalībvalsts	Principa “cik izmet, tik maksā” daļēja piemērošana: galvenie iemesli
Rumānija	Rēķinu izrakstīšanas pamats: atšķirīgs trīs attiecīgajos apgabalos. ○ Divi apgabali piemēro tarifu par personu. ○ Viens apgabals daļēji piemēro principu “cik izmet, tik maksā” (pamats: atkritumu tvertnes tilpums), bet tas vēl neattiecas uz cilvēkiem, kas dzīvo daudzdzīvokļu mājās. ○ Neizmantots dažās pašvaldībās, kuras izvēlējās piemērot nodokli, nevis tarifus.

Citi ekonomikas instrumenti

- 97** Attiecībā uz atkritumu poligonu nodokli 2023. gada agrīnās brīdināšanas ziņojumos par Grieķiju, Portugāli un Rumāniju ieteikts to palielināt. Visās trijās valstīs nodoklis ir pakāpeniski palielināts, bet joprojām ir zemāks par ES vidējo līmeni⁴⁴ (no 39 EUR līdz 46 EUR par tonnu 2023. gadā). Salīdzinājumam EVA norāda, ka Beļģijā ir viena no augstākajām nodokļu likmēm ES, kas kopā ar poligonu aizliegumiem novirza atkritumus no apglabāšanas uz reciklēšanu. Lielas atšķirības nodokļa apmērā var izraisīt atkritumu pārvietošanu starp valstīm ekonomisku apsvērumu dēļ. **7. tabulā** sniegta situācijas kopsavilkums četrās dalībvalstīs, pamatojoties uz mūsu veikto analīzi.

⁴⁴ Informatīvs paziņojums 29/2022.

7. tabula. | Nodoklis par atkritumu apglabāšanu poligonā un nodoklis par incinerāciju

Dalībvalsts	Obligāti saskaņā ar likumu	Kopš	Nodokļu palielinājumi
Atkritumu poligonu nodoklis			
Grieķija	IR	2012 Bet tiek piemērots tikai kopš 2022. gada	Paredzams, ka nodoklis pakāpeniski pieaugs par 5 EUR par tonnu – no 20 EUR 2022. gadā līdz 35 EUR 2025. gadā. No 2026. gada nodoklis būs no 35 EUR līdz 45 EUR par tonnu atkarībā no funkcionējošu atkritumu apsaimniekošanas centru skaita katrā reģionā. Uz reģioniem, kuros šādi centri vēl nav izveidoti, attiecas īpaši noteikumi. Tā kā atkritumu apstrādes infrastruktūra ir ierobežota, vairāk nekā puse Grieķijas pašvaldību (164) apstrīdēja likumu kā nekonstitucionālu Valsts padomē. Pašvaldību mērķis ir ieturēt daļu no nodokļa un ieguldīt to atkritumu infrastruktūrā savā reģionā. 2025. gada maijā galīgais spriedums vēl nebija pieņemts.
Polija	IR	2001	24 gadu laikā (no 2001. gada līdz 2025. gadam) nodoklis par tonnu palielinājās par aptuveni 1500 %, sasniedzot 418 zlotus par tonnu (aptuveni 97 EUR par tonnu).
Portugāle	IR	2006	Desmit gadu laikā (2015.–2025. gads) nodoklis palielinājās par 536 %, sasniedzot 35 EUR par tonnu.
Rumānija	IR	2019	No 2023. līdz 2024. gadam nodoklis par tonnu palielinājās par 100 %, sasniedzot 160 lejas (aptuveni 32 EUR par tonnu). Saskaņā ar valsts iestāžu sniegto informāciju, lai gan atkritumu ieviešana poligonu vajadzībām ir aizliegta, Rumānijas zema atkritumu poligonu nodoklis veicina nelegālu atkritumu pārvešanu no citām valstīm.
Nodoklis par incinerāciju			
Grieķija	nav piemērojams	--	Grieķijā nav incinerācijas iekārtu.
Polija	NAV	--	Polija neplāno ieviest nodokli par incinerāciju, neraugoties uz Komisijas ieteikumiem 2023. gada agrīnās brīdināšanas ziņojumā.
Portugāle	IR	2006	Pēdējo 10 gadu laikā nodoklis tika vairākkārt palielināts.

Dalībvalsts	Obligāti saskaņā ar likumu	Kopš	Nodokļu palielinājumi
Rumānija	nav piemērojams	--	Rumānijā nav incinerācijas iekārtu.

98 Gan 2023., gan 2018. gada agrīnās brīdināšanas ziņojumos par Poliju un Portugāli tika ieteikts īstenot vai stiprināt ražotāja paplašinātas atbildības shēmas. Arī 2018. gada ziņojumā par Rumāniju tika ieteikts paplašināt shēmas.

99 Šādas shēmas zināmā mērā pastāv visās četrās dalībvalstīs, kā parādīts **8. tabulā**. Saskaņā ar shēmām ražotājiem ir jāsedz visas atkritumu apsaimniekošanas izmaksas, sākot no dalītas savākšanas līdz šķirošanai, apstrādei un apglabāšanai. Tomēr Polijā un Portugālē, kur šīs shēmas jau darbojas, ražotāju samaksātās maksas pašlaik nav pietiekamas, lai pilnībā segtu visas ar tām saistītās izmaksas.

8. tabula. | Paplašinātās ražotāju atbildības shēmas

Dalībvalsts	Piezīmes
Grieķija	Īstenošanas aizkavēšanās dēļ shēmas vēl nav pilnībā darbotiespējīgas attiecībā uz visām atkritumu plūsmām, kā to paredz valsts tiesību akti.
Polija	2023. gadā Komisija ierosināja pienākumu neizpildes procedūru pret Poliju cita starpā par to, ka tika nepilnīgi/nepareizi transponēti noteikumi, kas attiecas uz ražotāja paplašināto atbildību. Lai gan pastāv dažas shēmas, samaksātās maksas nav pietiekamas, lai segtu atkritumu apsaimniekošanas izmaksas.
Portugāle	Neraugoties uz pieaugumu 2024. gadā, ražotāju samaksātās maksas pilnībā nesedz atkritumu apsaimniekošanas izmaksas. Portugāle palielināja cenas, sākot no 2025. gada janvāra. Šī pieauguma ietekme uz izmaksu segšanu vēl nav redzama.
Rumānija	Pastāv shēmas, un līgumos, ko esam redzējuši attiecībā uz trim apgabaliem, ir noteikts, ka maksai ir jāsedz faktiskās izmaksas. Mēs neesam novērtējuši šo līgumu īstenošanu.

100 Attiecībā uz iepakojuma depozīta sistēmām 2023. gada agrīnās brīdināšanas ziņojumos par Poliju un Portugāli un 2018. gada ziņojumos par Portugāli un Rumāniju ieteikts tos ieviest. Rumānijā šāda sistēma ir ieviesta kopš 2023. gada beigām, savukārt pārējās trīs dalībvalstīs paredzams, ka šādas sistēmas tiks uzsāktas 2025. gadā (Polijā) vai 2026. gadā (Grieķijā un Portugālē).

Lielākā daļa atlasīto projektu kavējās, un daži no tiem saskārās ar izmaksu un jaudas problēmām.

- 101** Attiecībā uz 16 atlasītajiem projektiem (*1. pielikums (10. attēls)*) mēs novērtējām, vai tie ir labi īstenoti laika un izmaksu ziņā un vai tiem ir atbilstoša apstrādes jauda. Atkritumu apsaimniekošanas poligonu projektu gadījumā mēs izvērtējām, vai operatori ir paredzējuši līdzekļus, lai segtu Atkritumu poligonu direktīvā noteiktās slēgšanas un pēcapsaimniekošanas izmaksas.
- 102** Lielākā daļa projektu (13 no 16) kavējās vairāk nekā 18 mēnešus pēc sākotnējā pabeigšanas datuma. Visos pārbaudītajos projektos, izņemot četrus, izmaksu pieaugums nepārsniedza 20 % salīdzinājumā ar sākotnēji apstiprinātajām izmaksām vai pat samazinājās (*11. attēls*).

11. attēls. | Sīkāka informācija par kavējumiem un izmaksu pieaugumu

13 no 16 projektiem ievērojami kavējās

Kavējumi attiecas uz vienu projektu Polijā un visiem projektiem, kurus mēs pārbaudījām Portugālē, Rumānijā un Grieķijā. Īstenošanas kavējumi bija no trim mēnešiem līdz sešiem gadiem, un vidēji tie bija trīs gadi uz vienu projektu. Tie galvenokārt skaidrojami ar vienu vai vairākiem šādiem iemesliem: kavēšanās iepirkuma procedūrās, tehniskas problēmas vai neparedzēti notikumi, Covid-19 pandēmija, slikta projekta vadība (piemēram, kavēšanās pabeigt piebraucamo ceļu pie objekta) un valsts atbalsta jautājumi.

Piecos projektos izmaksu pieaugums nepārsniedza 20 %, un septiņu projektu izmaksas bija mazākas par sākotnēji plānotajām.

Četriem projektiem, kuru pieaugums pārsniedza 20 %, šie palielinājumi bija saistīti ar iepirkuma procedūru rezultātiem, projekta darbības jomas paplašināšanu un papildu darbiem neparedzētu notikumu risināšanai.

Avots: ERP.

- 103** Kavējumi var ietekmēt efektivitāti, kā to ilustrē Rumānijas projekti *6. izcēlumā*. Turklāt jebkāda kavēšanās projekta īstenošanā var aizkavēt progresu attiecībā uz ES tiesību aktos noteiktajiem mērķiem (*2. attēls* un *3. attēls*).

6. izcēlums.

Projekta īstenošanas aizkavēšanās ietekme – četri projekti Rumānijā

- Sākotnējie projektu pieteikumi četriem mūsu pārbaudītajiem projektiem tika iesniegti laikposmā no 2010. līdz 2012. gadam, t. i., vairāk nekā 10 gadus pirms to pabeigšanas (trīs projekti) vai darbības uzsākšanas (viens projekts). Darbi tika veikti, kā sākotnēji plānots, t. i., ar dizainu, kas atspoguļoja tobrīd pieejamo atkritumu apstrādes tehnoloģiju. Piemēram, mehāniskā apstrāde lielākoties tika veikta manuāli, un tikai daži procesi bija automātiski. Tā rezultātā materiālu atgūšanas rādītāji bija zemi.
- Infrastruktūras apsaimniekotāju atlases procedūras bija novēlotas, tāpēc iekārtas un aprīkojums gadiem ilgi netika izmantots, un tas noveda pie to nolietojuma (trīs projekti). Attiecībā uz ceturto projektu, kas vēl nebija nodots ekspluatācijā, atbalsta saņēmējs parakstīja uzturēšanas līgumu, lai novērstu pasliktināšanos.
- Kavēšanās vienā projektā izraisīja prasībām neatbilstošu atkritumu poligonu slēgšanu, lai gan jauns poligons, kas atbilda Atkritumu poligonu direktīvas prasībām, vēl nebija gatavs. Lai apsaimniekotu atkritumus, vietējās iestādes atvēra pagaidu atkritumu poligonu, kas tika izmantots līdz 2020. gadam. 2024. gada maijā pagaidu poligonā joprojām atradās 300 tonnas neapstrādātu municipālo atkritumu, kā redzams attēlā zemāk.

Avots: ERP (fotogrāfija uzņemta 2024. gada maijā).

104 Divi no 16 projektiem 2024. gada beigās vēl nedarbojās, lai gan darbi pie abiem projektiem bija pabeigti jau vairākus gadus. Vienā gadījumā atkritumi netika savākti, kamēr nebija iegādāti atkritumu savākšanas transportlīdzekļi, bet otrā gadījumā līgums ar nākamo operatoru vēl nebija noslēgts. Vēl viens projekts darbojās tikai daļēji: apstrādes infrastruktūra tika izmantota, bet līgums par atkritumu savākšanu un transportēšanu vienā no četrām projekta zonām vēl nebija parakstīts.

105 Attiecībā uz kapacitāti mēs varējām analizēt 10 no 16 projektiem, jo divi no tiem vēl nedarbojās, vēl divi bija sākuši darboties tikai neilgi pirms mūsu apmeklējuma, un vēl divi bija tāda veida projekti, kuriem kapacitāte nebija būtiska. Esam formulējuši turpmāk minētos konstatējumus:

- trīs projekti vismaz noteiktu laiku darbojās ievērojami zem to norādītās jaudas (diapazonā no 38 % līdz 54 %). Tam par iemeslu bija tehniskas problēmas vai mazāks apstrādājamo dalīti savākto atkritumu apjoms, nekā bija paredzēts;
- diviem projektiem nebija pietiekamas jaudas, jo pārstrādājamo atkritumu daudzums bija novērtēts par zemu. Piemēram, vienā gadījumā informētības veicināšanas kampaņu rezultātā ievērojami palielinājās dalītā savākšana.

106 Atkritumu poligonu ekspluatācijas iespējamā ietekme uz vidi neaprobežojas tikai ar infrastruktūras darbības periodu, jo iespējamā **izskalojumu infiltrācija** un atkritumu poligonu gāzu emisijas turpinās vairākus gadu desmitus pēc atkritumu apglabāšanas pabeigšanas. Šā iemesla dēļ Atkritumu poligonu direktīvā ir noteikts, ka ir jāatvēl līdzekļi, lai segtu slēgšanas un pēcapsaimniekošanas izmaksas vismaz 30 gadu laikposmā. Tas var būt, piemēram, finanšu nodrošinājums.

107 Mēs konstatējām, ka valsts tiesību aktos visās četrās dalībvalstīs ir paredzēti šādi noteikumi, un vienā gadījumā (Portugālē) ir noteikta arī summa. Attiecībā uz astoņiem mūsu izlasē iekļautajiem projektiem, kuros bija iekļauti investīcijas atkritumu poligonā, mēs konstatējām, ka piecos gadījumos noteikumi bija pietiekami, salīdzinot ar summām, kas noteiktas īpašā pētījumā (**9. tabula**).

9. tabula. | Noteikumi par atkritumu poligonu slēgšanu un pēcapsaimniekošanu

Dalībvalsts	Prasība valsts tiesību aktos	Summas noteikšanas pamats (saskaņā ar likumu)	Vai finanšu pārskatos iekļautie uzkrājumi ir pietiekami?
Grieķija	JĀ	Pētījums	Pietiekams divos no četriem projektiem.
Polija	JĀ	Nav norādīts, bet pastāv juridisks pienākums, ka summai jābūt pietiekamai, lai segtu izmaksas.	Mūsu izlasē nav iekļautas investīcijas atkritumu poligonos.
Portugāle	JĀ	20 % no kopējiem ieguldījumiem atkritumu poligonā	Mūsu izlasē nav iekļautas investīcijas atkritumu poligonos.
Rumānija	JĀ	Pētījums	Pietiekams trijos no četriem projektiem.

Šo ziņojumu 2023. gada 15. oktobra sēdē Luksemburgā pieņēma II apakšpalāta, kuru vada Revīzijas palātas locekle *Annemie Turtelboom*.

Revīzijas palātas vārdā —

Tony Murphy
priekssēdētājs

Pielikumi

I pielikums. Par revīziju

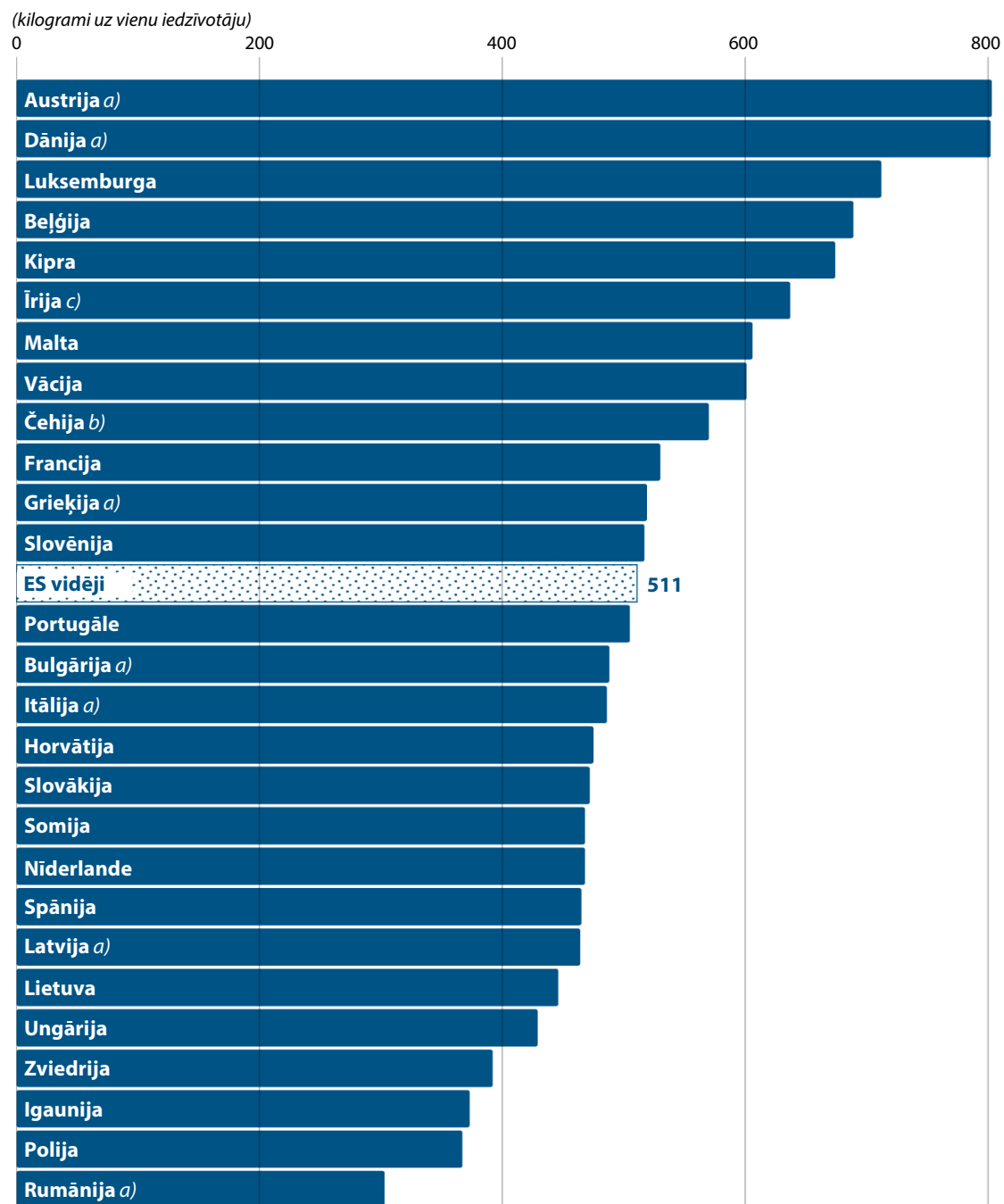
Municipālo atkritumu apsaimniekošana

- 01** Municipālie atkritumi ir atkritumi, kurus savāc pašvaldības iestādes vai kuri tiek savākti pašvaldības iestāžu uzdevumā un apstrādāti un apglabāti, izmantojot atkritumu apsaimniekošanas sistēmas¹. Tas ietver gan jauktus, gan dalīti savāktus atkritumus (piemēram, stiklu vai papīru) no mājsaimniecībām, kā arī atkritumus no citiem avotiem, piemēram, birojiem, veikaliem un publiskām iestādēm, ar nosacījumu, ka atkritumiem ir līdzīgas īpašības un sastāvs kā tiem, kas savākti no mājsaimniecībām².
- 02** 2023. gadā municipālie atkritumi ES sasniedza 511 kg uz vienu iedzīvotāju, taču situācija dažādās dalībvalstīs ievērojami atšķiras, svārstoties no aptuveni 800 kg līdz aptuveni 300 kg uz vienu iedzīvotāju, kā parādīts [1. attēlā](#). Faktori, kas izskaidro atšķirības, ir, piemēram, ekonomiskā labklājība un urbanizācijas pakāpe ar lielāku paļaušanos uz iepakotām un plaša patēriņa precēm.

¹ Eurostat, [Glosārijs – Municipālie atkritumi](#).

² [Direktīva 2008/98/EK](#), 3. panta 2.b punkts.

1. attēls. | Municipālie atkritumi, kas radušies 2023. gadā (kg uz vienu iedzīvotāju)

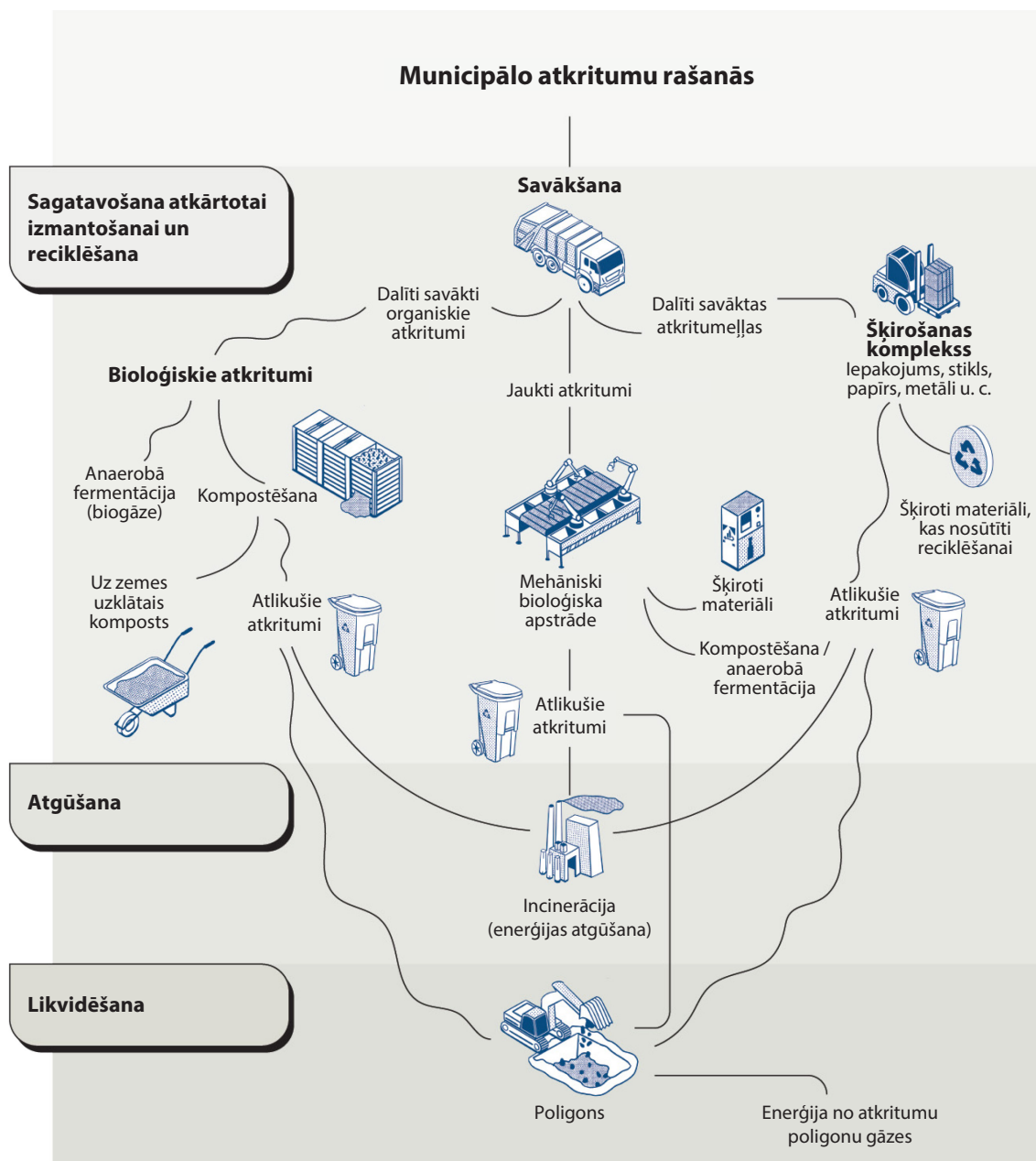

a: 2022. gada dati; b: 2021. gada dati; c: 2020. gada dati

Avots: ERP, pamatojoties uz Eurostat datu kopu [env_wasmun](#), kas izgūta 2025. gada 2. oktobrī.

03 Atkritumu apstrāde ietver tādas darbības kā bioatkritumu kompostēšana, reciklēšana, incinerācija un apglabāšana poligonos. Atkritumu apsaimniekošanas process ir attēlots [2. attēlā](#).

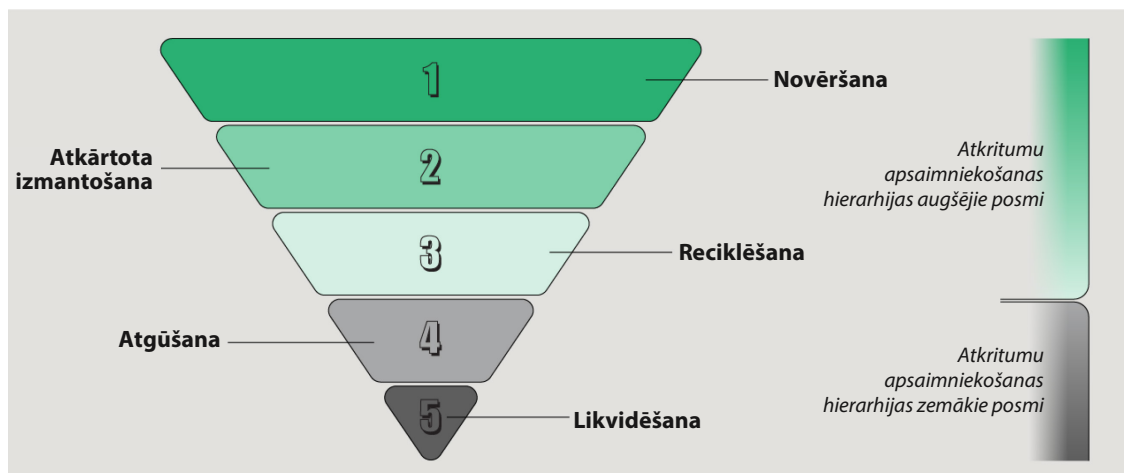
2. attēls. | Atkritumu apsaimniekošanas process

Avots: ERP.

- 04** ES tiesību aktos 2008. gadā tika pieņemta piecu posmu atkritumu hierarhijas piramīda, kurā prioritāte ir atkritumu rašanās novēršana, bet atkritumu apglabāšana poligonos ir vismazāk vēlamais risinājums ([3. attēls](#)).

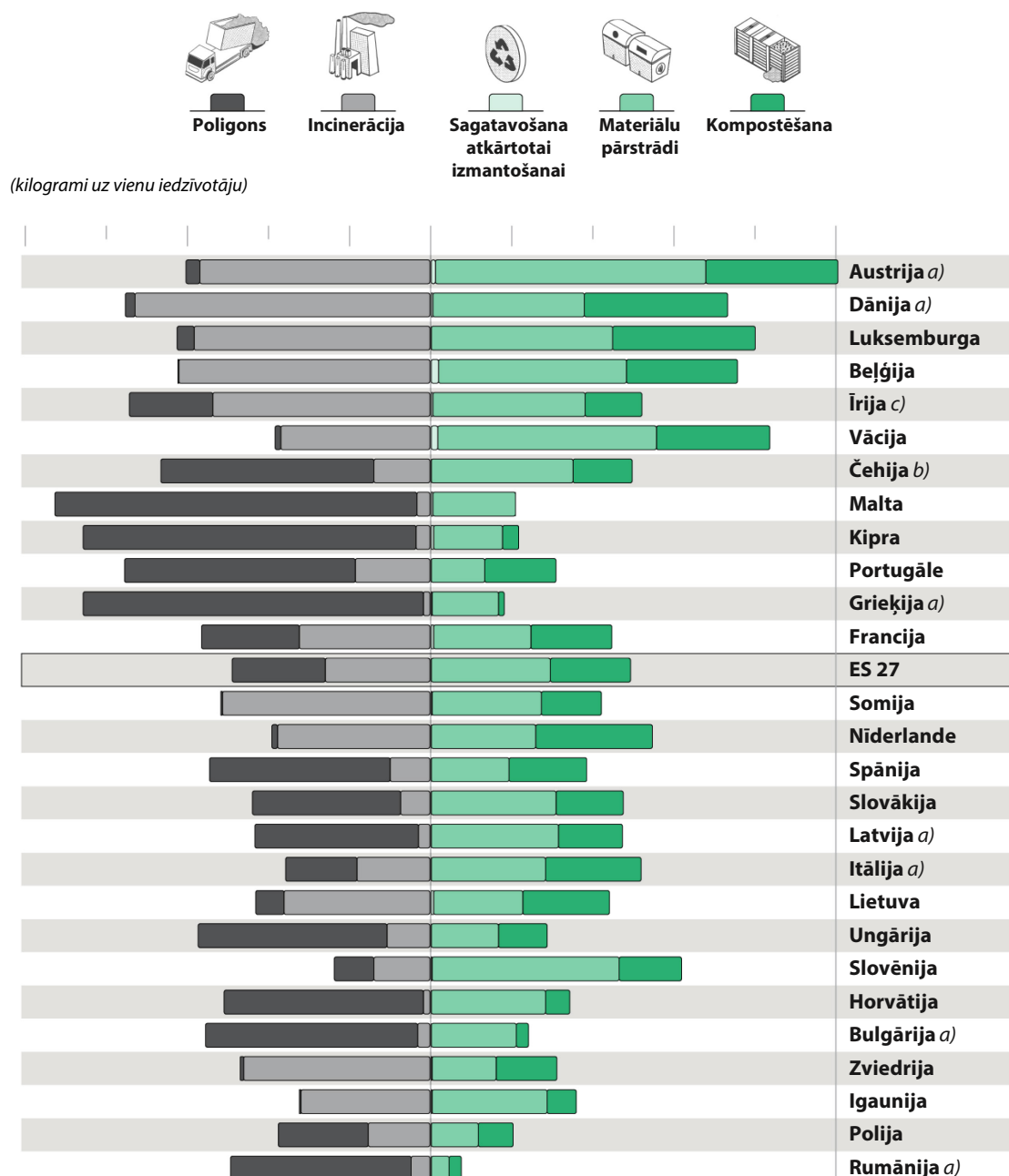
3. attēls. | Atkritumu hierarhija

Avots: ERP, pamatojoties uz Atkritumu direktīvu.

05 4. attēlā ir parādīts dažādo apstrādes metožu īpatsvars pa dalībvalstīm. Starp dalībvalstīm ir ievērojamas atšķirības, jo dažās valstīs vairāk nekā 70 % atkritumu apglabā poligonos, bet citās sadedzina vairāk nekā 50 % atkritumu.

4. attēls. | Municipālie atkritumi uz vienu iedzīvotāju un apstrādes metodes (2023. gads, kg)

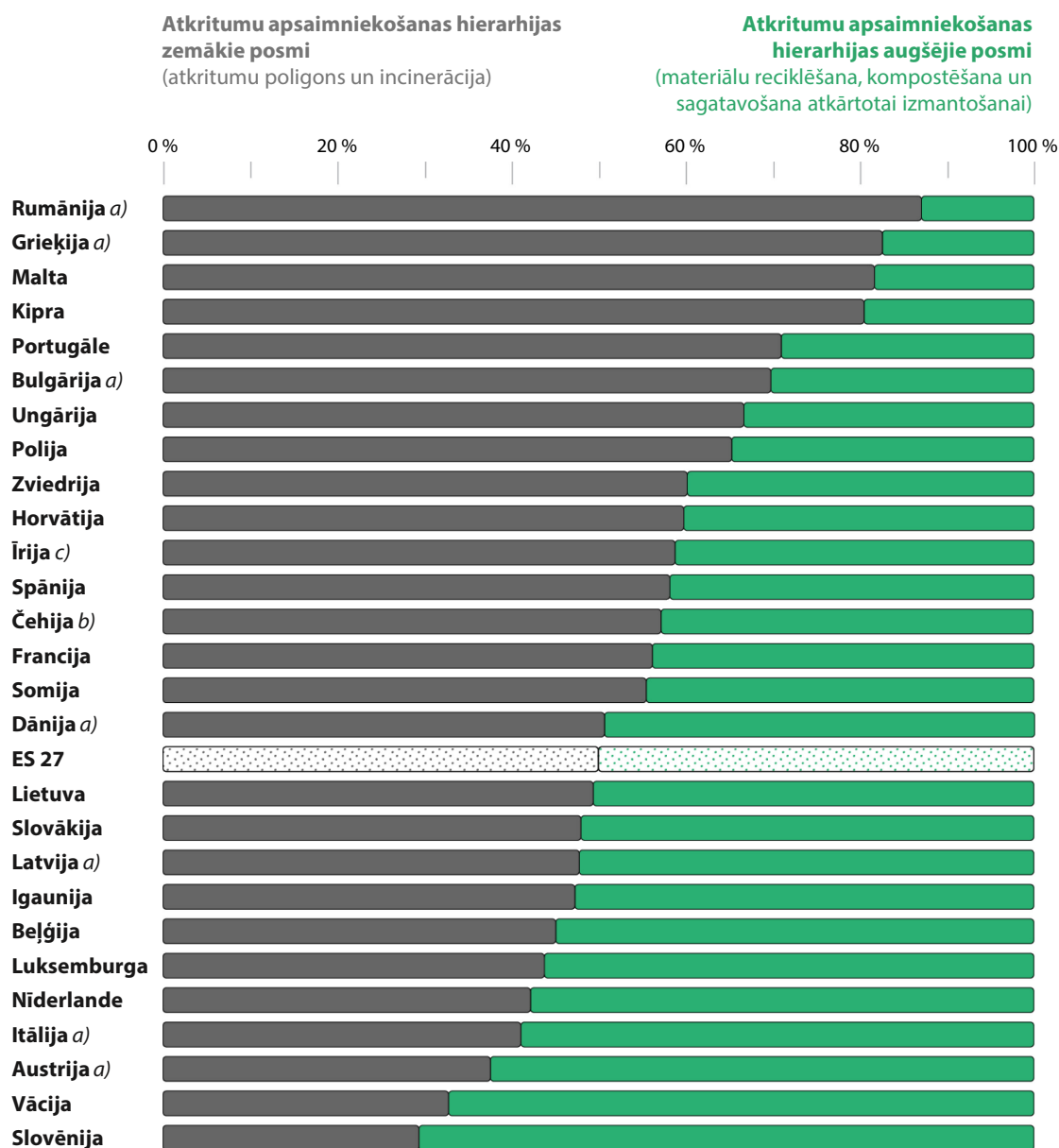

a: 2022. gada dati; b: 2021. gada dati; c: 2020. gada dati

Avots: ERP, pamatojoties uz Eurostat datu kopu [env_wasmun](#), kas izgūta 2025. gada 2. oktobrī.

06 5. attēlā ir parādīts īpatsvars starp atkritumu hierarhijas zemākajiem un augšējiem posmiem. Reciklēšanas un kompostēšanas līderi (vairāk nekā 60 % municipālo atkritumu) ir Slovēnija, Vācija un Austrija.

5. attēls. | Atkritumu apsaimniekošanas hierarhijas apakšējos un augšējos posmos aplūkoto atkritumu īpatsvars (2023. gads, %)

a: 2022. gada dati; b: 2021. gada dati; c: 2020. gada dati

Avots: ERP, pamatojoties uz Eurostat datu kopu [env_wasmun](#), kas izgūta 2025. gada 2. oktobrī.

ES tiesiskais regulējums

- 07** ES atkritumu apsaimniekošanas sistēma tika izveidota 1975. gadā ar [Direktīvu par atkritumiem](#), pamatojoties uz [Romas līguma](#) 100. un 235. pantu. Kopš tā laika tiesību akti ir mudinājuši dalībvalstis novērst, reciklēt un pārstrādāt atkritumus ar mērķi reģenerēt materiālus un enerģiju un īstenot atkritumu atkārtotas izmantošanas procesus.
- 08** Šobrīd galvenie ES tiesību akti, kas attiecas uz municipālajiem atkritumiem ([6. attēls](#)), ietver trīs direktīvas, kuras visas ir vairākkārt grozītas: Atkritumu pamatdirektīva ("Atkritumu direktīva"), Iepakojuma un izlietotā iepakojuma direktīva ("Iepakojuma direktīva") un Poligonu direktīva. 2025. gadā Iepakojuma direktīva tika atcelta ar Iepakojuma un izlietotā iepakojuma regulu ("Iepakojuma regula"), savukārt tika pieņemts vēl viens Atkritumu direktīvas grozījums.

6. attēls. | Tiesību akti

Atkritumu pamatdirektīva

Direktīva 2008/98/EK ar grozījumiem 2014., 2015., 2017., 2018. un 2025. gadā.

Nosaka pasākumus, lai aizsargātu vidi un cilvēku veselību, novēršot vai samazinot atkritumu rašanās un apsaimniekošanas negatīvo ietekmi.
Ieviesta atkritumu apsaimniekošanas hierarhija.
Nosaka mērķrādītājus, kas jāsasniedz dalībvalstīm.

Iepakojuma un izlietotā iepakojuma direktīva

Direktīva 94/62/EK ar grozījumiem, kas izdarīti 2003., 2004., 2005., 2009., 2013., 2015. un 2018. gadā

Nosaka pasākumus, kas galvenokārt vērsti uz izlietotā iepakojuma rašanās novēršanu un kā papildu pamatprincipus – uz iepakojuma atkārtotu izmantošanu, reciklēšanu un citiem izlietotā iepakojuma reģenerācijas veidiem, ar mērķi samazināt šādu atkritumu galīgo apglabāšanu, lai veicinātu pāreju uz aprites ekonomiku.
Nosaka mērķrādītājus, kas jāsasniedz dalībvalstīm.

Iepakojuma un izlietotā iepakojuma regula

Regula (ES) 2025/40, ar ko atceļ Iepakojuma un izlietotā iepakojuma direktīvu.

Nosaka prasības visam iepakojuma aprites ciklam attiecībā uz vides ilgtspēju un marķēšanu, kas ļauj to laist tirgū. Nosaka arī prasības attiecībā uz ražotāja paplašinātu atbildību un iepakojuma atkritumu rašanās novēršanu, piemēram, nevajadzīga iepakojuma samazināšanu un iepakojuma atkārtotu izmantošanu vai uzpildīšanu, kā arī izlietoto iepakojumu savākšanu un apstrādi, tostarp reciklēšanu.
Nosaka mērķrādītājus, kas jāsasniedz dalībvalstīm.

Atkritumu poligonu direktīva

Direktīva 1999/31/EK ar grozījumiem 2018. gadā

Mērķis ir nodrošināt atkritumu poligonu izmantošanas pakāpenisku samazināšanu, jo īpaši attiecībā uz atkritumiem, kas ir piemēroti reciklēšanai vai citādi reģenerācijai. Tāpat, nosakot stingras ekspluatācijas un tehniskās prasības attiecībā uz atkritumiem un atkritumu poligoniem, paredz pasākumus, procedūras un norādījumus, lai novērstu vai samazinātu negatīvo ietekmi uz vidi, jo īpaši virszemes ūdeņu, gruntsūdeņu, augšnes un gaisa piesārņojumu un ietekmi uz globālo vidi, tostarp siltumnīcefektu, kā arī jebkādu no atkritumu apglabāšanas poligonā izrietošo risku cilvēku veselībai visā atkritumu poligona dzīves cikla laikā.
Nosaka mērķrādītājus, kas jāsasniedz dalībvalstīm.

Avots: ERP.

Lomas un pienākumi

09 Komisijas un dalībvalstu lomas un pienākumi ir uzskaitīti [7. attēlā](#).

7. attēls. | Lomas un pienākumi

Komisija

Vides ģenerāldirektorāts (ĢD) ir atbildīgs par vides politiku, kas ietver arī atkritumu apsaimniekošanu. Reģionālās politikas ĢD ir atbildīgs par kohēzijas politiku, kuras ietvaros dalībvalstīm tiek piešķirts ievērojams finansējums atkritumu apsaimniekošanas projektu īstenošanai. Ekonomikas un finanšu lietu ĢD un SG RECOVER (darba grupa ģenerālsekretariāta pakļautībā) ir atbildīgi par atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanu.

Eiropas Vides aģentūra (EVA) ir Eiropas Savienības aģentūra. Tā sniedz ieskatu par Eiropas vides, tostarp atkritumu, stāvokli. Turklāt tā sniedz ziņojumus un datus, piemēram, par dalībvalstu progresu atkritumu apsaimniekošanas mērķrādītāju sasniegšanā.

Dalībvalstis

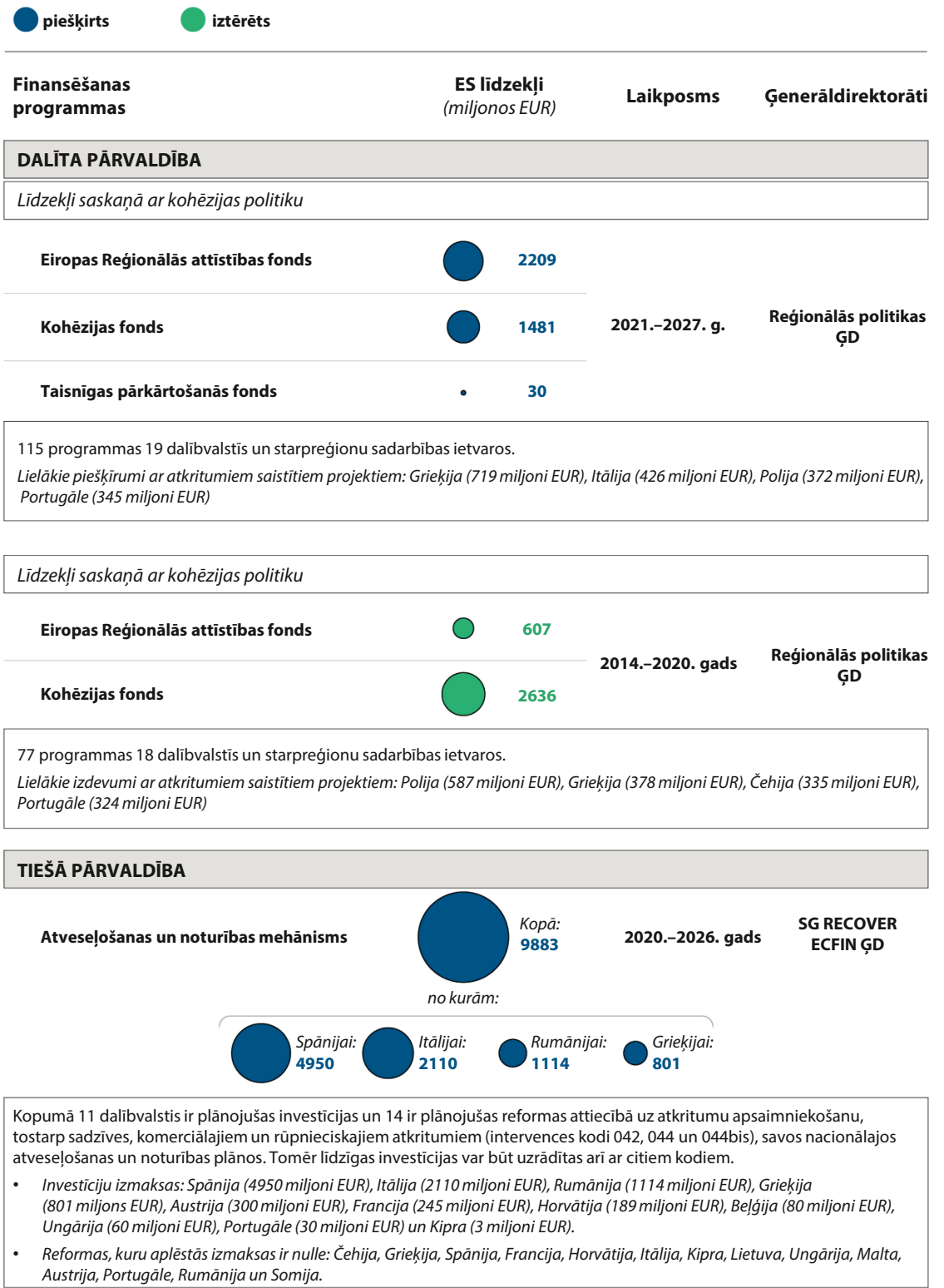
- pieņem lēmumu par valsts politiku municipālo atkritumu jomā; atkritumu apsaimniekošanas politikas īstenošanu (tostarp atkritumu savākšana, apstrāde un apglabāšana) parasti deleģē reģionālajām un/vai vietējām iestādēm (t.i., pašvaldībām);
- sagatavo atkritumu apsaimniekošanas plānus un atkritumu rašanās novēršanas programmas;
- lemj par publiskā atbalsta (valsts atbalsta) apjomu;
- īsteno dažus ES līdzekļus (piemēram, kohēzijas politikas līdzekļus).

Avots: ERP.

Galvenie ES finansējuma avoti

10 Galvenie ES finansējuma avoti municipālo atkritumu projektiem ir kohēzijas politikas ietvaros īstenotie fondi un Atjaunošanas un izturētspējas mehānisms ([8. attēls](#)). Tos pārvalda dažādi Komisijas ģenerāldirektorāti (ĢD), un tie ietver dažādus pārvaldības veidus.

8. attēls. ES finansēšanas programmas – ieguldījumi municipālo atkritumu apsaimniekošanā

Avots: ERP, pamatojoties uz [kohēzijas atvērto datu platformu](#) (2024. gada 5. aprīļa atjauninājums par 2014.–2020. gada periodu un 2025. gada 10. aprīļa atjauninājums par 2021.–2027. gada periodu), un Komisijas datu bāzēm par Atveseļošanas un noturības mehānismu.

Revīzijas tvērums un pieeja

11 Šajā ziņojumā ir izvērtēti pasākumi, ko Komisija un dalībvalstis ir veikušas, lai sasniegtu ES mērķus attiecībā uz municipālajiem atkritumiem. Šajā nolūkā mēs novērtējām, cik lielā mērā:

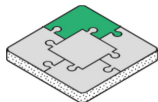
- Komisijas juridiskās iniciatīvas un izpilde atbilda mērķim;
- mūsu izlasē iekļautās četras dalībvalstis ir panākušas labu progresu ES mērķrādītāju un mērķu sasniegšanā atkritumu jomā;
- no ES līdzekļiem līdzfinansētie projekti tika īstenoti labi laika, izmaksu un kapacitātes ziņā.

12 Mūsu revīzija aptvēra municipālos atkritumus, ko reglamentē Atkritumu direktīva, Iepakojuma direktīva, Atkritumu poligonu direktīva un Iepakojuma regula. Mēs neanalizējām municipālo atkritumu plūsmas, kurām nav mērķu (piemēram, lielpasūtīti atkritumi), vai atkritumu plūsmas, ko reglamentē citi tiesību akti (piemēram, elektriskās un elektroniskās iekārtas un nolietoti transportlīdzekļi). Turklāt no savas darbības jomas mēs izslēdzām šādus divus aspektus: i) atkritumu imports un eksports; un ii) Eurostat sniegto datu par atkritumiem ticamība. Mūsu revīzija aptvēra laikposmu no 2014. gada līdz 2024. gada beigām.

13 Mēs analizējām pierādījumus no dažādiem avotiem, kas uzskaitīti 9. attēlā.

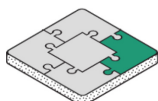
9. attēls. | Pierādījumu avoti

Documentos

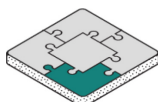
Documentos políticos da UE sobre resíduos, quadro regulamentar, documentação nacional sobre resíduos e relatórios e estudos publicados pela Agência Europeia do Ambiente (AEA), organismos de investigação, associações e académicos.

Dados

Dados provenientes de diferentes fontes, principalmente da Comissão, do Eurostat, da AEA, da Plataforma de Dados Abertos da Coesão e das autoridades nacionais. Por exemplo, estatísticas de resíduos comunicadas pelos Estados-Membros ou dados relativos a projetos.

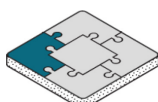
Visitas de auditoria a quatro Estados-Membros

Para uma amostra de quatro Estados-Membros (Grécia, Polónia, Portugal e Roménia), o Tribunal examinou: planos nacionais de gestão de resíduos, documentos legislativos e políticos, apoio ao financiamento, planos de execução, etc.

Selecionaram-se, de forma criteriosa, os Estados-Membros que estavam em risco de não cumprir as metas da UE para os resíduos urbanos e de embalagens. A nossa seleção baseou-se na materialidade e na cobertura geográfica. As despesas destes quatro Estados-Membros representam 47% das despesas totais em projetos de resíduos no âmbito da política de coesão no período de 2014-2020.

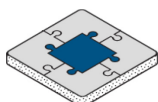
16 projetos

Para uma amostra de 16 projetos (nos mesmos quatro Estados-Membros), o Tribunal examinou as candidaturas, as aprovações de subvenções, os relatórios de conclusão sobre a construção de instalações, as licenças, as atividades de sensibilização e todo o material necessário para estabelecer o nível de aplicação do princípio do poluidor-pagador nos municípios incluídos na amostra.

Selecionaram-se, de forma criteriosa, projetos cofinanciados ao abrigo da política de coesão durante o período 2014-2020 nos quatro Estados-Membros. Selecionaram-se projetos da população de projetos relativamente aos quais tinham sido recebidas informações que confirmavam que estavam operacionais. O Tribunal incluiu apenas projetos que tinham recebido financiamento da UE superior a 1 milhão de euros.

Entrevistas

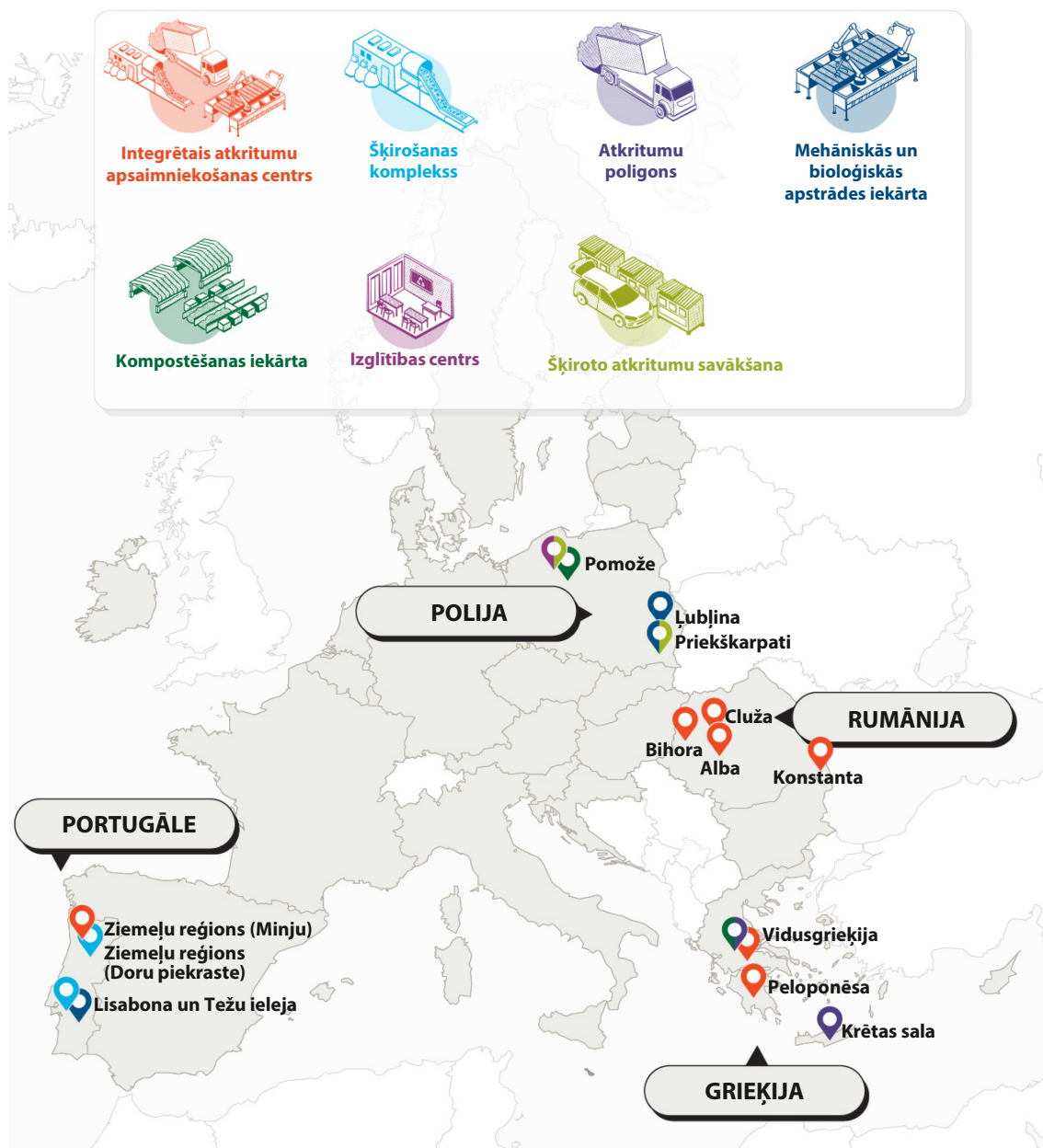

Entrevistas com pessoal das direções-gerais da Comissão e da AEA e com representantes de ministérios, agências nacionais de resíduos, beneficiários de financiamento da UE e autoridades regionais e locais.

Reuniões de informação com as autoridades de dois Estados-Membros (Bélgica e Itália). Entrevistas com associações ativas no setor dos resíduos a nível da UE e a nível nacional.

14 **10. attēlā** parādīta pārbaudīto projektu atrašanās vieta un ieguldījumu veids.

10. attēls. | Pārbaudīto projektu atrašanās vieta un veids

Piezīme. Integrētie atkritumu apsaimniekošanas centri ietver atkritumu poligonus, šķirošanas iekārtas, mehāniskās un bioloģiskās apstrādes iekārtas un kompostēšanas iekārtas.

Avots: ERP.

15 Šis ziņojums ir daļa no vairākām publikācijām, ko esam izdevuši par dažādiem atkritumu un apritīguma aspektiem. Tie ietver [īpašo ziņojumu Nr. 16/2024](#) par jaunajiem ES ieņēmumiem no nereciklēta izlietotā plastmasas iepakojuma, [īpašo ziņojumu Nr. 17/2023](#) par aprites ekonomiku, [pārskatu Nr. 2/2023](#) par bīstamajiem atkritumiem un [pārskatu Nr. 4/2020](#) par plastmasas atkritumiem.

- 16** Mēs nolēmām veikt šo revīziju, lai sniegtu vērtīgu ieskatu, kas varētu noderēt Komisijas gaidāmajā dažu mērķu pārskatīšanā. Saskaņā ar direktīvām (Atkritumu direktīva, Iepakojuma direktīva un Atkritumu poligonu direktīva) un Iepakojuma regulu šie pārskati ir jāveic 2024., 2028. un 2032. gadā atkarībā no mērķiem. Šā ziņojuma sagatavošanas laikā vēl turpinājās Komisijas pārskatīšanas darbs, kas bija jāveic 2024. gadā (atkritumu poligonu mērķis).

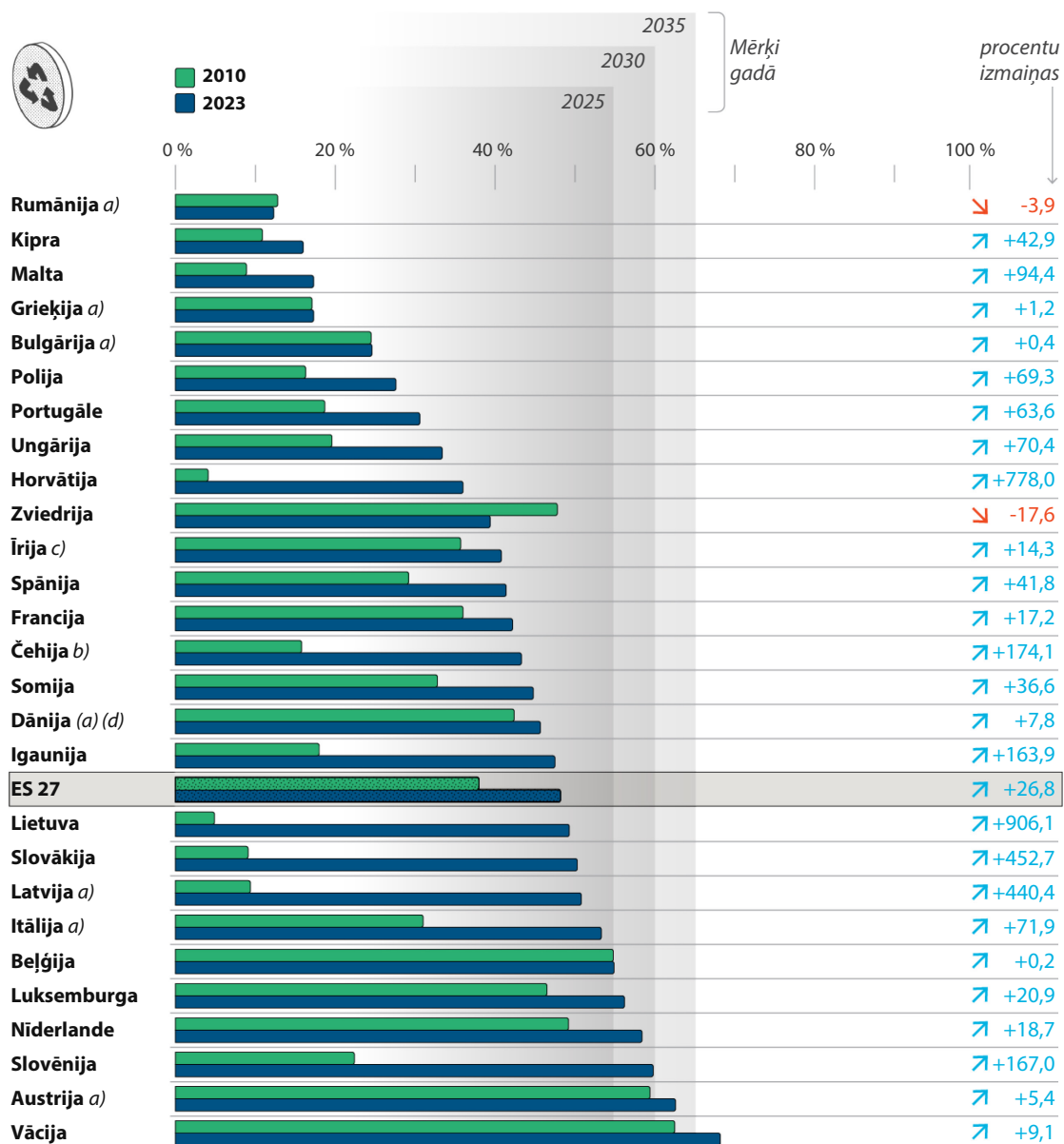
II pielikums. – Dalībvalstu progress attiecībā uz trim pamatmērķiem municipālo atkritumu jomā

01 Izmantojot Eurostat datubāzes, mēs analizējam dalībvalstu progresu attiecībā uz trim pamatmērķiem municipālo atkritumu jomā:

- “atkārtotai izmantošanai un reciklēšanai sagatavotie municipālie atkritumi” no 2010. līdz 2023. gadam ([1. attēls](#));
- “atkārtotai izmantošanai sagatavotie un reciklēti izlietotie iepakojumi” no 2010. līdz 2022. gadam ([2. attēls](#)); un
- “atkritumu poligons kā % no visiem radītajiem municipālajiem atkritumiem”, no 2010. gada līdz 2023. gadam ([3. attēls](#)).

Mēs izmantojam datus, ko Eurostat saņem no dalībvalstu brīvprātīgajiem ziņojumiem, jo tas ļauj redzēt progresu laika gaitā. Šie dati var atšķirties no datiem, kurus dalībvalstis paziņo saskaņā ar attiecīgajiem Komisijas īstenošanas lēmumiem, kas saistīti ar municipālo atkritumu un atkritumu poligonos esošo atkritumu pārstrādi, un kurus Komisija izmanto, lai novērtētu mērķu sasniegšanu ([III pielikums](#)).

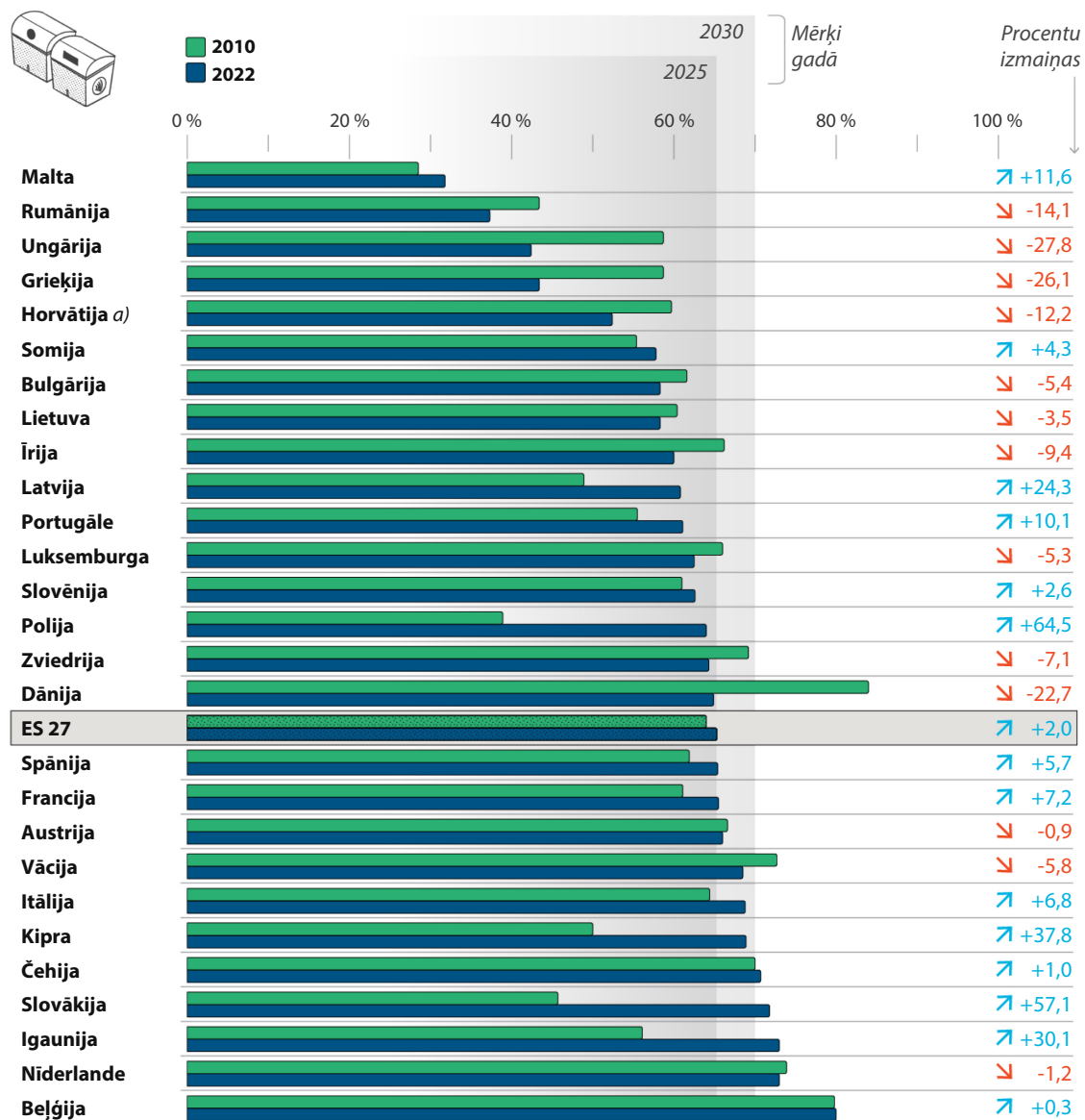
1. attēls. | Dalībvalstu virzība uz mērķi “municipālos atkritumus sagatavot atkārtotai izmantošanai vai reciklēt” no 2010. līdz 2023. gadam.

a) 2022. gada dati; b) 2021. gada dati; c) 2020. gada dati; d) 2011. gada dati

Avots: ERP, pamatojoties uz Eurostat datu kopu [sdg_11_60](#), kas izgūta 2025. gada 2. oktobrī.

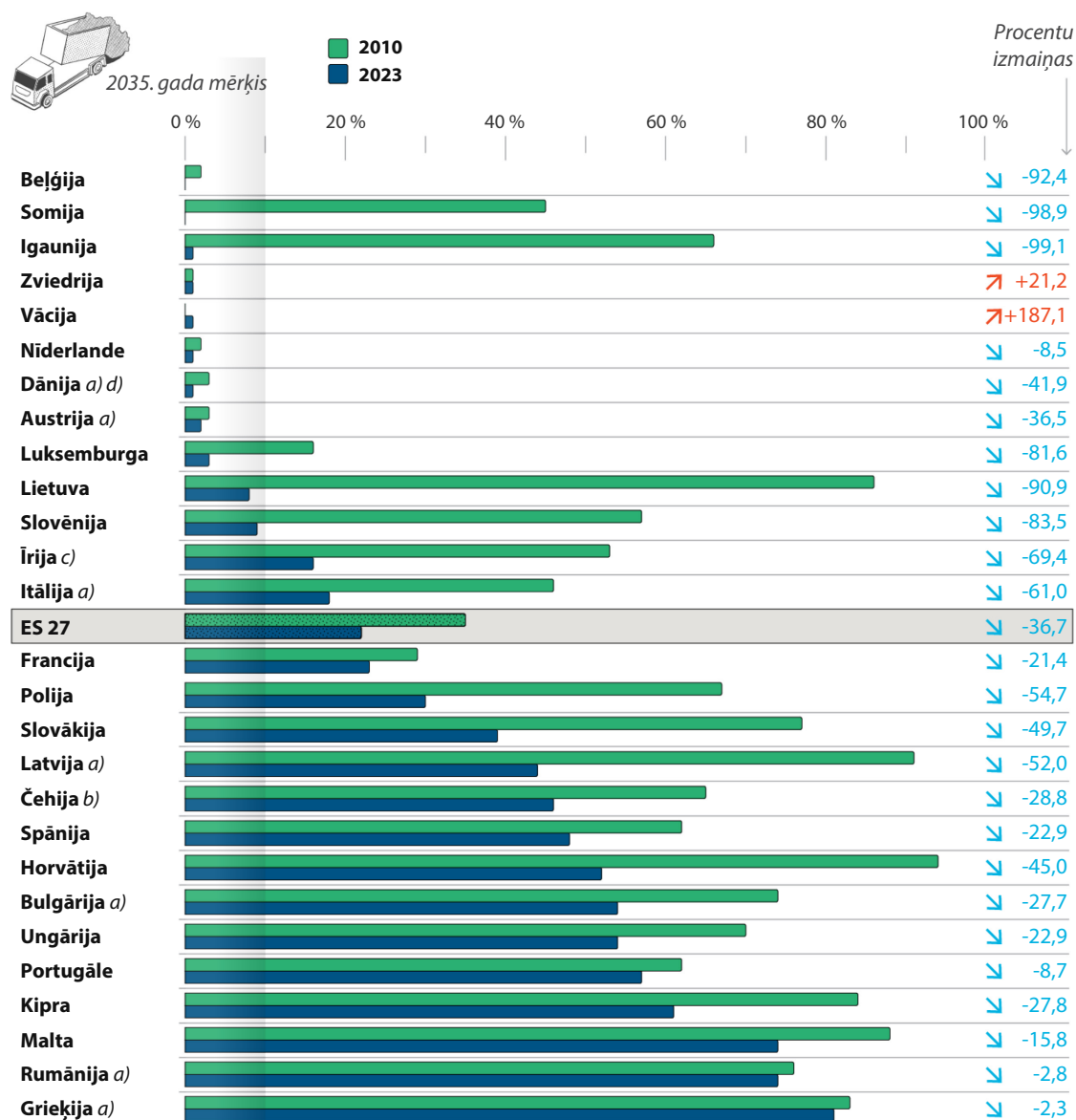
2. attēls. | Dalībvalstu progress virzībā uz mērķi “izlietotā iepakojuma reciklēšana” laikposmā no 2010. līdz 2022. gadam

a) 2012. gada dati

Avots: ERP, pamatojoties uz Eurostat datu kopu [env_waspac](#), kas izgūta 2025. gada 2. oktobrī.

3. attēls. | Dalībvalstu virzība uz mērķi “poligonos apglabāt % no visiem radītajiem municipālajiem atkritumiem” no 2010. līdz 2023. gadam.

a) 2022. gada dati; b) 2021. gada dati; c) 2020. gada dati; d) 2011. gada dati

Avots: ERP, pamatojoties uz Eurostat datu kopu [env_wasmun](#), kas izgūta 2025. gada 2. oktobrī.

III pielikums. – Ar atkritumiem saistīto datu salīdzināmība

- 01** Dalībvalstis sniedz datus, pamatojoties uz dažādiem ES tiesību aktiem. Šajā ziņojumā minētajiem datiem piemērojamie tiesību akti ir [Atkritumu direktīva](#), [Iepakojuma direktīva](#), [Atkritumu apglabāšanas direktīva](#) un attiecīgie Komisijas īstenošanas lēmumi¹, kā arī [Atkritumu statistikas regula](#). Turklāt kopš 20. gadsimta astoņdesmitajiem gadiem dalībvalstis ir brīvprātīgi paziņojušas datus, pamatojoties uz Eurostat un Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (ESAO) izstrādātu kopīgu anketu. Rezultātā rodas dažādas datu kopas tādiem rādītājiem kā radītie municipālie atkritumi, poligonos apglabātie municipālie atkritumi un reciklētie municipālie atkritumi. Ziņošana saskaņā ar Atkritumu direktīvu, Iepakojuma direktīvu un Atkritumu poligonu direktīvu ir jāveic 18 mēnešus pēc pārskata gada, savukārt brīvprātīga ziņošana notiek katru gadu.
- 02** Pirmais faktors, kas ietekmēja 2020. gadā paziņoto rezultātu salīdzināmību attiecībā uz mērķi “atkalizmantošanai sagatavoti un reciklēti municipālie atkritumi” visās dalībvalstīs, bija dalībvalstīm piešķirtā elastība izvēlēties **aprēķina metodi**. Dalībvalstis varētu izvēlēties starp četrām aprēķina metodēm²:
- Metode Nr. 1: papīra, metāla, plastmasas un stikla mājsaimniecības atkritumu reciklēšanas rādītājs (%). Skaitītājs: reciklēts papīra, metāla, plastmasas un stikla mājsaimniecības atkritumu apjoms; saucējs: kopējais radītais apjoms tām pašām mājsaimniecības atkritumu kategorijām;
 - Metode Nr. 2: mājsaimniecības un līdzīgu atkritumu reciklēšanas rādītājs (%). Skaitītājs: reciklēts papīra, metāla, plastmasas, stikla atkritumu un citu atsevišķu mājsaimniecības atkritumu plūsmu vai līdzīgu atkritumu plūsmu apjoms; saucējs: kopējais radītais apjoms tām pašām mājsaimniecības vai līdzīgu atkritumu kategorijām;

¹ Komisijas [Īstenošanas lēmums \(ES\) 2019/1004](#) par municipālo atkritumu reciklēšanas rādītāju, Komisijas [Īstenošanas lēmums \(ES\) 2019/665](#) par iepakojuma un izlietotā iepakojuma mērķrādītāju un Komisijas [Īstenošanas lēmums \(ES\) 2019/1885](#) par atkritumu poligonu mērķrādītāju.

² [Lēmums 2011/753/ES](#), I pielikums.

- Metode Nr. 3: mājsaimniecības atkritumu reciklēšanas rādītājs (%).
Skaitītājs: reciklēts mājsaimniecības atkritumu apjoms; saucējs: kopējais mājsaimniecības atkritumu apjoms, izņemot dažas atkritumu kategorijas; vai
- Metode Nr. 4: municipālo atkritumu reciklēšanas rādītājs (%).
Skaitītājs: reciklētie municipālie atkritumi; saucējs: radītie municipālie atkritumi;

03 Otrs faktors, kas negatīvi ietekmēja reciklēšanas rādītāju salīdzināmību, bija precizitātes trūkums **municipālo atkritumu definēšanā**. Komisijas 2011. gada lēmumā municipālie atkritumi tika definēti³ kā mājsaimniecības atkritumi un līdzīgi atkritumi. Interpretācijas jautājumi radās saistībā ar jēdzienu “līdzīgi atkritumi”, kas bija jāieskaita mērķī. Šīs interpretācijas problēmas tika atzītas Komisijas ietekmes novērtējumā⁴, kas pievienots tās 2014. gada priekšlikumiem par grozījumiem Atkritumu direktīvā, Iepakojuma direktīvā un Atkritumu poligonu direktīvā. 2019. gadā Komisija⁵ precizēja terminus.

04 Kā liecina Beļģijas piemērs, ietekmi, ko rada municipālo atkritumu atšķirīgā interpretācija starp dalībvalstīm, ir grūti kvantitatīvi noteikt, bet tā var būt ievērojama. Kā norādīts EVA vietnē⁶, Beļģijas ziņojumi līdz 2019. gadam bija balstīti tikai uz sadzīves atkritumiem. Sākot no 2020. gada, tas ietver arī līdzīgus atkritumus no uzņēmumiem. Tas noveda pie “radušos municipālo atkritumu” rādītāja pēkšņa pieauguma par 76 %⁷.

05 Trešais faktors, kas ietekmē to datu salīdzināmību, kuri iesniegti, lai novērtētu atbilstību 2025. gada reciklēšanas mērķiem, ir “**aprēķina punkts**”. Saskaņā ar 2018. gada direktīvām atkritumi tiek uzskatīti par reciklētiem brīdī, kad tie nonāk reciklēšanas procesā, nevis tad, kad tie iziet no šķirošanas procesa, kā tas bija iepriekš. Tomēr dalībvalstis var izmantot atbrīvojumu un joprojām pamatot savus ziņojumus ar daudzumiem, kas svērti šķirošanas procesa beigās, ar noteikumu, ka atkritumi pēc tam tiek reciklēti un tiek atskaitīts to materiālu vai vielu svars, kas atdalīti darbībās pirms reciklēšanas.

³ Lēmums 2011/753/ES.

⁴ SWD(2014) 207, 2.5.2. iedaļa.

⁵ Īstenošanas lēmums (ES) 2019/1004.

⁶ EVA, Atkritumu apsaimniekošanas valsts profils ar uzsvāru uz municipālajiem atkritumiem un izlietotajiem iepakojumiem – Beļģija, 2025. gada marts.

⁷ Eurostat, datubāze [env_wasmun](#), dati izgūti 2.4.2025.

- 06** Lai aprēķinātu šo atskaitījumu, dalībvalstis var izmantot vidējos zudumu rādītājus, lai novērtētu to materiālu vai vielu svaru, kas izņemtas pēc šķirošanas, bet pirms reciklēšanas. Vidējos zudumu rādītājus var izmantot tikai tad, ja ticamus datus nevar iegūt citādi, un tie jāaprēķina, pamatojoties uz noteikumiem, kas Komisijai jānosaka ar deleģēto aktu. Saskaņā ar 2018. gada Atkritumu direktīvu Komisijai līdz 2019. gada 31. martam bija jāpieņem deleģētais akts par vidējām zaudējumu likmēm, taču šis akts vēl nav pieņemts. Mūsu 2024. gada [īpašajā ziņojumā](#) par jaunajiem ES ieņēmumiem, pamatojoties uz neregistrētiem izlietotajiem plastmasas iepakojumiem, mēs konstatējām, ka prakse, kad tiek mērīts atkritumu daudzums, kas iziet no šķirošanas procesa (kā tas ir lielākajā daļā dalībvalstu), kā arī skaidru ES noteikumu par vidējiem zudumu rādītājiem trūkums padara dalībvalstu aprēķinus par reciklēto daudzumu mazāk salīdzināmus un mazāk uzticamus.
- 07** Jaunā “aprēķina punkta” izmantošana samazina reciklēšanas rādītāju. Komisijas ietekmes novērtējumā, kas pievienots tās priekšlikumam par Iepakojuma regulu, ir lēsts, ka, piemērojot jauno metodiku, paziņotie reciklēšanas rādītāji samazināsies par 5–20 %.

IV pielikums. – ES juridiskais pamats: pasākumi, kas attiecas uz atkritumu radīšanu un dalītu savākšanu

01 Ar vairākiem tiesību aktiem tika ieviesti pasākumi, lai novērstu atkritumu rašanos, ierobežotu to rašanos vai samazinātu ietekmi uz vidi. Tie ir uzskaitīti [1. tabulā](#).

1. tabula. | ES juridiskais pamats: pasākumi atkritumu rašanās novēršanai, atkritumu rašanās ierobežošanai vai to ietekmes uz vidi samazināšanai

Juridiskais pamats	Pasākumi
Ierobežojumi attiecībā uz vieglās plastmasas maisiņu izmantošanu Direktīva (ES) 2015/720	— Līdz 2018. gada decembrim vieglās plastmasas maisiņiem vairs nevajadzētu būt bezmaksas; un/vai — līdz 2019. gada decembrim uz vienu iedzīvotāju tiks patērēts ne vairāk par 90 maisiņiem un līdz 2025. gada decembrim – ne vairāk par 40 maisiņiem.
Konkrētu plastmasas izstrādājumu vidiskās ietekmes samazināšana Direktīva (ES) 2019/904	— Līdz 2021. gadam ir aizliegti šādi plastmasas izstrādājumi: vates kociņi, galda piederumi, šķīvji, salmiņi, dzērienu maisāmkociņi, balonu kociņi, izstrādājumi, kas izgatavoti no oksonoārdāmas plastmasas, un pārtikas un dzērienu tara, kas izgatavota no putu polistirola. — No 2024. gada 1. jūlija: dzērienu tarai, kuras tilpums nepārsniedz trīs litrus, jābūt ar piesietiem vāciņiem. — Līdz 2026. gadam: glāžu un pārtikas taras patēriņa samazināšana, lai panāktu izmērāmu kvantitatīvu samazinājumu salīdzinājumā ar 2022. gadu.

Juridiskais pamats	Pasākumi
Iepakojums un izlietotais iepakojums Regula (ES) 2025/40	— Ieviest mērķus samazināt izlietotā iepakojuma daudzumu uz vienu iedzīvotāju par 5 % līdz 2030. gadam, par 10 % līdz 2035. gadam un par 15 % līdz 2040. gadam. — No 2030. gada janvāra ir aizliegts izmantot dažus vienreizlietojamus plastmasas iepakojuma formātus, piemēram, tādus, ko pašlaik izmanto svaigiem augļiem un dārzeņiem, miniatūriepakojumiem viesnīcu tualetes piederumiem, atsevišķām garšvielu (piemēram, mērču, krējuma, cukura) porcijām. Prasības attiecībā uz reciklēta materiāla saturu iepakojumā, kas piemērojamas no 2030. gada: — 30 % kontaktjutīgam iepakojumam, kas izgatavots no polietilēntereftalāta (PET), izņemot vienreizlietojamās plastmasas dzērienu pudeles; — ja tas ir sensitīvs kontaktiekpakojums no plastmasas materiāliem, kas nav PET, izņemot vienreizlietojamās plastmasas dzērienu pudeles – 10 %; — ja tās ir vienreizlietojamās plastmasas dzērienu pudeles – 30 %; — 35 % citam plastmasas iepakojumam. Līdz 2030. gadam: vismaz 10 % dzērienu un ēdienu līdzņemšanai ir jāpārdod atkārtoti lietojamā iepakojumā. Turklāt līdz 2030. gadam visam iepakojumam jābūt reciklējamam.

02 Ar vairākiem tiesību aktiem tika ieviesti pasākumi, lai veicinātu atkritumu dalītu savākšanu. Tie ir sīkāk izklāstīti [2. tabulā](#).

Juridiskais pamats	Pasākumi
Konkrētu plastmasas izstrādājumu vidiskās ietekmes samazināšana Direktīva (ES) 2019/904	— Līdz 2025. gadam: 77 % plastmasas pudeļu ir jāsavāc atsevišķi. — Līdz 2029. gadam: 90 % plastmasas pudeļu ir jāsavāc atsevišķi.
Iepakojums un izlietotais iepakojums Regula (ES) 2025/40	— Līdz 2029. gadam: 90 % vienreizlietojamo plastmasas un metāla dzērienu taras jāsavāc atsevišķi (iekpojuma depozīta sistēmas kļūst obligātas).

V pielikums. – Reģenerētie reciklējamie materiāli un to pārdošanas cenas

- 01** Atkritumu apsaimniekošanas centru mērķis ir šķirot un apstrādāt atkritumus, lai samazinātu to atkritumu daudzumu, kas nonāk poligonos, novirzītu ekonomiski vērtīgu materiālu atpakaļ ekonomikā (aprites princips) un samazinātu atkritumu apglabāšanas izmaksas, pārdodot pārstrādājamo materiālu.
- 02** Reciklēšanai derīgo materiālu apjoms atšķiras atkarībā no atkritumu veida.
- Mehāniskās un bioloģiskās apstrādes iekārtās, kurās apstrādā jauktus atkritumus, iznākums parasti ir zems – mūsu izlasē (projektos, par kuriem mēs ieguvām informāciju) tas ir mazāks par 6 %. Paredzams, ka rezultāti palielināsies, jo līdz 2023. gada beigām nozīmīga municipālo atkritumu kategorija, t. i., bioatkritumi, ir jāatdala un jāreciklē to rašanās vietā vai daļēti jāvāc.
 - Daļēti savāktu atkritumu šķirošanas iekārtām ir augstāki rezultāti, proti, no 20 % līdz 75 % mūsu izlasē (projektiem, par kuriem mēs saņēmām informāciju). Kvalitatīvāki savāktie atkritumi nozīmē labākus galarezultātus. Piemēram, atkritumu piesārņojums var rasties, ja māsaimniecības neievēro noteikumus, piemēram, izmetot jauktus atkritumus tikai papīra atkritumu tvertnēs.
- 03** Samaksa, ko operatori saņēma no reciklējamu materiālu pārdošanas, atšķiras atkarībā no materiāla (projekti, par kuriem mēs saņēmām informāciju).
- Par dažiem materiāliem, piemēram, alumīniju un polietilēntereftalātu (PET), iekārtu operatori no reciklētājiem saņēma augstas cenas (piemēram, vairāk nekā 1000 EUR par tonnu alumīnija).
 - Tomēr citu materiālu, piemēram, stikla un dažkārt papīra, cenas bija zemas vai pat tuvu nullei un bieži bija zemākas par ES vidējo rādītāju (sk. Eurostat¹ datus par cenām). Eurostat atsaucas uz faktu, ka stikls ir smags un lēts materiāls un transporta izmaksas veido ievērojamu daļu no kopējām izmaksām, tirgojoties ar stikla atkritumiem.
 - Turklāt operatori norādīja, ka plastmasas folijas pārdošana ir sarežģīta. Reciklētāji dažkārt pieprasīja samaksu par tās izņemšanu, vai arī operatori maksāja cementa rūpnīcām, lai tās izmantotu kā degvielu.

¹ Eurostat, Recycling – secondary material price indicator.

VI pielikums. – Kohēzijas politikas finansējums

- 01** Dalībvalstis ziņo par kohēzijas finansējuma izmantošanu, norādot iepriekš definētus intervences kodus. Municipālo atkritumu pārvaldības jomā piemērojamie kodi attiecās uz atkritumu hierarhijas augšējiem un zemākajiem posmiem:
- zemākie posmi: 2014.–2020. gada periodā kods ietver atkritumu apglabāšanu, incinerāciju un mehānisko bioloģisko apstrādi (kods 018), bet 2021.–2027. gada periodā –atlikušo atkritumu apstrādi un izņēmuma kārtā arī atkritumu apglabāšanu (kodi 068 un 183);
 - augšējie posmi: 2014.–2020. gada periodā kods ietver minimalizēšanas, šķirošanas un reciklēšanas pasākumus (kods 017), bet 2021.–2027. gada periodā tās ietver novēršanas, minimalizēšanas, šķirošanas, atkārtotas izmantošanas un reciklēšanas pasākumus (kods 067).
- 02** Kohēzijas finansējuma sadalījums starp atkritumu apsaimniekošanas hierarhijas augšējo un zemāko posmu 2014.–2020. gada un 2021.–2027. gada periodā ir izklāstīts **1. tabulā**. Šie dati aptver visu ES un četras revidētās dalībvalstis.

1. tabula. | Kohēzijas finansējuma piešķirums atkritumu hierarhijas augšējiem un zemākajiem posmiem (2023. gada beigās) (%)

Dalībvalsts	Atkritumu apsaimniekošanas hierarhijas zemākie posmi		Atkritumu apsaimniekošanas hierarhijas augšējie posmi	
	2014.–2020. gads	no 2021. līdz 2027. g.	2014.–2020. gads	no 2021. līdz 2027. g.
ES	40 %	20 %	59 %	80 %
Grieķija	79 %	71 %	21 %	29 %
Polija	63 %	1 %	37 %	99 %
Portugāle	46 %	0 %	54 %	100 %
Rumānija	56 %	0 %	44 %	100 %

Avots: ERP, pamatojoties uz [Kohēzijas atvērto datu platformu](#) (2024. gada 5. aprīļa atjauninājums 2014.–2020. gada periodam un 2025. gada 10. aprīļa atjauninājums 2021.–2027. gada periodam).

03 2. tabulā sniegti dati, kas parāda kohēzijas finansējuma apguves līmeni 2014.–2020. gada periodā. Attiecībā uz 2021.–2027. gada periodu vēl nav iespējams sniegt jēgpilnus datus, jo īstenošana sākās novēloti un lēni.

2. tabula. | Kohēzijas finansējums (2014.–2020. gada periods) – apguve (2023. gada beigas), (summas miljonos EUR)

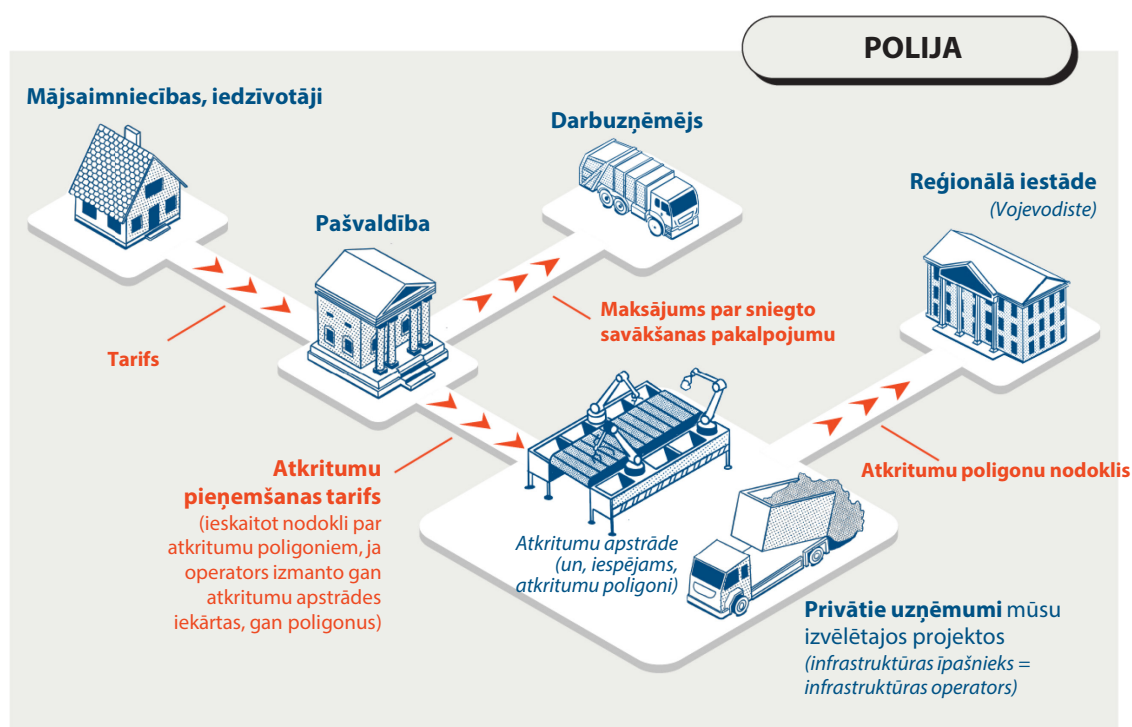
Dalībvalsts	Sākotnēji plānots (1)	Beigās plānots (2)	Iztērētā summa (3)	Apguve (3)/(2)
Atkritumu apsaimniekošanas hierarhijas zemākie posmi				
ES	2775	1514	1326	88 %
Grieķija	593	317	299	94 %
Polija	628	109	368	336 %
Portugāle	190	145	148	102 %
Rumānija	248	248	101	41 %
Atkritumu apsaimniekošanas hierarhijas augšējie posmi				
ES	2123	2041	1917	94 %
Grieķija	148	178	79	44 %
Polija	637	368	219	60 %
Portugāle	123	165	176	107 %
Rumānija	70	70	79	113 %

Avots: ERP, pamatojoties uz [Kohēzijas atvērto datu platformu](#) (2024. gada 5. aprīļa atjauninājums 2014.–2020. gada periodam un 2025. gada 10. aprīļa atjauninājums 2021.–2027. gada periodam).

VII pielikums. – Atkritumu apsaimniekošana: galvenās ieinteresētās personas un finanšu plūsmas

1. attēlā, 2. attēlā un 3. attēlā parādītas galvenās ieinteresētās personas un finanšu plūsmas atkritumu apsaimniekošanas jomā Polijā, Portugālē un Rumānijā.

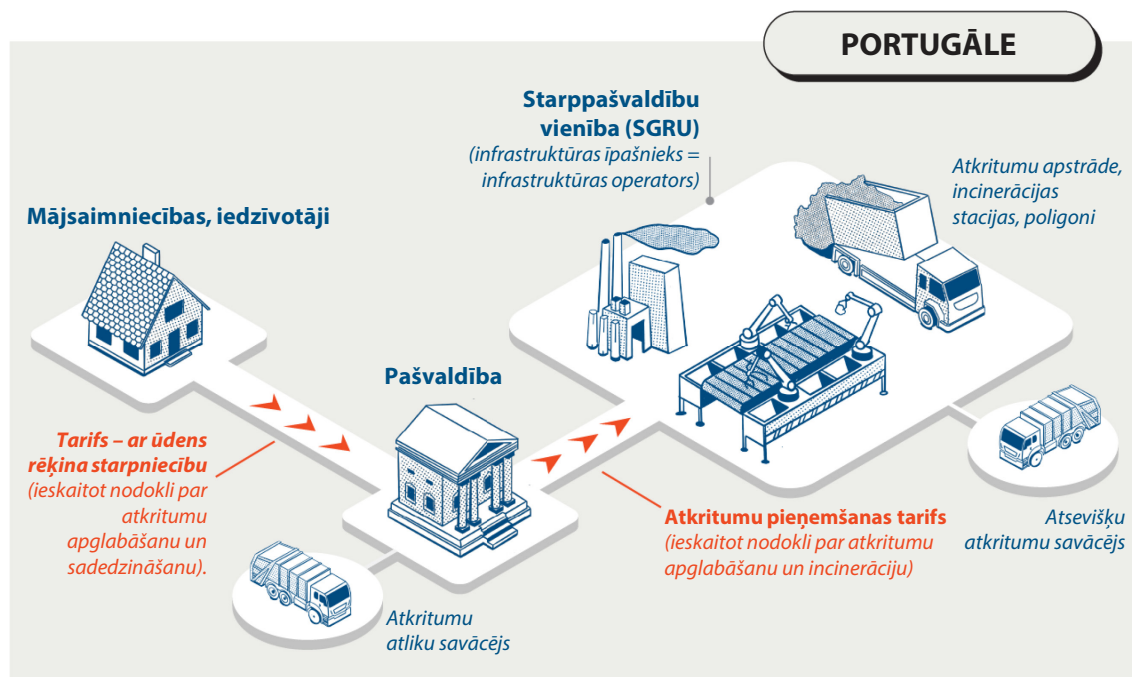
1. attēls. | Polija – galvenās ieinteresētās personas un finanšu plūsmas municipālo atkritumu apsaimniekošanai

Piezīme. Mūsu atlasīto projektu gadījumā uzņēmumi, kuriem piederēja infrastruktūra un kuri to ekspluatēja, pilnībā piederēja attiecīgajai pašvaldībai.

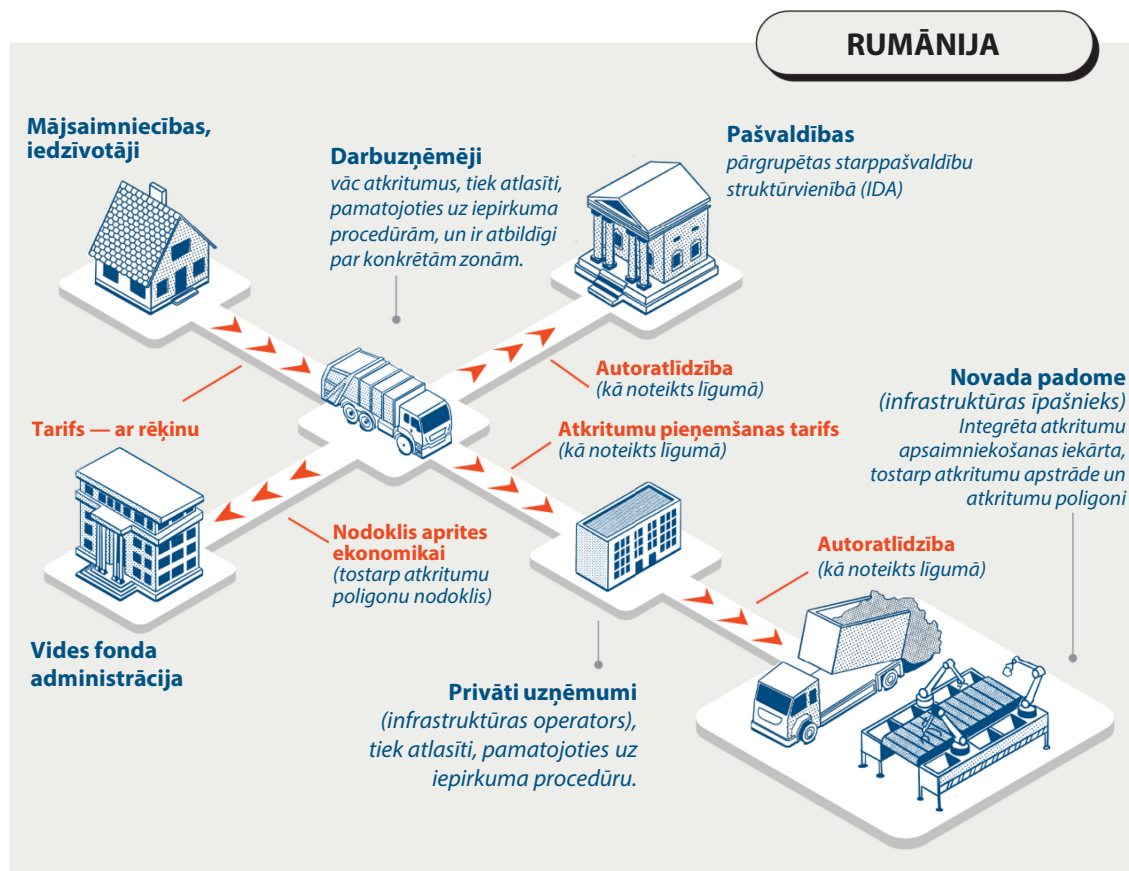
Avots: ERP.

2. attēls. | Portugāle – galvenās ieinteresētās personas un finanšu plūsmas municipālo atkritumu apsaimniekošanai

Avots: ERP.

3. attēls. | Rumānija – galvenās ieinteresētās personas un finanšu plūsmas municipālo atkritumu apsaimniekošanai

Avots: ERP.

Saīsinājumi

EVA	Eiropas Vides aģentūra
IKP	Iekšzemes kopprodukts
PET	polietilēntereftalāts

Glosārijs

Aprites ekonomika	ekonomiskā sistēma, kuras pamatā ir materiālu atkalizmantošana, koplietošana, remontēšana, pārjaunošana, pārražošana un reciklēšana, lai līdz minimumam samazinātu resursu izmantošanu, atkritumus un emisijas.
Atgūšana	pārstrāde, kuras rezultātā rodas atkritumi, ko var izmantot citu materiālu aizstāšanai, vai atkritumi, kas tiek sagatavoti konkrētam mērķim – vai nu atkritumu apstrādes rūpnīcā, vai plašākā tautsaimniecībā.
Atkritumu apstrāde	pārstrāde, kas izmaina atkritumu fizikālo, ķīmisko vai bioloģisko sastāvu pirms reģenerācijas vai apglabāšanas.
Atveseļošanas un noturības mehānisms	ES finansiālā atbalsta mehānisms Covid-19 pandēmijas ekonomiskās un sociālās ietekmes mazināšanai un atveseļošanas stimulēšanai, kā arī zaļākas un digitālākas nākotnes izaicinājuma risināšanai.
Atveseļošanas un noturības plāns	dokuments, kurā izklāstītas dalībvalsts paredzētās reformas un investīcijas saskaņā ar Atveseļošanas un noturības mehānismu.
Cik izmet, tik maksā	atkritumu radītāji maksā tarifu, pamatojoties uz faktisko radīto atkritumu daudzumu, t. i., svaru vai tilpumu.
Eiropas pusgads	ikgadējs cikls, kas nodrošina satvaru ES dalībvalstu ekonomikas politikas koordinēšanai un progresu uzraudzībai.
Ekonomiskie instrumenti	fiskālie vai citi finanšu instrumenti, kas stimulē vai attur no noteiktas uzvedības, piemēram, atkritumu poligonu nodokļi vai iepakojuma depozīta sistēmas.
Mazāk attīstītie reģions	ES reģions, kur IKP uz vienu iedzīvotāju ir mazāks par 75 % no ES vidējā rādītāja.
Mehāniski bioloģiska apstrāde	jauktu atkritumu šķirošana, kam seko atlikumu bioloģiski noārdāmo vielu anaerobā noārdīšana vai kompostēšana.
Princips “maksā piesārņotājs”	princips, saskaņā ar kuru tiem, kas rada vai var radīt piesārņojumu, jāsedz izmaksas, kas saistītas ar piesārņojuma novēršanas, kontroles vai sanācijas pasākumiem.
Programma (saskaņā ar kohēzijas politiku)	satvars ES finansētu darbību īstenošanai saskaņā ar prioritātēm un mērķiem, kas noteikti partnerības nolīgumā starp Komisiju un attiecīgo dalībvalsti.
Reciklēšana	atkritumu materiālu pārstrāde produktos, materiālos vai vielās to sākotnējiem vai citiem mērķiem.
Sagatavošana atkārtotai izmantošanai	par atkritumiem kļuvušo izstrādājumu vai sastāvdaļu pārbaude, tīrīšana vai labošana, lai tos varētu atkārtoti izmantot bez jebkādas citas pirmapstrādes.

Komisijas atbildes

<https://www.eca.europa.eu/lv/publications/sr-2025-23>

Laika grafiks

<https://www.eca.europa.eu/lv/publications/sr-2025-23>

Revīzijas darba grupa

ERP īpašajos ziņojumos tiek atspoguļoti rezultāti, kas iegūti, revidējot ES politikas jomas un programmas vai ar pārvaldību saistītus jautājumus konkrētās budžeta jomās. ERP atlasa un izstrādā revīzijas uzdevumus tā, lai tiem būtu pēc iespējas lielāka ietekme, konkrēti, tiek ņemts vērā risks, kādam pakļauta lietderība vai atbilstība, attiecīgo ienākumu vai izdevumu apjoms, paredzamie notikumi, kā arī politiskās un sabiedrības intereses.

Šo lietderības revīziju veica ERP locekles *Annemie Turtelboom* vadītā II apakšpalāta, kas revidē ieguldījumus kohēzijai, izaugsmei un iekļautībai. Revīziju vadīja Revīzijas palātas loceklis *Stef Blok*, kuru atbalstīja privātā biroja vadītājs *Johan Adriaan Lok* un privātā biroja atašējs *Laurence Szveickajzer*, galvenā vadītāja *Marion Colonerus*, uzdevuma vadītāja *Chrysoula Latopoulou*, uzdevuma vadītājas vietniece *Katarzyna Solarek*, revidenti *Juan Antonio Vazquez Rivera*, *Alfredo Ladeira*, *Marilena Elena Friguras* un *Amelia Padurariu*. Vizualizācijas atbalstu sniedza *Alexandra-Elena Mazilu*.

No kreisās uz labo: Juan Antonio Vazquez Rivera, Laurence Szveickajzer, Stef Blok, Johan Adriaan Lok, Marion Colonerus, Marilena Elena Friguras.

AUTORTIESĪBAS

© Eiropas Savienība, 2025

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) atkalizmantošanas politiku nosaka ar [ERP Lēmumu Nr. 6–2019](#) par atvērto datu politiku un dokumentu atkalizmantošanu.

Ja vien nav norādīts citādi (piemēram, individuālās autortiesību norādēs), ERP saturs, kurš pieder ES, ir licencēts saskaņā ar šādu starptautisku licenci: [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licence](#). Tādējādi atkalizmantošana parasti ir atļauta, ja tiek sniegtas pienācīgas atsauces un norādītas visas izmaiņas. ERP satura atkalizmantošana nedrīkst sagrozīt tā sākotnējo nozīmi vai jēgu. ERP nav atbildīga par atkalizmantošanas sekām.

Jāsaņem papildu atļauja, ja konkrētā saturā attēlotas identificējamās privātpersonas, piemēram, ERP darbinieku fotoattēlos, vai ja tas ietver trešās personas darbu.

Ja šāda atļauja ir saņemta, tā atceļ un aizstāj iepriekš minēto vispārējo atļauju un skaidri norāda uz visiem izmantošanas ierobežojumiem.

Lai izmantotu vai reproducētu saturu, kas nepieder ES, var būt nepieciešams prasīt atļauju tieši autortiesību īpašniekiem.

Programmatūra vai dokumenti, uz kuriem attiecas rūpnieciskā īpašuma tiesības, proti, patenti, preču zīmes, reģistrēti dizainparaugi, logotipi un nosaukumi, nav iekļauti ERP atkalizmantošanas politikā.

Eiropas Savienības iestāžu un struktūru tīmekļa vietnēs, kas izvietotas domēnā europa.eu, ir atrodamas saites uz trešo personu tīmekļa vietnēm. Tā kā ERP šīs vietnes nekontrolē, iesakām rūpīgi iepazīties ar to privātuma un autortiesību politiku.

ERP logotipa izmantošana

ERP logotipu nedrīkst izmantot bez ERP iepriekšējas piekrišanas.

HTML	ISBN 978-92-849-5836-8	ISSN 1977-5717	doi:10.2865/2633045	QJ-01-25-053-LV-Q
PDF	ISBN 978-92-849-5837-5	ISSN 1977-5717	doi:10.2865/2272289	QJ-01-25-053-LV-N

ATSAUCES NOFORMĒJUMS

Eiropas Revīzijas palātas [īpašais ziņojums 23/2025](#): "Municipālo atkritumu apsaimniekošana: neraugoties uz pakāpeniskiem uzlabojumiem, joprojām pastāv problēmas ES virzībā uz aprites principiem", Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025. gads.

ES atkritumu apsaimniekošanas politikas mērķis ir pāreja uz aprites ekonomiku. Attiecībā uz municipālajiem atkritumiem mēs secinājām, ka ES ir pastiprinājusi juridiskās prasības. Tajā noteikti mērķi sagatavošanai atkārtotai izmantošanai un reciklēšanai, kā arī atkritumu apglabāšanas ierobežošanai. Tomēr daudzas dalībvalstis saskaras ar finansiāliem ierobežojumiem, plānošanas nepilnībām un problēmām atkritumu apsaimniekošanas plānu īstenošanā, tostarp jaunas infrastruktūras būvniecībā. Joprojām dalīta atkritumu savākšana pārsvarā ir ļoti zemā līmenī, un no iedzīvotājiem iekasētie atkritumu tarifi nesedz visas atkritumu apsaimniekošanas izmaksas. Mēs iesakām Komisijai risināt problēmas pārstrādes tirgū (padarot aprites ekonomikas praksi dzīvotspējīgāku), labāk izmantot uzraudzības un izpildes instrumentus un novērtēt iespēju saskaņot nodokļus par atkritumu apglabāšanu un sadedzināšanu.

ERP īpašais ziņojums saskaņā ar LESD 287. panta 4. punkta otro daļu.

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Eiropas Savienības
Publikāciju birojs

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tālrunis: +352 4398-1

Uzziņām: eca.europa.eu/lv/contact
Tīmekļa vietne: eca.europa.eu
Sociālie mediji: @EUauditors